

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

A GUIDELINE FOR PROMOTING THE FIVE ENNOBLING VIRTUES FOR
SECONDARY SCHOOLS IN CHOM THONG DISTRICT, BANGKOK

พระครูนวการวิมล (สง่า สิริธโร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

พระครูนวการวิมล (สง่า สิริธโร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Guideline for Promoting the Five Ennobling Virtues for
Secondary Schools in Chom Thong District, Bangkok

Phrakhrunawakarnvimon (Sa-nga Siridharo)

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.อันวัย เดชชัยศรี)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(ดร.ยุทธีวรี แก้วทองใหญ่)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ประธานกรรมการ

ดร.ยุทธีวรี แก้วทองใหญ่

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูนวกการวิมล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : พระครูนวมการวิมล (สง่า สิริธโร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, พธ.บ. (การบริหารการศึกษา),
M.Ed. (Educational Guidance), Ph.D. (Education)
- : ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, ค.บ. (บริหารการศึกษา),
ค.ม. (บริหารการศึกษา),
Ed.D. (Educational Leadership and Administration)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๒. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และ ๓. เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน ๓๕๔ คนทั้ง ๓ โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๕ คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

๑. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อสภาพการส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริตกามสังวร ให้รู้จักยับยั้งควบคุมตนเองมีสัจจะ ความซื่อสัตย์มีเมตตากรุณา รักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและมีสติสัมปชัญญะ ระลึกได้รู้ตัวทั่วถึงอยู่เสมอ

๒. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานครดังนี้

๒.๑ หลักเมตตากรุณา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ เพื่อให้ นักเรียนรู้จักแบ่งปันสิ่งของเพื่อละความตระหนี่ กิจกรรมจิตอาสาพานักเรียนไปช่วยเหลือผู้ที่ย่อย โอกาส กิจกรรมเชิดชูเกียรตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังความเมตตาและกรุณา

๒.๒ หลักสัมมาอาชีพะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต คือ กิจกรรมโครงการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนออกร้านขายของจากสินค้าที่ผลิตเองและเปิดชมรมเพื่อแทรกในการอบรมในชั่วโมงเรียน

๒.๓ หลักกามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง คือ จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัยและเพศตรงข้าม ให้ความรู้การเลือกครูเพื่อให้ได้แนวคิดนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง

๒.๔ หลักสัจจะ ความซื่อสัตย์ คือ จัดกิจกรรมห้องสมุดบันทึกความดี กิจกรรมของหายได้คืน กิจกรรม “บวร” เข้ารับการอบรมกับพระภิกษุสงฆ์ และจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยสื่อที่แสดงให้เห็นผลของความซื่อสัตย์ในชั่วโมงการเรียนการสอนทุกระดับชั้นทุก

๒.๕ หลักสติสัมปชัญญะ มีสติรอบคอบ ระลึกได้รู้ตัวอยู่เสมอ คือ จัดกิจกรรมทำสมาธิก่อนเข้าห้องเรียนเพื่อให้เรียนมีสติสัมปชัญญะและสรุปงานที่มอบหมายจากการใช้สติ

Thesis Title : A Guideline for Promoting the Five Ennobling Virtues for Secondary Schools in Chom Thong District, Bangkok

Researcher : Phrakhrunawakarnvimon (Sa-nga Siridharo)

Degree : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Suddhipong Srivichai, B.A. (Education Administration), M.Ed. (Educational Guidance), Ph.D. (Education)

: Dr. Yudthavee Kaewthongyai, B.Ed. (School Administration), M.Ed. (Educational Administration), Ed.D. (Educational Leadership and Administration)

Date of Graduation : February 15, 2019

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of activity arrangement to support the Five Ennobling Virtues for secondary schools in Chom Thong district of Bangkok, 2) to study levels of students' opinions towards a guideline of activity supporting the Five Ennobling Virtues for secondary schools in Chom Thong district of Bangkok, and 3) to propose the guideline of activity supporting the Five Ennobling Virtues for secondary schools in Chom Thong district of Bangkok. The data were collected by questionnaires from 354 samples in 3 schools and by in-depth interviews with 5 school administrators in Chom Thong district and then analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The research results showed that;

1. The opinion of lower secondary students towards the state of supporting the Five Ennobling Virtues for secondary schools in Chom Thong district was at a high level overall. The highest level was on Right means of livelihood, followed by Sensual restraint, Truthfulness, Loving-Kindness and Compassion, and Mindfulness and Awareness respectively.

2. The guidelines of activity arrangement in supporting the Five Ennobling Virtues for secondary schools in Chom Thong district were as follows:

2.1 In Loving-Kindness and Compassion, weekly alms giving should be arranged to initiate students in charity. Furthermore, volunteer activity and honorary award should be conducted.

2.2 In the Right means of livelihood, career supportive project, handmade product fair, and training club should be done in school.

2.3 In Sensual restraint, activity and training course in self-control and self-behaving suitable to one's age and opposite gender treat should be arranged.

2.4 In Truthfulness, goodness record, lost and found activity, home-temple-school activity, training course run by monks, and learning activity focusing on honesty should be arranged for students in every level.

2.5 In Mindfulness and Awareness, meditation activity should be regularly done before starting class.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นให้คำแนะนำแนวทางเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขด้วยดีมาตลอด จึงเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการที่ปรึกษาทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระมหาสมบุญ สุธมฺโม,รศ.ดร. รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อินทาศิริวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ทุกท่านได้เมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยจนสำเร็จด้วยดี

เจริญพรขอบคุณ ดร.เกษม แสงนนท์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กรรมการเลขานุการสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการทุกท่านได้เมตตาให้คำชี้แนะแนวทางเพื่อนำไปปรับปรุงงานวิจัยเพื่อมีความสมบูรณ์ต่อไป

เจริญพรขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสารวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร และบุคลากรโรงเรียนทุกคนที่เมตตาช่วยให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

เจริญพรขอบคุณ โยมพ่อ-แม่ ญาติพี่น้องทุกคน ผู้มีอุปการคุณท่าน เพื่อนๆ นิสิตบริหาร การศึกษาทุกรูป และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความรู้เป็นวิทยาทาน ด้านประสบการณ์ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยเจริญพรขอบคุณทุกๆ ท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

พระครูนวกการวิมล (สง่า สิริธโร)

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม	๘
๒.๑.๑ ความหมายของกิจกรรมส่งเสริม	๘
๒.๑.๒ ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๐
๒.๑.๓ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร	๑๑
๒.๑.๔ เป้าหมายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๓
๒.๑.๕ หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๓
๒.๑.๖ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๔
๒.๑.๗ คุณสมบัติของนักส่งเสริม	๑๔
๒.๑.๘ คุณลักษณะของนักส่งเสริมที่พึงประสงค์	๑๕
๒.๒ หลักเบญจธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ๕ ประการ	๑๕
๒.๒.๑ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข	๑๘
๒.๒.๒ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	๑๙
๒.๒.๓ กามสังวร การสำรวมในกาม	๒๐
๒.๒.๔ สัจจะ มีความซื่อ	๒๓

๒.๒.๕ สถิติสัมพัทธ์ ระบุได้และรู้ตัวอยู่เสมอ	๒๘
๒.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา	๒๘
๒.๓.๑ กิจกรรมสะสมความดี	๒๙
๒.๓.๒ กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	๓๐
๒.๓.๓ กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๓๑
๒.๓.๔ กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์	๓๒
๒.๓.๕ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในค่านิยมของนักเรียน	๓๓
๒.๓.๖ กิจกรรมสุขส่งเสริมปัญญา	๓๔
๒.๓.๗ กิจกรรมเด็กดีมีคุณธรรมและกิจกรรมสะสมความดี	๓๔
๒.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจ	๓๖
๒.๔.๑ เจตคติ (Attitude)	๓๗
๒.๔.๒ ทฤษฎีแรงจูงใจ	๔๐
๒.๔.๓ ทฤษฎีการจูงใจ	๔๓
๒.๔.๔ วิธีสร้างแรงจูงใจ	๔๔
๒.๔.๕ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ	๔๔
๒.๔.๖ การเรียนรู้แนวพุทธ	๔๕
๒.๕ ประวัติโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๔๙
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๒
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๒
๓.๓ การสร้างเครื่องมือวิจัย	๖๓
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	๖๕
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๕
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑ ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๘
๔.๒ ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๗๑

๔.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๗๘
๔.๔ ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม เบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๘๐
๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย	๘๕

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๘๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๗
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๙๗
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ	๙๘
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๙๘

บรรณานุกรม	๙๙
------------	----

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๖
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ค หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยวิจัย	๑๑๖
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC)	๑๒๑
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๒๙
ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่น (Try Out) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๓
ภาคผนวก ช หนังสือรับรองการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน	๑๓๗

ประวัติผู้วิจัย	๑๓๙
-----------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๓
๔.๑ ร้อยละข้อมูล เพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต จอมทอง กรุงเทพมหานคร	๖๘
๔.๒ ร้อยละข้อมูล อายุ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต จอมทอง กรุงเทพมหานคร	๖๘
๔.๓ ร้อยละข้อมูล การศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๖๙
๔.๔ ร้อยละข้อมูล การศึกษาอยู่โรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๖๙
๔.๕ ร้อยละข้อมูล การเข้าร่วมกิจกรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๗๐
๔.๖ ร้อยละข้อมูล เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๓ โรงเรียน	๗๐
๔.๗ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ภาพรวม	๗๒
๔.๘ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๑. เมตตาและกรุณาความ รักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข)	๗๓
๔.๙ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยง ชีวิตในทางสุจริต)	๗๔
๔.๑๐ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๓. กามสังวร สำรวมใน ความรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง)	๗๕
๔.๑๑ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ)	๗๖

๔.๑๒ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๕. สติสัมปชัญญะ
รอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ)

๗๗

๔.๑๓ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของข้อเสนอแนะแนวทางการ
จัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร

๗๘

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ เทคนิค ๓ H	๓๑
๒.๒ รูปแบบกระบวนการจูงใจ	๔๑
๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑
๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๖๖
๔.๑ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เบญจธรรม	๘๔
๔.๒ องค์ความรู้จากการวิจัย	๘๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา/เล่ม /ข้อ/ และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ที่มณิกาย ปาฎิกวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	=	วินัยปิฎก	สมณฑปาสาทิก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
---------	---	-----------	-------------	------------	-----------

พระสูตรตันตปิฎก

ขุ.ธ.	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิเทศ	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฏิสัมภิตามัคคปาติ	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	=	สูตรตันตปิฎก	ทีมณิกาย	ปากวักคปาติ	(ภาษาไทย)
ที.สี.	=	สูตรตันตปิฎก	ทีมณิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	=	สูตรตันตปิฎก	มชฌมณิกาย	ปัญจสุทนี	(ภาษาไทย)
ม.มู.อ.	=	สูตรตันตปิฎก	มชฌมณิกาย	มูลปัณณาสกอรรถกถา	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	=	ฎีกา (บาลี)	องคุตตรนิกาย	ติกนิปาตฎีกา	(บาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมของยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะค่านิยมทางด้านวัตถุ มีการแข่งขันกันในทุกๆ ด้านที่รีบเร่งแข่งกับเวลาแข่งขันกับสังคมแข่งขันกับตัวเองหรือแข่งขันในการเล่าเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้เรียนในสถาบันที่มีชื่อเสียงพอจบการศึกษาก็ต้องมาแข่งขันเรื่องการทำงานเพื่อให้สามารถเข้าทำงานในบริษัทหรือสถาบันที่มีความมั่นคงมีชื่อเสียง และทำให้ตนเองมีเงินเดือนสูงมีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน มีฐานะความร่ำรวยรวมไปถึงการมีบุคลิกภาพดีและหน้าตาสวยงามถูกใจเพศตรงกันข้ามจึงพยายามเสริมแต่งหน้าตารูปร่าง ให้เป็นที่ต้องตาต้องใจทั้งนี้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นการสร้างรูปแบบของสังคม จนกลายเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าจิตใจนับว่าเป็นเรื่องที่ไกลจากคุณธรรมทางด้านจิตใจมากขึ้น

ความงามและคุณค่าที่เกิดขึ้นในเบญจธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เริ่มต้นของการมีธรรม ทำให้เกิดมีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น เมื่อผู้ใดทำให้มาก ทำให้เกิดคุณค่ามากและเป็นธรรมที่ค่อนข้าง เป็นคุณค่าแท้หรือคุณค่าเทียมก็ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ทำให้คนและสังคมมองว่าเป็นคนดี มีคุณค่าทั้งในการมองทางโลกและทางธรรม และกลายเป็นบุคคลสำคัญไปในที่สุดเมื่อมีการกล่าวถึงการส่งเสริมเบญจธรรมหรือความงามในธรรม ทุกคนต่างต้องการที่จะเสพหรือสัมผัสกับสิ่งสวยงาม แม้สัตว์บางชนิดก็ยังรักสวยรักงาม ความสวยงามจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความงามจากธรรมชาติหรือความงามที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ย่อมสามารถโน้มน้าวใจเราให้เกิดความรู้สึก และปราบปลื้มยินดี เมื่อพิจารณาแล้วเราจะพบว่าเป็นการกระทำแต่เพียงเปลือกนอกเกิดผลได้เฉพาะทางกายที่เป็นความงามเฉพาะขณะเท่านั้นหาใช่ความงามถาวรที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองหรือผู้อื่นอย่างแท้จริงไม่ ความงามที่แท้จริงควรเป็นความงามที่เกิดจากภายในเป็นความงามที่เกิดจากจิตใจที่ตั้งงามของเรา ส่งผลต่อกายของเรา ทำให้กายของเรามีความสดใสมีบุคลิกภาพที่ดี อัมเอบมีความสุข^๑ดังคำกล่าวที่ว่าเมื่อใจงามส่งผลให้กายงามตามมาซึ่งคนทั่วไปสามารถสัมผัสหรือรับรู้ผ่านทางสายตาได้ในพุทธปรัชญาเถรวาทได้กล่าวถึงหลักธรรมอันเป็นบันไดขั้นแรกที่จะเป็นมรรคาให้มนุษย์ดำเนินไปสู่ความงามที่แท้จริง ซึ่งเป็นความงามที่สามารถสัมผัสได้ทั้งภายนอกและภายในหลักธรรมดังกล่าวก็คือ เบญจธรรม เพราะความเป็นมนุษย์ย่อมมีธรรมชาติในการให้ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาในเรื่องวัตถุสิ่งของ ให้หลักการหรือแนวคิดที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นตลอดจนการให้อภัยในความผิดพลาด

^๑จี ศรีนิवासัน, สุนทรียศาสตร์ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ, แปลและเรียบเรียงโดย สุเชาวน์ พลอยชุม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

ผู้ที่มีความประพฤติทางกาย วาจา เป็นปกติอยู่ในกรอบของศีลหรือกฎระเบียบของสังคม จะทำ พูด คิดสิ่งใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตัวเองและสังคมก็จัดเป็นความงามในท่ามกลาง ส่วนผู้ที่หมั่นฝึกฝนอบรมจิตใจให้เกิดความองอาจทางสติปัญญา รู้หลักการในการทำ พูด คิดอย่างมีระบบแบบเป็นเหตุเป็นผล พัฒนาตนและสังคมให้บรรลุถึงความเจริญรุ่งเรือง เรียกว่ามีความงามในที่สุด^๒ ซึ่งสังคมไทยปัจจุบันเกิดวิกฤติด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในทุก ภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ก่อ อาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน^๓ จากรายงานสภาวะสังคมของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ พบว่า มีเด็กและ เยาวชนถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด และคดีชีวิตและร่างกายตามลำดับ ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชายสูงถึงร้อยละ ๙๑.๐๖ ระดับการศึกษามัธยมต้นร้อยละ ๓๙.๒๘ ประถมศึกษาร้อยละ ๒๙.๑๐ เป็นนักเรียนร้อยละ ๓.๑๘ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีถึงร้อยละ ๑๔.๐๖ ของคดีที่จับกุม เด็กและเยาวชนแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรงมากขึ้น มีเด็กและเยาวชนถูกส่งเข้าสถานพินิจใน ความผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกว่า ๓๕,๐๐๐ คน^๔ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน ทุกคนต่าง ลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม อย่างยั่งยืน คือ อาจจะมียุ่อย่างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนา เยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัด การศึกษาในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการ เรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา^๖

^๒พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์), *เบญจศีลเบญจธรรม อุดมชีวิตของมนุษย์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๘.

^๓สุทธีวรรณ ตันติธรรมาวาส และศศิภาณจน์ ทวีสุวรรณ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, *รายงานการวิจัย*, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา: กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^๔สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *รายงานสภาวะสังคมประจำปี ๒๕๕๒*, สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๓).

^๕สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, *การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา*, (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐), หน้า ๔๓.

^๖ราชกิจจานุเบกษา, *หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ*, (เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒).

จากพระราชบัญญัติการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่ไปกับการเป็นผู้มีความรู้และมีความสุขเพราะการ นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิด สภาพ จิตใจ และสังคมโดยรวม สุนน อมรวิวัฒน์^๗กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาอบรมที่ผดุงสังคมไว้ได้ คือการจัดการศึกษาที่มีจริยศึกษาเป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด้วยคนไร้ศีลธรรม สังคมนั้นย่อมเข้าสู่กลียุค ดังนั้นการที่บุคคลแต่ละคนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในหลักศาสนา ศรัทธาที่พอเหมาะพอดี มีการฝึกตนตามหลักสังฆะธรรม ย่อมช่วยให้บุคคลเกิดปัญญาและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบาย ปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย^๘

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทุกด้านที่จะทำให้ประเทศชาติมีความ เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบัน การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิตให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็น หลักสูตรแกนกลางของประเทศ ที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำ กรอบแนวคิด หลักสูตร จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างที่สำคัญนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำ ประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ฉะนั้นต้อง ดำเนินการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาระดับนี้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็น พลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะขั้นพื้นฐานและประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัย ความสามารถที่จะช่วยตนเอง ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัย ในฐานะบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งคุณธรรมแก่ พุทธศาสนิกชน จึงมีความสนใจเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับ การวางแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสืบไป

^๗สุนน อมรวิวัฒน์, การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญ สถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒-๓๔.

^๘ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑), หน้า ๕๓.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยต้องการทราบปัญหาดังนี้

๑.๓.๑ สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมนักเรียน อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมนักเรียน มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเพื่อการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาหลักเบญจธรรม ๕ ประการ คือ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต กามสังวร การสำรวมในกาม สัจจะ ความซื่อสัตย์ และสติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวเสมอ ให้สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^๔

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อการวิจัย แบ่งเป็น ๒ ตัวแปร ได้แก่

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการเรียน ศึกษายู่โรงเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓๙.

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ประการ ประกอบด้วย

- ๒.๑ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข
- ๒.๒ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต
- ๒.๓ กามสังวร การสำรวมในกาม
- ๒.๔ สัจจะ ความซื่อสัตย์
- ๒.๕ สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวเสมอ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

๑. ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ โรงเรียน จำนวน ๔,๓๑๒ คน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนบางมดวิทยา

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ โรงเรียน จำนวน ๓๕๔ คน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนบางมดวิทยา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เพื่อดำเนินการวิจัยเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ โรงเรียน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตระยะเวลาเพื่อการวิจัย เริ่มตั้ง เดือน มิถุนายน ถึง พฤษภาคม ๒๕๖๑ รวม ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว เพื่อนำไปปฏิบัติหรือดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

กิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติงานอันเนื่องเกี่ยวกับการศึกษา เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดการเรียนการสอนของครู

ส่งเสริม หมายถึง การเกื้อหนุนช่วยเหลือสนับสนุนสร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจให้เกิดขึ้นให้ดีขึ้น

เบญจธรรม หมายถึง ข้อพึงปฏิบัติห้าประการตามคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า เพื่อเพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำเบญจธรรมเป็นข้อพึงปฏิบัติห้าประการ คู่กับ เบญจศีล อันเป็นข้อไม่พึงปฏิบัติห้าประการ

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ตามหลักเบญจธรรม ๕ ประการ ได้แก่

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักการแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเอื้อเฟื้อและเต็มใจ รู้จักการให้อภัย ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นผู้อ่อนโยน สุภาพ มองโลกในแง่ดีชวนให้น่าคบหา

๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต หมายถึง รู้จักในการใช้จ่ายตามฐานะของตน รู้จักออม รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์และจำเป็น

๓. กามสังวร การสำรวมในกาม หมายถึง การสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์ไม่หลงในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส หมายถึง ความสำรวมในกาม คือระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ หมายถึงการยินดีเฉพาะในคู่ครองของตนและการไม่คิดหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องความรักความใคร่จนเกินขอบเขต

๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะ คือ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานมีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่อยู่รอบข้าง และมีความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ

๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวเสมอ หมายถึง การฝึกตนมิให้ประมาท มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไร พุทธอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนบางมดวิทยา

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๒ ได้ข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม

๒.๑.๑ ความหมายของกิจกรรมส่งเสริม

๒.๑.๒ ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๑.๓ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร

๒.๑.๔ เป้าหมายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๑.๕ หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๑.๖ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒.๑.๗ คุณสมบัติของนักส่งเสริม

๒.๑.๘ คุณลักษณะของนักส่งเสริมที่พึงประสงค์

๒.๒ หลักเบญจธรรมสำหรับนักเรียนเรียนมัธยมศึกษา ๕ ประการ

๒.๒.๑ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์

๒.๒.๒ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต

๒.๒.๓ กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์

๒.๒.๔ สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ

๒.๒.๕ สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ

๒.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒.๓.๑ กิจกรรมสร้างสรรค์ความดี

๒.๓.๒ กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

๒.๓.๓ กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธามกะ

๒.๓.๔ กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์

๒.๓.๕ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในความดีของนักเรียน

๒.๓.๖ กิจกรรมสุขส่งเสริมปัญญา

๒.๓.๗ กิจกรรมเด็กดีมีคุณธรรม

๒.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจ

๒.๖ ประวัติโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม

โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นประจำ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน และเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงาน หรือ เปิดโลกทัศน์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีที่ตกทอดกันมา หรือค้นพบสิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน เด็กรู้สึกว่าเป็นที่รักของครูและเพื่อนเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้และบรรยากาศในการเรียน สนุกแก่นักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนหลักเบญจธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน ที่ผู้บริหารและครูได้ให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการเข้ารับการอบรมพัฒนานำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับการเรียนการสอนกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ต่อไป

๒.๑.๑ ความหมายของกิจกรรมส่งเสริม

กิจกรรมส่งเสริมเป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนหรือให้การสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้คำแนะนำแก่นักเรียนเพื่อให้สามารถบรรลุ ถึงเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของเรียนได้ในการส่งเสริมนี้จะมีบุคคลเข้าไปมีบทบาทร่วมสนับสนุนทางด้านความรู้และปัจจัยต่างๆต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อนักเรียน ดังนั้นงานส่งเสริมจึงต้องมีบุคคลมาทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ เพื่อให้งานส่งเสริมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับนักวิชาการได้ให้ความหมายต่อไปนี้^๑

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า กิจกรรม คือ กระบวนการหรือแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานตามแผนและโครงการ และมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ ที่เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกำหนดขอบเขตการบริหารไว้ ๔ ด้าน^๒ดังนี้

๑. ด้านการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ หมายถึง การกำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ประสานงานกับวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่นตลอดจนการมอบหมายบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา

^๑ Knowledge Management: KM, บทบาทความรับผิดชอบจริยธรรมและคุณสมบัตินักส่งเสริม สหกรณ์, สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: webhost.cpd.go.th/chanthaburi/download/ [2 พฤษภาคม 2561].

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑), หน้า ๕๔.

๒. ด้านนิเทศติดตาม หมายถึง การติดตามการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินของ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาและเป้าหมายของการ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๓. ด้านส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง การสรรหาการสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน จัดกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔. ด้านการประเมินและรายงาน หมายถึง การรับทราบผลการประเมินพร้อมทั้ง เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ กล่าวว่า กิจกรรม คือ กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้ นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียนและนอกเหนือจากหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดให้เรียนในเวลา ปกติ ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียนเอง และด้วยความช่วยเหลือเอื้ออำนวยความสะดวกของ โรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมแต่ละอย่างบรรลุความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ ตัวอย่างกิจกรรมนักเรียนได้แก่ การดำเนินงานของสภานักเรียนชุมนุมหรือชมรมต่างๆ ที่นักเรียน ตั้งขึ้นในโรงเรียนเช่น ชมรมดนตรี ชมรมกีฬา ชมรมศิลปวัฒนธรรม^๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี กล่าวว่า กิจกรรม คือ กิจกรรมการเรียนการสอนไว้^๔ ดังนี้

๑. กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นนำ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมี ความสนใจในบทเรียน และอยากจะเรียนเนื้อหาต่อไปกิจกรรมในขั้นนี้จัดได้หลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการสนทนา กิจกรรมการใช้คำถาม กิจกรรมทางปัญญา กิจกรรมสาธิต กิจกรรมการเล่า นิทาน กิจกรรมเกมจำลองสถานการณ์ กิจกรรมการร้องเพลง

๒. กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นปฏิบัติ เป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมในขั้นนี้จัดได้หลายรูปแบบ เช่น กิจกรรม การอภิปราย กิจกรรมการบรรยาย กิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการสังเกตและการจดบันทึก กิจกรรม การค้นคว้าในห้องสมุด กิจกรรมการทดลอง กิจกรรมการแสดงแบบต่างๆ และกิจกรรมการค้นคว้า รายงาน

๓. กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นสรุป เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนมา ทั้งหมด อาจจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การสรุป การอภิปราย การทำรายงานกลุ่ม การเขียน เรียงความ เพื่อสรุปแนวคิดที่ได้เรียนไป การใช้สื่อนวัตกรรม เพื่อสรุปสาระสำคัญ การสนทนา ซักถามระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนการใช้คำถามการใช้เกมการมอบหมายงานให้ไปปฏิบัติการจัดแสดง

^๓ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์, **การบริหารกิจการนักเรียน**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหาร คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, อ้างใน พระมหาญัตติพงษ์ เลิศศรี, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์ กศ.ม.**, การบริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓), หน้า ๓๒.

การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมใดให้สัมพันธ์ กับกิจกรรมใดก็ได้ตามความเหมาะสม เพียงแต่ให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียนและให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอน

เอกรินทร์ สีมหาศาล กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ สิ่งแวดล้อมและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทักษะการจัดการของผู้สอนและผู้เรียนที่เกื้อกูลกันผู้สอนต้องวิเคราะห์ สาระสำคัญของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดผลการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้ พระราชบัญญัติแห่งชาติดังกล่าวกำหนดไว้ว่าการเรียนรู้จะต้องเน้นให้เกิดความสมดุลทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านการบูรณาการ^๕

โดยสรุป กิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติงานอันเกี่ยวกับการศึกษา เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดการเรียนการสอนของครู

๒.๑.๒ ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามระบบการศึกษาทางไกลนั้น นักศึกษาจะต้องศึกษาด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน โอกาสที่จะพบเพื่อนนักศึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนเพื่อปรึกษาปัญหาทางการเรียน ปัญหาทางวิชาการ หรือปัญหาอื่นๆ มีน้อย แม้จะติดต่อกันได้ทางไปรษณีย์หรือเข้ารับการสอนเสริมก็ตาม จึงทำให้นักเรียนขาดความใกล้ชิดกับเพื่อน กิจกรรมเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาจัดให้มีขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนหรือนักศึกษาได้รู้จักสนิทสนม ปรึกษาหารือ ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกันทางด้านวิชาการ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยมีอาจารย์ประจำชมรมคอยแนะนำและให้คำปรึกษา เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเดินไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากกิจกรรมทางด้านวิชาการแล้ว ยังส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษารู้จักคิดและสร้างสรรค์กิจกรรมในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วยประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการทำกิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในอนาคตค่อนข้างมาก เนื่องจากสังคมทุกวันนี้ไม่ต้องการเพียงแต่คนเก่งทางวิชาการเพียงอย่างเดียวแต่ต้องการ คนที่มีความสมบูรณ์ทั้งความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพซึ่งถือว่าเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาทำให้ได้รับประโยชน์ที่มีคุณค่ามากมายหลายประการ ได้แก่ โลกทัศน์ของตนเองกว้างมากขึ้น การค้นพบและรู้จักตนเองมากขึ้น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ และการรู้จักและเข้าใจคำว่า บทบาท เพราะการเรียนรู้ต้องถือว่า

^๕ เอกรินทร์ สีมหาศาล, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/blog/39839. [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑].

ความสำคัญมากที่สุด และกิจกรรมนักเรียนถือเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้นักเรียนมีคุณลักษณะของความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ได้^๖

พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกๆ ด้าน จึงมีลักษณะที่เป็นสภาพที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย ทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลาที่ยาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเอง ที่เน้นเด่นบางแง่มุมด้านเป็นพิเศษ แยกออกจากพระพุทธศาสนาอย่างทั่ว ๆ ไป เรียกว่า พระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย ทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา คำมากมายในภาษาไทยมีต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลี และมีความหมายสืบเนื่องปรับเปลี่ยนมาจากคติในพระพุทธศาสนา แบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติ การบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกระดับ ทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป^๗

๒.๑.๓ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๒ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลุกฝังและสร้างจิตอาสาของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติจากการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนตามปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเดิมเรียกว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-Curriculum Activates) แต่ได้มีผู้ใช้ “กิจกรรมเสริมหลักสูตร” แตกต่างกันไปให้

^๖ คุณค่าและความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.stou.ac.th/> [22 มิถุนายน 2561].

^๗ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/> [22 มิถุนายน 2561].

สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “หลักสูตร” เช่นคำว่า กิจกรรมนักเรียน ปัจจุบันความหมายของหลักสูตรได้เปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นคำว่า “กิจกรรมเสริมหลักสูตร” จึงเปลี่ยนไปเป็น “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ศีลธรรมจริยธรรม ระเบียบ วินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกอบด้วยกิจกรรม ๓ ลักษณะดังนี้

๑. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

๒. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความเป็นระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทร สมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผนประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหารและกิจกรรมชุมนุม ชมรม

๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทั้ง ๓ ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เมื่อผู้เรียนไปปฏิบัติกิจกรรมแล้วนำไปสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๑.

๒.๑.๔ เป้าหมายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมี ฐานะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุขมี จิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังนี้

๑. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ทั้งวิชาการและ วิชาชีพอย่าง กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
๒. ผู้เรียนค้นพบความสนใจความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็น ช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง
๓. ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ใน การพัฒนาตนเองและประกอบสัมมาชีพ
๔. ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม
๕. ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

๒.๑.๕ หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการจัดดังนี้

๑. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
๒. จัดให้เหมาะสมกับวัย ฐานะทาง ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน
๓. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ ตลอดชีวิต
๔. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง
๕. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
๖. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ของสถานศึกษา
๗. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดยคำนึงถึง ความปลอดภัย
๘. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้ง ภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
๙. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับ กิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

๒.๑.๖ ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง ๓ ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลาย รูปแบบและวิธีการ โดยมีขอบข่ายดังนี้

๑. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้นใน ลักษณะเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสามารถบูรณาการ ระหว่างกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

๒. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตาม ความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ ดีงาม ตลอดจนเห็นแนวทางในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

๓. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ สนับสนุนค่านิยมที่ดีงามและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๔. เป็นกิจกรรมที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดีและความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒.๑.๗ คุณสมบัติของนักส่งเสริม

คุณสมบัติของนักส่งเสริม โดยทั่วไป^๔มีดังนี้

๑. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
๒. มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และเชื่อมั่นในตนเอง
๓. มีความกระตือรือร้นในการทำงานและทำด้วยความจริงจัง
๔. มีความรับผิดชอบและกระทำตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา
๕. รู้จักถ่อมตนและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น
๖. มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจคนอื่น
๗. มีความขยันอดทนและพยายาม
๘. ไม่ถือสันโดษและเต็มใจให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น
๙. มีความเสียสละ
๑๐. ปรับปรุงตนเองให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
๑๑. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและการปฏิบัติ

^๔ Knowledge Management: KM, บทบาทความรับผิดชอบจริยธรรมและคุณสมบัตินักส่งเสริม สหกรณ์, สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: webhost.cpd.go.th/chanthaburi/download/. [22 มิถุนายน 2561].

- ๑๒. มีความรักในหน้าที่การงาน
- ๑๓. มีคุณธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น
- ๑๔. มีทักษะในการพูด มีไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
- ๑๕. เป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
- ๑๖. ช่างสังเกต มีความละเอียดรอบคอบ
- ๑๗. เป็นนักฟังที่ดี คือ ให้อีกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น
- ๑๘. มีบุคลิกภาพที่หน้าเชื่อถือ มั่นใจในตัวเอง ตื่นตัวอยู่เสมอ
- ๑๙. เป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

๒.๑.๘ คุณลักษณะของนักส่งเสริมที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของนักส่งเสริมที่พึงประสงค์ ต้องมีความพร้อม ๓ ด้าน

๑. ความพร้อมด้านจิตใจและจิตวิญญาณในการทำงาน ประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีอุดมการณ์ในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่องาน และมีคุณธรรมจริยธรรม
๒. ศักยภาพและความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ พัฒนาตนเองให้รู้ รับผิดชอบต่องาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความคิดเป็นระบบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์ และเรียนรู้
๓. ทักษะในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย เป็นนักประสานงาน นักบริหาร มีความรู้ในการถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษา มีความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ และการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

โดยสรุป โรงเรียนที่ดำเนินการจัดกิจกรรมต้องให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยคำนึงถึง คือ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการองค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารีหรือจัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

๒.๒ หลักเบญจธรรมสำหรับนักเรียนเรียนมัธยมศึกษา ๕ ประการ

เบญจธรรมว่า ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติกุศลให้คงที่เปรียบเหมือนผู้แรกจะเขียนหนังสือ ต้องอาศัยเส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้น หนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอันตรง ถ้าหากไม่มีเส้นบรรทัดตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อย เมื่อชำนาญแล้ว ก็จะเขียนไปได้โดยไม่ต้องมีบรรทัดฉันทใด คนเราจะประพฤติกุศล โดยไม่ต้องมีอะไรไว้เป็นหลักยึดเหนี่ยว ใจไม่มั่นคง อาจเอนเอียงลงหาทุจริต เพราะโมหะครอบงำ เมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้ว จึงประพฤติกุศลธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืนไม่ผันแปร เป็นคุณธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ หรือหลักธรรมชาติที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ตนเองและ

ผู้อื่น เป็นความประพฤติที่ดีงามของมนุษย์เรา เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมและคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง หลักของความคิด ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทั้งทางกาย วาจาและใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ท่านกล่าวถึง เบญจธรรม ไว้ว่า หลักธรรม ๕ ประการ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา ปราบปรามให้ผู้อื่นมีความสุข สัมมาอาชีวะ ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต กามสังวร ระวังระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ สัจจาจา รักษาวาจาให้ได้จริง บุชาคำจริง และสติสัมปชัญญะ ฝึกตนมิให้ประมาท^{๑๐}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสคุณธรรม ไว้ ๔ ประการไว้^{๑๑}ดังนี้

๑. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม
๒. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์ ความดี
๓. การอดทน อดกลั้น อดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์ สุจริต ไม่ว่าจะเหตุใด
๔. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

พระเทพคุณาภรณ์ ท่านกล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่า คือ ธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม ศิลต้องอยู่ที่กายที่วาจา ธรรมอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกาย มีวาจาที่มีศีลมีธรรมแล้ว นั้นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเราให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้ และงามทุกเพศทุกวัย เด็กเอาไปประดับก้นงา หนุ่มสาวเอาไปประดับก้นงา คนแก่เอาไปประดับก้นงา มันไม่เหมือนกับเครื่องประดับ คือเสื้อผ้า เสื้อผ้านั้น งามเฉพาะเพศเฉพาะวัย เสื้อผ้าของเด็ก ผู้ใหญ่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของหนุ่มสาว คนแก่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของคนแก่ หนุ่มสาวเอาไปใส่ก็ไม่งาม งามเฉพาะเพศเฉพาะวัย แต่เครื่องประดับคือศีลนี้ งามทุกเพศทุกวัย ธรรมะ หมายถึง ทรงไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติ ดังนั้นผู้ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ต้องมีธรรมะ ๔ ข้อไว้ประจำใจ นั่นก็คือ^{๑๒}

๑. ความจริงใจ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง จะอยู่ที่ไหน อยู่ในฐานะเช่นใด ก็ขอให้เป็นคนซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเองและคนอื่นรอบข้าง
๒. การฝึกข่มใจ เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้วยังไม่พอ ต้องมีการข่มใจ ฝึกฝน ฝึกนิสัย และปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้า ด้วยปัญญาความรู้

^{๑๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีลเบญจธรรม**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <<http://www.buddhadham.com/index.php?mo=3&art/245589>> [22 มิถุนายน 2561].

^{๑๑} พุทธปรัชญาในภูมิปัญญาไทย, อ้างใน พุทธจักร นิตยสารรายเดือน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๗๐ ฉบับที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๒} อ้างแล้ว.

๓. ความอดทน เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้ว ผิดคนข่มใจแล้ว ก็ยังไม่พอ จำต้องมีความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหวในจุดมุ่งหมาย บางคนซื่อสัตย์จริง ข่มใจจริง แต่ไม่อดทน เจอเรื่องหนักใจก็ยอมแพ้ สู้ไม่ไหว ต้องอดทนด้วย จึงจะถึงจุดมุ่งหมาย

๔. ความเสียสละ เป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต้องมีความเสียสละ เสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้ เห็นใครควรแก่การช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลังมากบ้างน้อยบ้าง หรือบางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังกาย บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังทรัพย์ บางครั้งก็ช่วยเหลือกำลังด้วยสติปัญญา ทุกๆ ครั้งที่ช่วยเหลือก็มีความกรุณาสงสารเป็นเบื้องหน้า มุ่งที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ท่านกล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่า คือ ความประพฤติที่ดีที่ชอบทั้งศีลและธรรมศีลธรรม ในคำจำกัดความถึง เบญจศีล และ เบญจธรรม คือ ศีล ๕ และธรรม ๕ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมระดับต้นสำหรับให้สมาชิกสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข ไม่สับสนวุ่นวาย ไม่หวาดระแวงภัย เป็นหลักประกันสังคมที่สำคัญ สังคมที่สงบสุข ไว้วางใจกันได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทะเลาะ ไม่กดขี่ข่มเหง ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นต้น ก็เพราะสมาชิกของสังคมยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมนี้ศีลธรรม เป็นชื่อวิชาหนึ่งในโรงเรียนที่กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนมาตั้งแต่สมัยโบราณเรียกว่า วิชาศีลธรรม ปัจจุบันเรียกว่า วิชาพุทธศาสนา^{๓๓}

จรรยาพร ธรณินทร์ กล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่า คือ แนวความคิดที่ดีเป็นตัวบังคับให้ประพฤติดี คือสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจและคุณธรรม คือจริยธรรมที่แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท หากประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจของผู้คน^{๓๔}

เพลโต (Plato) กล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่า คือ การกระทำตามแนวความคิดและมาตรฐานทางสังคมที่เกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา คุณธรรมทางสังคม คือ การกระทำอันถูกต้องที่มาจากพื้นฐานของขนบธรรมเนียม อุปนิสัยประเพณี ความรู้สึกในทางดี ความดีตามสัญชาตญาณ การที่เพลโตได้มองเห็นคุณธรรมในรูปแบบการกระทำ แนวคิดที่ดีทางสังคม มองการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นประจำเป็นประเพณีที่ดีงามนั้น เป็นคุณธรรมโดยหลักทางปัญญาทางสังคมเข้ามาตัดสินใจในการนำคุณธรรมนั้นมาใช้ในสังคม เพื่อให้เกิดความสุขในสังคม ถ้าขาดคุณธรรมนั้นแล้วหรือประเพณีที่ทางสังคมได้ทำไว้ จะทำให้สังคมไม่มีความมั่นคง ขาดความเชื่อในการทำหน้าที่ เพื่อให้เสื่อมสภาพขาดความนับถือของคนในสังคมนั้นไป^{๓๕}

^{๓๓} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำวัด**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓

^{๓๔} จรรยาพร ธรณินทร์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.charuaypontorranin.com/index.php> [22 มิถุนายน 2561].

^{๓๕} เพลโต (Plato), อ้างใน อารี จำปาทอง, การส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

สรุปได้ว่า เบญจธรรม เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มีเมตตา สัมมาอาชีวะ ความสำรวม อินทรีย์ ความซื่อสัตย์ รู้สีกตัว ทำให้ชีวิตไม่ประมาท เพราะรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ทำให้ไม่เก้อกกั๊กกับ สิ่งที่จะทำให้ชีวิตตกต่ำ ทำให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิตดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิด ของจริยธรรม ที่แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคม หรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี তাหลักเบญจธรรมทั้ง ๕ ประการ ต่อไปนี้

๒.๒.๑ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์

เมตตากรุณา เป็นหลักรู้จักการแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเอื้อเฟื้อและ เต็มใจ รู้จักการให้อภัย ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ อ่อนโยน สุภาพ มองโลกในแง่ดีชวนให้น่าคบหา ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ ความหมายต่อไปนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงตรัสถึง เมตตากรุณา ไว้ว่า คือ ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ การไม่ทำร้ายผู้อื่นนั้นกันว่าเป็น คนดีแล้ว แต่ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้น ต้องเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสังคัมจึงจะสงบรรมเย็นยิ่งๆ ขึ้นเป็นความ ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ การไม่ทำร้ายผู้อื่นนั้นกันว่าเป็นคนดีแล้ว แต่ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้น ต้องเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสังคัมจึงจะสงบรรมเย็นยิ่งๆ ขึ้น^{๑๖}

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ทรงตรัสถึง ความสำคัญของความ เมตตาไว้ว่า การที่บุคคลฝึกตนให้เป็นผู้มีความเมตตาจะได้รับผลประโยชน์^{๑๗}คือ

๑. ทำให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนละมุน
๒. ช่วยทำให้สังคมทั้งภายในประเทศ และทั่วโลกสงบสุข ร่มเย็น
๓. ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
๔. เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป
๕. ช่วยให้จิตใจเยือกเย็น ไม่อาฆาตพยาบาท

บุคคลผู้ปรารถนาให้ตนเองมีจิตใจที่สูงขึ้น มีจิตใจที่ตั้งดงาม ไม่มีโทสะ ไม่มีความพยาบาท ไม่คิดอิจฉาริษยา ก็ควรที่จะอบรมให้ตนเป็นผู้มีเมตตาให้อยู่ในจิตใจเสมอไม่ให้พร่อง

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ท่านกล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า คือ ความรัก ความหวังดี ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข นักบริหารจะต้องมีความรักและความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงาน ความรักจะเกิดได้ถ้านักบริหารรู้จักมองแง่ดี หรือส่วนดีของเพื่อนร่วมงาน และกรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบเคราะห์กรรม นักบริหารต้องมีความสงสาร

^{๑๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีลเบญจธรรม**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <<http://www.buddhadham.com> [22 มิถุนายน 2561].

^{๑๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็น ยิ่งนัก**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๘-๑๕.

หัวใจ และคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้นความสงสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักบริหารเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น^{๑๘}

พระมหาอุทัย วชิรเมธี ท่านกล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า คือ หากบุคคลผู้มีความเมตตาจากหัวใจอันบริสุทธิ์ต่อเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริงแล้ว จะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีผิวพรรณผ่องใส ใบหน้าผุดผาดมีความรู้สึกโปร่งเบา สงบเย็น จิตเป็นสมาธิคิดที่แหลมคม ไปที่ใดก็จะได้รับมิตรไมตรีตอบแทน^{๑๙}

สวัสดี ทองมีเพชร กล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์มีความสุข เมื่อตนมีความสุขแล้วก็อยากให้ผู้อื่นมีความสุขด้วย ตนเองมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้วก็อยากให้ผู้อื่นมีความเจริญก้าวหน้า ด้วยการให้ความเมตตาต่อกันจะทำให้มีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ^{๒๐}

สรุป เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญและความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักการแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเอื้อเฟื้อและเต็มใจ รู้จักการให้อภัย ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่อ่อนโยน สุภาพ มองโลกในแง่ดีชวนให้น่าคบหา

๒.๒.๒ สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต

สัมมาอาชีวะ คือละเว้นจากการเอาทรัพย์สินของที่เจ้าของมิได้ให้มาเป็นของตน หมายถึง ไม่ลักขโมย คดโกง หรือยึดเอาทรัพย์สินของ ๆ ผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่เจ้าของไม่อนุญาต ทั้งโดยวิธีหยิบฉวยโดยตรงหรือล่อลวงผู้อื่นให้มอบทรัพย์สินของแก่ตนโดยหลงเข้าใจผิด รวมทั้งไม่ใช้หรือจ้างวานผู้อื่น ให้ไปละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนั้นยังต้องละเว้นการมีจิตละโมภอยากได้สิ่งของของผู้อื่น ด้วยวิธีการไม่สุจริตซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงตรัสถึง สัมมาอาชีวะไว้ว่า คือ ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสองที่ให้ละเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ให้ คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ย่อมยินดีกับของที่ตนหาได้เอง ไม่คิดฉกฉวยเอาของผู้อื่น และตั้งใจทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสองที่ให้ละเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ให้ คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ย่อมยินดีกับของที่ตนหาได้เอง ไม่คิดฉกฉวยเอาของผู้อื่น^{๒๑}

^{๑๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๗๖-๗๘.

^{๑๙} พระมหาอุทัย วชิรเมธี, **ความจริงเกี่ยวกับความรัก ความโกรธและความเมตตา เล่ม ๓**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๕๒), หน้า ๖๕-๖๖.

^{๒๐} สวัสดี ทองมีเพชร, **การพัฒนาคุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๑), หน้า ๒๖.

^{๒๑} อ้างแล้ว.

เว้นจากการลักทรัพย์ คือ เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้กิริยาที่ถือเอา ถือเอาด้วยอาการเป็นโจร หมายความว่า สิ่งของที่มีเจ้าของทั้งที่เป็นสวัสดิกทรัพย์ ทั้งที่เป็นอวัสดิกทรัพย์อันผู้เป็นเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด หรือสิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร (โดยเฉพาะ) แต่มีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่อยู่บูชาบูชานีวัตถุในศาสนานั้นๆ ของกลางในชุมชน ของสงฆ์และของมหาชนในสโมสรสถานนั้นๆ สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้นด้วยหวังจะให้เลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนและกัน คือไม่เบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่นเมื่อเพ่ง ความประพฤติชอบธรรมในทรัพย์สมบัติของผู้อื่นเป็นใหญ่ ดังนั้นจึงไม่ใช่แต่โจรกรรมเท่านั้น แม้ความเลี้ยงชีพอนุโลมโจรกรรมและกิริยาเป็นฉายาโจรกรรมก็ถูกห้ามตามสิกขาบทนี้ด้วย^{๒๒}

โดยสรุป สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต หมายถึง รู้จักในการใช้จ่ายตามฐานะของตน รู้จักออม รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นประโยชน์และจำเป็น

๒.๒.๓ กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์

การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์หรือละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม การไม่ล่วงละเมิดในบุคคลที่มีใช้คุ้มครองของตนในทางชู้สาว ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงตรัสกล่าวถึง กามสังวร ไว้ว่า คือ ระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ หมายถึง การยินดีเฉพาะในคุ้มครองของตนและการไม่คิดหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องความรักความใคร่จนเกินขอบเขต การที่คนเรามีความต้องการทางเพศนั้น มิใช่ของผิดปกติแต่อย่างใด แต่ถ้าเดินสายกลางไว้ ก็จะทำให้เราไม่ไปผิดลูกเมียผู้อื่น ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสามเพราะระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ หมายถึง การยินดีเฉพาะในคุ้มครองของตนและการไม่คิดหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องความรักความใคร่จนเกินขอบเขต การที่คนเรามีความต้องการทางเพศนั้น มิใช่ของผิดปกติแต่อย่างใด แต่ถ้าเดินสายกลางไว้ ก็จะทำให้เราไม่ไปผิดลูกเมียผู้อื่น ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสาม^{๒๓}

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆมหาปริณายก พระองค์ทรงตรัสกล่าวถึง เบญจศีลเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับข้อห้ามหรือละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดในบุคคลที่มีใช้คุ้มครองของตนในทางชู้สาว ด้วยกาย วาจา ใจ^{๒๔}

กามะสุมิฉฉาจาร เวรมณี คือ เว้นประพฤติผิดในกาม หลักในการพิจารณากามะสุมิฉฉาจารา มีองค์ ๔ คือ ๑. มีสิ่งที่พึงล่วงละเมิด ๒. มีจิตคิดจะเสพ ๓. พยายามเข้าถึง และ ๔. ยินดี

กามะสุมิฉฉาจาร มีสมุฏฐานเดียว คือ กายจิต เพราะอรรถว่า เว้นจากการประพฤติผิดใน

^{๒๒} เว้นจากการลักทรัพย์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th> [20 เมษายน 2561].

^{๒๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล-เบญจธรรม.

^{๒๔} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆมหาปริณายก, ชีวิตจะเป็นสุขได้อย่างไร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

กาม มีผลคือ ความไม่มีศัตรู ความเป็นที่รักของทุกคน ความตื่นและนอนสบายความพ้นภัยในอบายไม่เกิดเป็นสตรี หรือเกิดเป็นคนไม่มีเพศความเป็นที่เคารพรักแห่งสตรีและบุรุษ ความมีอินทรีย์สมบูรณ์ความไม่มีความพลัดพรากจากสัตว์สังขารที่รัก ความไม่มีความสงสัย ความอยู่เป็นสุข

การงดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม มักเกิดจากความหลง จนขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่แยกแยะว่าเป็น ภรรยาหรือสามีใคร รวมไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ ภรรยา หรือสามีของตน หากคนหมกหมุ่นแต่ในเรื่องกามารมณ์ จนปล่อยให้อกิเลสครอบงำมากเกินไปก็เกิดปัญหาตามมา ซึ่งรวมถึงโรคภัยทางเพศ และหากเกิดตั้งครรภ์ โดยมีได้ตั้งใจ ยิ่งเป็นการทำร้ายชีวิตหนึ่ง เพิ่มขึ้นอีก

๑. กามะสุมิจฉาจารา เวรณณิ-เจตนางดเว้นจากความประพฤติดีกในกามทั้งหลาย ขยายความว่า เจตนา คือความตั้งใจละเว้น อคมนียฐาน คือ ฐานะที่ไม่ควรถึงซึ่งดำเนินไปทางกายทวารในการประพฤติดเมถุน หรือในวัตถุแห่งเมถุนด้วยความประสงค์ในการเสพ เรียกว่า กามะสุมิจฉาจารา^{๒๕}

คำว่า “กามะสุมิจฉาจารา” ในพจนานุกรม ให้ความหมายว่า “การประพฤติดีกประเวณี” ส่วนในพระไตรปิฎก บทว่า “กามะสุ” ได้แก่ วัตถุกามและกิเลสกามบทว่า “มิจฉาจารา” ได้แก่ ความประพฤติดีกด้วยอำนาจของกิเลสกาม และในอรรถกถามังคลัตถทีปนี อธิบายคำว่า “กามะสุมิจฉาจารา” หมายถึง การประพฤติดีกในกามทั้งหลาย เมื่อแยกออกเป็นสองบทแล้วจะเห็นได้ว่า “กามะสุ” แปลว่า ความประพฤดิเอื้อเฟื้อด้วยดีในกรรมของคนคู่กันทั้งหลาย บทว่า “มิจฉาจารา” แปลว่า ความประพฤดิอันทรามที่บัณฑิตติเตียนโดยส่วนเดียว คำว่า “เมถุนสมาจาเรสุ” หมายถึง พฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ซึ่งยังไม่ได้ชี้ชัดลงไปว่าถูกหรือผิด ส่วนในกรณีที่ถือว่าเป็นการประพฤติดีกทางเพศสัมพันธ์นั้นได้มีอธิบายในสูตรเดียวกันว่า “อสุทฺถมาธิปปาเยน” มีความหมายว่าด้วยมุ่งหมายในอันเสพอสังขาร คือ การมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ต้องห้ามตามหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนา

คำว่า “กามะสุมิจฉาจารา” หมายถึง พฤติกรรมทางเพศที่บัณฑิตทั้งหลายติเตียน กล่าวคือ เป็นการประพฤติดีกจริยธรรมทางเพศในพระพุทธศาสนา จากความหมายดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีทัศนะเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์เป็น ๒ ประเด็นคือ “ผิดและถูก” ซึ่งจะเห็นได้ชัดอย่างพิสดารยิ่งขึ้นจากการอธิบายในสังคิยสูตรว่า เมถุนสมาจาเรสุ มีความหมายพอสรุปได้ว่า การมีพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ หรือการประพฤติดเมถุนธรรมนั้นมี ๒ ประการ คือ ยินดีในภรรยา สามีของตนเอง และยินดีใน ภรรยาสามีของผู้อื่น ความประพฤดิในเรื่องเมถุน ๒ ลักษณะนี้ ชื่อว่ากามเพราะเป็นธรรมอันบุคคลพึงปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ

๒. ลักษณะกามะสุมิจฉาจารา มีลักษณะที่ควรกล่าวคือ อคมนียฐาน ได้แก่ ฐานไม่ควรถึงในที่นี้หมายถึงสตรีหรือบุรุษ ซึ่งมีผู้ปกครองดูแลคุ้มครองหวงแหนถ้าเป็นสตรีแล้วมีพระบาติและอรรธกถาจารย์จำแนกไว้หลายจำพวก เพื่ออำนวยความสะดวกค้นคว้าขอรับบาติพระสูตรและพระวินัยมาแสดงไว้ ดังนี้

ในสาเลยกสูตร ได้จำแนกสตรีที่เกี่ยวกับข้อห้ามตามศีลข้อ ๓ ไว้ ๘ จำพวก คือ

๑. มาตุรักขิตา สตรีที่มารดาดูแลรักษา
๒. ปิตุรักขิตาสตรีที่บิดาดูแลรักษา

^{๒๕} พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๓๐), หน้า ๔๙

๓. ภาตฺรูกฺขิตา สตรีที่พี่ชาย น้องชายดูแลรักษา
 ๔. ภคินีรักขิตา สตรีที่พี่สาว น้องสาวดูแลรักษา
 ๕. ญาติรักขิตา สตรีที่ญาติดูแลรักษา
 ๖. สัสสามิกาสตรีมีสามี หรือมีคู่นั้น
 ๗. สปริทณฺหา สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้
 ๘. มาลากุปริกขิตา สตรีที่มีผู้จองไว้ด้วยการคล้องพวงมาลัย
- ในพระวินัย ท่านจำแนกสตรีไว้ ๒๐ จำพวก คือ สตรีโสต ๑๐ จำพวก สตรีมีสามี ๑๐

จำพวก ดังนี้^{๒๖}

๑. สตรีโสต ๑๐ จำพวก คือ
 - ๑.๑ มาตฺรูกฺขิตาสตรีมีมารดาดูแลรักษา
 - ๑.๒ ปิตฺรูกฺขิตาสตรีที่บิดาดูแลรักษา
 - ๑.๓ มาตাপิตฺรูกฺขิตาสตรีที่ทั้งมารดา และบิดาดูแลรักษา
 - ๑.๔ ภาตฺรูกฺขิตาสตรีที่พี่ชาย น้องชายดูแลรักษา
 - ๑.๕ ภคินีรักขิตาสตรีที่พี่สาว น้องสาวดูแลรักษา
 - ๑.๖ ญาติรักขิตาสตรีที่ญาติดูแลรักษา
 - ๑.๗ โคตรรักขิตาสตรีที่ผู้ร่วมสกุลดูแลรักษา
 - ๑.๘ ัมมรักขิตาสตรีที่ผู้ร่วมปฏิบัติธรรมดูแลรักษา
 - ๑.๙ สารักขาสตรีที่มีอารักขา หรือมีคู่นั้น
 - ๑.๑๐ สปริทณฺหาสตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้
๒. สตรีมีสามี ๑๐ จำพวก คือ^{๒๗}
 - ๒.๑๑ ธนํกีกิตา สตรีที่เขาซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์
 - ๒.๑๒ ฉันทวาสินีสตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยความสมัครใจเอง
 - ๒.๑๓ โภควาสินีสตรีที่อยู่เป็นภรรยาด้วยหวังจะได้โภคทรัพย์
 - ๒.๑๔ ปญฺวาสินีสตรีที่อยู่เป็นภรรยาด้วยได้ฝ้านุ่งห่ม
 - ๒.๑๕ โอมปัตตกีนีสตรีที่เป็นภรรยาด้วยการแต่งงานรดน้ำ
 - ๒.๑๖ โอภตจฺมภฺภู สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายช่วยยกของหนักลงจากแบกหาม
 - ๒.๑๗ ทาสี จ ภริยา จ สตรีที่เป็นทาสีด้วย เป็นภรรยาด้วย
 - ๒.๑๘ กัมมการี จ ภริยา จ สตรีที่รับทำงานด้วย และเป็นภรรยาด้วย
 - ๒.๑๙ ธชาภฺญา สตรีที่เป็นภรรยาโดยการถูกจับมาเป็นเชลย
 - ๒.๒๐ มุหุตติกา สตรีที่เป็นภรรยาเขาชั่วคราว เช่น พวกเมียเช่า

การร่วมประเวณีในบุรุษและสตรีที่ไม่ใช่สามี-ภรรยาคุ้มครองของตนเอง การคบหา
สังวาสกับชายอื่นก็หาเป็นกาเมสุมิจฉาจารย์ไม่ เพราะว่ายังไม่มีสามี ส่วนมารดาบิดาเป็นต้นที่ดูแล

^{๒๖} ดูรายละเอียดใน ม.มู.๑๒/๔๔๑/๔๘๘.

^{๒๗} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา.๑/๓๐๓/๗๔๕-๗๔๖.

คุ้มครองก็มีใช้เจ้าของผัสสะของสตรีเหล่านั้น พวกเธอเป็นเจ้าของผัสสะของตนเองจึงไม่เป็นเกมสุมิจนจาร ทั้งมารดาบิดาเป็นต้นก็ได้ดูแลคุ้มครองพวกเธอด้วยความมุ่งหมายจะเสวยผัสสะเสียเอง แต่หากคอยป้องกันความเสื่อมเสียต่าง จึงคอยห้ามปรามมิให้คบหาชายอื่นก่อนเวลาอันเหมาะสม ส่วนบุรุษ เมื่อคบหาสังวาสกับสตรีผู้มิได้เป็นภรรยาของตน ถือเป็นความประพฤติผิดในเกมสุมิจนจาร ไม่ว่าสตรีนั้นๆ จะยินยอมพร้อมใจกับตนหรือไม่ก็ตาม เว้นเสียแต่ถูกผู้หญิงบังคับข่มขืน

สรุป กามสังวร การสำรวมในกามหรือความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์ไม่หลงในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส หมายถึง ความสำรวมในกาม คือระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ หมายถึงการยินดีเฉพาะในคู่ครองของตนและการไม่คิดหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องความรักความใคร่จนเกินขอบเขต

๒.๒.๔ สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ

สัจจะ การละเว้นจากการพูดเท็จ หมายถึง การไม่พูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ไม่พูดส่อเสียดให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ไม่พูดคำหยาบคาย และไม่พูดเพื่อจ้องร้ายใคร่ไม่มีประโยชน์ หรือพูดในสิ่งที่ ไม่ควรพูด ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสอันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริต iva ดังนี้ ความสุจริต ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง จะเกิดขึ้นและยังยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา สติ คือ ความระลึกรู้ ปัญญา คือ ความรู้ชัด ที่เกิดขึ้นจากความฉลาด สามารถคิดพิจารณาได้อย่างถูกต้องแยกแยะคาย ดังนั้น ความสุจริตและมุ่งมั่นจะยังยืนอยู่ได้ด้วย สติปัญญา หมายความว่า เมื่อบุคคลผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเป็นความนิยม เชื่อมั่น พึงพอใจในความดี การกระทำดี ความมั่นใจพึงพอใจนั้นจะเป็นเครื่องหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำให้คงอยู่ตลอดไปไม่เสื่อมคลาย^{๒๘}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงตรัสถึง สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ iva ว่า คือ รักษาวาจาให้ได้จริง บุชาคำจริง หมายถึง การพูดความจริง เป็นธรรมที่ใช้คู่กับศีลข้อสี่ที่ให้เว้นจากการพูดเท็จ ธรรมข้อนี้เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักแสดงไมตรีจิตต่อกันทางวาจา การพูดความจริงนี้หมายรวมถึงการพูดคำสุภาพ คำอ่อนหวาน และการสื่อสารที่ตรงกับความเป็นจริง ไม่บิดเบือนสื่อหรือคือ รักษาวาจาให้ได้จริง บุชาคำจริง หมายถึง การพูดความจริง เป็นธรรมที่ใช้คู่กับศีลข้อสี่ที่ให้เว้นจากการพูดเท็จ ธรรมข้อนี้เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักแสดงไมตรีจิตต่อกันทางวาจา การพูดความจริงนี้หมายรวมถึงการพูดคำสุภาพ คำอ่อนหวาน และการสื่อสารที่ตรงกับความเป็นจริง ไม่บิดเบือนสื่อ^{๒๙}

^{๒๘} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๔.

^{๒๙} อ้างแล้ว.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านกล่าวถึง ความซื่อสัตย์ ไว้ว่า คือ บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการครองเรือน เป็นที่น่าเคารพนับถือเป็นตัวอย่างจะต้องกำกับชีวิตด้วยธรรมสี่ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า ขวาวาสธรรม ๔ ประการ คือ ๑. สัจจะ หมายถึง ความซื่อตรง ความจริง ๒. ทมะ หมายถึง การฝึกตน ๓. ขันติ หมายถึง ความอดทน และ ๔. จาคะ หมายถึง การเสียสละ^{๓๐}

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ กล่าวถึง ความซื่อสัตย์ ไว้ว่า ความซื่อสัตย์เป็นข้อหนึ่งในศีล ๕ อันเป็นเครื่องมือที่จะทำให้บุคคลที่อยู่สังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขเพราะศีล คือ ความปกติ ดังนั้นคนทุกคนจะต้องพูดกันด้วยความตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อกัน ถ้าใครโกหกหลอกลวงก็ผิดปกติไป ฉะนั้นเพื่อรักษาความปกติไว้ ศีลข้อที่ ๔ จึงขึ้นชื่อว่า คนจะต้องไม่พูดเท็จ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน หากบุคคลไม่รักษาความซื่อสัตย์สังคม ประเทศชาติ ก็จะไม่สงบสุข มีแต่ความหวาดระแวงกัน นอกจากนี้ยังส่งผลเสียต่อตนเอง คือ ทำให้เกิดโรคความจำเสื่อม ผู้ที่โกหกมากๆ เข้าลงท้ายแม้กระทั่งตัวเองก็หลงลืมว่า เรื่องที่ตนพูดนั้นเป็นเรื่องจริงหรือโกหก^{๓๑}

การงดเว้นจากการพูดเท็จ ยังการพูดเท็จเพื่อหลอกลวงให้คนอื่นหลงเชื่อทำตามหรือให้สิ่งที่ตนเองต้องการ หรือการพูดเท็จเพื่อทำให้สังคมแตกแยก ล้วนแต่เป็นคำพูดที่ควรงดเว้น คนส่วนใหญ่คิดว่าการพูดเล่น การโกหกเพื่อให้ผู้อื่นสบายใจนั้นเป็นเรื่องปกติ ไม่ผิดอะไร เป็นความเชื่อที่ผิดเพียงแต่ต้องดูที่เจตนาเป็นหลัก และดูผลแห่งคำพูดว่าสร้างความเสียหายให้ผู้ใดเรื่องไม่เป็นสำคัญ และมีสาวาทา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ หรือพูดไม่จริง ขยายความได้ว่า เจตนา คือ ความตั้งใจในการก่อให้เกิดกายประโยค และวจีประโยคที่จะกล่าวให้ผิด แก่บุคคลอื่นด้วยความประสงค์จะกล่าวให้ผิดของบุคคลนั้น เรียกว่า มุสาวาท อีกอย่างหนึ่ง เจตนา คือความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอย่างนั้นของผู้ประสงค์จะให้ผู้อื่นรู้เรื่องที่ไม่จริง ว่าเป็นเรื่องจริง เรียกว่า มุสาวาท^{๓๒}

๑. ความหมายของมุสาวาท คำว่า “มุสาวาท” มาจากคำว่า “มุสา” กับ คำว่า “วาตะ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า คำว่า “มุสา” หมายถึง เท็จ ปด”^{๓๓} และคำว่า “วาตะ” หมายถึง “คำพูด ถ้อยคำ ลัทธิ ความเห็น” พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับนักศึกษาก็ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า “มุสา” หมายถึง “เท็จ”^{๓๔} และคำว่า “วาตะ” หมายถึง “การกล่าว คำพูด ความเห็น”^{๓๕} ในมงคลัตถกปิณีและอรรถกถาได้อธิบายไว้ว่า คำว่า “มุสา” หมายถึง “เรื่องไม่จริง ไม่

^{๓๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมานุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕๖, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบรรจสนธิและสหปฏิบัติ, ๒๕๔๖), หน้า ๖๓.

^{๓๑} พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, **มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า**, (คณะกรรมการธิการการศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม วุฒิสภา, ๒๕๔๗), หน้า ๗๖-๘๐

^{๓๒} พระสิริมังคลาจารย์, **มงคลทีปนี ภาค ๑**, หน้า ๒๐๕

^{๓๓} พระอรรถกถาจารย์ (ชวินทร์ สระคำ), **พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับนักศึกษ**, (กรุงเทพมหานคร: ร้านเรื่องปัญญา ท่าพระจันทร์, ๒๕๔๖), หน้า ๗๒๒.

^{๓๔} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **มงคลัตถกปิณีแปล เล่ม ๒**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๕.

แท้”คำว่า “วาทะ” หมายถึง “กิริยาทำให้เขาเข้าใจเรื่องไม่จริงไม่แท้นั้นว่าเป็นจริง เรื่องแท้”และ “การให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องแท้นั้นว่าเป็นเรื่องแท้”^{๓๕}

๒. ลักษณะมุสาวาท ลักษณะมุสาวาทนั้นมี ๓ ประเภท คือ ๑) มุสา๒) อนุโลมมุสา และ ๓) ปฏิสสวะ มีอรรถาธิบายตามลำดับ ดังนี้

มุสา ในพระพุทธศาสนามี ๗ วิธี คือ

๑. ปด ได้แก่ การโกหกซัด ๆ หรือแบบซิ่ง ๆ หน้า แม้จะมีคนรู้เห็นกับตา ได้ยินด้วยหู มีพยานหลักฐานผูกมัดแน่นหนาว่า ทำผิดจริงก็ปฏิเสธเสียงแข็งว่าไม่ได้ทำ เป็นต้น

๒. ทนสาบาน ได้แก่ทนทำนิงเฉย ทำเป็นไม่รู้ ไม่ซีกลบกลืนความจริง ไม่แสดงกิริยาอาการอะไรให้คนอื่นรู้หรือสงสัยว่าตนเองทำผิด ด้วยการสาบานแข่งชักหักกระดูกของตนให้เป็นไปภายในสามวันเจ็ดวันเพื่อเชื่อว่าตนเองบริสุทธิ์

๓. ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่การแสดงกลอุบายเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงกลบเกลื่อน บิดเบือนซ่อนเร้นความจริง เป็นคนตาดิก็แก่งัดทำเป็นคนตาบอด หรือร่างกายพิการเพื่อทำให้คนอื่นเห็นหลงเชื่อและบริจาคทานให้หรืออวดอ้างคุณวิเศษเกินจริง

๔. มายา ได้แก่การแสดงอาการลวงคนอื่นด้วยกิริยาอาการที่สร้างแก่งัดทำ เพื่อตอบตาลอกลวงคนอื่น ปกปิดหรือซ่อนเร้นความจริงเอาไว้ภายใน เปิดเผยแต่สิ่งที่เป็นกลวงออกมาภายนอก ไม่รักก็ทำเป็นรัก ไม่ชอบก็ทำเป็นชอบ เจ็บเล็กน้อยหรือไม่เจ็บเลยก็ทำเป็นโอดครวญว่าเจ็บปวดมากแทบจะสิ้นใจ

๕. ทำเลศ ได้แก่อยากจะพูดเท็จ แต่ไม่กล้าพูดออกมาตรง ๆ จึงพูดเล่นสำนวนโวหารคลุมเครือทำให้คนอื่นเข้าใจผิดตามที่ตัวเองต้องการ เช่นขณะยืนหรือนั่งอยู่เห็นคนทำผิดวิ่งผ่านไป ไม่อยากพูดความจริงจึงย้ายไปที่ใหม่ เมื่อถูกถามจึงตอบว่าตั้งแต่มาอยู่ตรงนี้ไม่เห็น หรือถามว่าท่านเป็นพระอรหันต์หรือ ก็จะตอบว่าพระอรหันต์ท่านั้นที่จจะรู้ว่าป็นหรือไม่ป็น หรือตอบไม่ให้ตรง ประเด็นกับคำถาม เป็นต้น

๖. เสริมความ ได้แก่ทำเรื่องให้เป็นเรื่องใหญ่ ทำเรื่องที่มีความสำคัญน้อยให้มีความสำคัญมาก ความจริงมีน้อยเสริมให้มีมาก ทำให้ผู้คนแตกตื่นตกใจเล่าลือฮือฮา เป็นชาวบ้านธรรมดาทำให้กลายเป็นหมอเทวดารักษาโรคได้สารพัด เป็นต้น

๗. อำความ ได้แก่ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ทำให้เรื่องที่มีความสำคัญมากให้มีความสำคัญน้อย ทำเรื่องที่มีความสำคัญน้อยไม่ให้ความสำคัญเลย ความจริงมีมาก แต่ปิดบังอำพรางความจริงส่วนที่สำคัญเอาไว้ เปิดเผยรายงานส่วนที่เป็นความเท็จหรือความจริงบางส่วนที่ไม่สำคัญออกไป เพื่อปกปิดข้อมูลที่เป็นความจริงทั้งที่เป็นความผิดบกพร่องของตนเองและผู้อื่นเอาไว้

อนุโลมมุสา หมายถึง “ถ้อยคำที่เป็นพวมมุสา ถ้อยคำที่จัดไว้ว่าเป็นมุสาคือพูดเท็จ”^{๑๑๓} เรื่องที่พูดไม่จริง แต่ผู้พูดก็ได้มุ่งให้ผู้ฟังหลงเชื่อ แต่มุ่งจะพูดให้สะเทือนใจ ^{๓๖}เป็นเพียงเจตนาทำให้เจ็บใจ หรือแค้นร้าวกัน เช่น พูดเสียดแทง กระทบกระแทก แดกดันประชด ยกให้เกินความจริง พูดด่า

^{๓๕}ดู รายละเอียดใน ม.ม.อ.๑/๕๐.

^{๓๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๙.

กตให้ต่ำกว่าความจริง พูดสลับปลับ ด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เข้าใจผิด พูดคำหยาบ คำตำหนาม^{๓๗}มีเจตนาที่จะเสียดีทำให้ผู้อื่นเสียใจ น้อยใจ เศร้าใจ ไม่สบายใจ ทุกข์ใจ คำพูดประเภทนี้ มักจะทำให้เกิดความโกรธแค้นอาฆาตพยาบาทปองร้ายขึ้น เมื่อพิจารณาตามความหมายข้างต้น คำว่า “อนุโลมมุสา” สอดคล้องกับคำว่า “โอมสวาท” ได้แก่คำพูดเสียดแทงให้เจ็บใจด้วยอาการ ๑๐ อย่าง รวมถึง วจีทุจริต มิจฉาวาจา วาจาทุพภาษิตด้วย คำเหล่านี้ มีความหมายเกี่ยวข้องเป็นไปตาม คล้อยตามมุสาวาท เป็นการประพฤติชั่วทางวาจา เป็นวาจาผิด เป็นคำพูดที่ไม่ดี มีกลิ่นเหม็น เป็นอัมมกมล ผู้รู้หรือบัณฑิตทั้งหลายติเตียน ดังนั้น คำว่า “อนุโลมมุสา” จึงหมายถึงเป็นไปตามหรือคล้อยตามมุสาวาท

๓. ปฏิสสวะ หมายถึง “การฝืนรับคำ รับแล้วไม่ทำตามรับ” ได้แก่การรับคำคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์ โดยคิดว่า เป็นเรื่องที่สามารถทำตามได้จึงตกลงรับคำด้วยคำมั่นสัญญา คำสัตย์ ปฏิญาณหรือสัตยาบัน แต่ภายหลังสถานการณ์เปลี่ยนไปจึงไม่ทำตามนั้น ทั้งที่ตนยังสามารถทำตามได้ โดยการกล่าวคำที่ฝืนกับข้อตกลงที่ให้ไว้ร่วมกัน มีอยู่ ๓ ประการ^{๓๘}คือ

๓.๑ ผิดสัญญา ได้แก่สัญญาว่าจะทำหรือปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรจะด้วยความสุจริตใจหรือไม่ก็ตาม แต่ต่อมาคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งละเมิดหรือไม่ทำตามสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ภายหลัง

๓.๒ เสียสัตย์ ได้แก่ให้คำสัตย์ปฏิญาณหรือสัตยาบันด้วยสัจจวาจาทั้งปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคลหรือต่อสาธารณชน ต่อมากลับเปลี่ยนใจ ไม่ทำตาม หรือไม่ปฏิบัติตามคำสัตย์ปฏิญาณหรือสัตยาบันอันสัจจวาจานั้นภายหลัง

๓.๓ คินคำ ได้แก่ รับคำด้วยวาจากับคนอื่นว่าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือให้สิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่พอถึงกำหนดกลับไม่ทำหรือไม่ให้อย่างที่รับคำเอาไว้ เป็นการคินคำรับนั้นในภายหลัง

ในกฎทนต์สูตร ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสถึง โดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ว่า การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมทานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จเจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี่เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ ๓ ประการมีองค์ประกอบ ๑๖ กว่ำนิตยทานที่ทำสืบกันมา กว่าวีหารทาน และกว่าสรรณมณีนี^{๓๙}

สรุป สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ หมายถึง คุณลักษณะ คือ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานมีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่อยู่รอบข้าง และมีความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ

^{๓๗} เดือน คำดี, พุทธปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖๑.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๙.

^{๓๙} คุรยละเอียดใน ที.สี.(ไทย) ๙/๓๕๒/๑๔๗.

๑. ลักษณะและประเภทของความซื่อสัตย์

รลิตา กุลแถลง อธิบายลักษณะของความซื่อสัตย์ ไว้^{๔๐}ดังนี้

๑. มีความซื่อตรง
๒. มีความนับถือตนเอง
๓. ไม่หลอกลวงตนเอง
๔. เป็นผู้ที่มีความละเอียดต่อการกระทำผิด
๕. ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
๖. ไม่ลักขโมย
๗. ประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมาทั้งต่อหน้าและลับหลัง
๘. รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
๙. รักษากฎระเบียบของสังคม หน่วยงานไม่กระทำการใดๆที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

แก่ส่วนรวมและสังคม

บุรชัย ศิริมหาสาคร กล่าวถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ไว้ว่า คือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงเน้นถึงความซื่อสัตย์สุจริตมาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ชาวไทย ๔ ประการ ^{๔๑}คือ

๑. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
๒. รู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์
๓. การอดทนอดกลั้น และอดออมที่ไม่ประพฤติปฏิบัติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
๔. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ไว้ว่า คือ คนที่ซื่อสัตย์เป็นคนที่มีใจเที่ยงตรงและยึดมั่นในหลักการความถูกต้องตามคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงามจะมีคุณลักษณะ ^{๔๒}ดังนี้

๑. เป็นบุคคลที่รักษาคำพูด
๒. เป็นบุคคลที่รักษาคำมั่นสัญญา

^{๔๐} รลิตา กุลแถลง, “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๙.

^{๔๑} บุรชัย ศิริมหาสาคร, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพ้อยท์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๕-๕๖.

^{๔๒} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ภาพอนาคต คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์, (สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๙๖.

๓. มีความยุติธรรมในการดำเนินการต่างๆ โดยไม่เล่นพรรคเล่นพวก
๔. มีความกล้าหาญในการทำความดี หรือกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
๕. เป็นบุคคลที่ไม่รักษาหน้าแต่กล้าที่จะรับผิดชอบ ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น
๖. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน
๗. เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความซื่อสัตย์มีคุณลักษณะ คือ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน มีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่อยู่รอบข้าง และมีความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติประพฤติอย่างเหมาะสม ตรงและจริงใจ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

๒.๒.๕ สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ

ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ ในการฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามศีลและธรรมข้อที่ห้าอยู่เสมอจะเป็นผู้ที่ไม่ขาดสติ ไม่ประมาท จะทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จได้โดยไมยาก และโอกาสที่จะเผลอตัวทำผิดด้วยความประมาทก็มีน้อยหรือไม่มีเลย สอดคล้องกับนักวิชาการด้านศาสนาได้ให้ความหมายต่อไปนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงตรัสถึง สติสัมปชัญญะ ไว้ว่า คือ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอหรือการฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามศีลและธรรมข้อที่ห้าอยู่เสมอจะเป็นผู้ที่ไม่ขาดสติ ไม่ประมาท จะทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จได้โดยไมยาก และโอกาสที่จะเผลอตัวทำผิดด้วยความประมาทก็มีน้อยหรือไม่มีเลย^{๔๓}

สรุป สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ หมายถึง การฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย

๒.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงชีวิตให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและที่สำคัญนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ก็มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนต้องดำเนินชีวิตโดยอย่างมีสติสัมปชัญญะ ฝึกตนมิให้ประมาท รอบคอบ รู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร ดังนั้นการจัดกิจกรรมส่งเสริม

^{๔๓} อ้างแล้ว.

เบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัย นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับกิจกรรมต่อไปนี้

๒.๓.๑ กิจกรรมสร้างสรรค์สามัคคี

การส่งเสริมคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้รู้คุณธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน มิใช่เป็นหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมคุณธรรมในเด็กและเยาวชน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะปัจจุบันสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ทำให้เกิดภาวะสับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดลง ละเลยศีลธรรมปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชนนักเรียน ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมสะสมความดี

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บังเกิดขึ้นช่วยเหลือมนุษย์ในโลกนี้ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ เพราะมนุษย์ต้องอยู่เป็นกลุ่มในสังคมที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นสังคมที่มีความเจริญรุ่งเรืองเพียบพร้อมด้วยอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพ แต่ขณะเดียวกันก็เกิดความไม่สงบขาดความมั่นคงด้านจิตใจขาดหลักที่พึ่งทางใจทำให้มีปัญหาต่อการดำรงชีวิตของตนเองและส่วนรวม ทำให้มีปัญหาต่อการดำรงชีวิตของตนเองและส่วนรวม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามุ่งที่จะสอนให้มนุษย์มีหลักที่พึ่งทางจิตใจและมีแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่จะทำให้เกิดมงคลแก่ชีวิต อันจะทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสุขและเจริญก้าวหน้า ด้วยกิจกรรมสะสมความดี^{๔๔}

แนวทางปฏิบัติของกิจกรรม

๑. เตรียมดำเนินการตามโครงการที่ผ่านการพิจารณาของครู ผู้บริหาร และผู้นำนักเรียน “โครงการสะสมความดี”

๑.๑ นักเรียนเสนอโครงการและรูปแบบการดำเนินโครงการครูสอนหรือครูที่ปรึกษาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการดำเนินการ

๑.๒ ประชาสัมพันธ์ ให้คณะครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนได้ทราบและเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการ

๑.๓ คณะกรรมการนักเรียนฝ่าย ดำเนินการจัดทำเอกสาร การสะสมความดีโดยระบุกิจกรรมหรือการประกอบความดี โดยให้ครูอาจารย์หรือผู้เห็นเหตุการณ์ที่เชื่อถือได้ลงชื่อรับรอง

๒. ดำเนินการตามโครงการ

๒.๑ นักเรียนที่ร่วมโครงการรับเอกสารหรือสมุดสะสมความดีเมื่อนักเรียนได้ทำความดีให้ระบุกิจกรรมหรือการทำความดีนั้นๆ แล้วให้ครูหรือผู้ที่เชื่อถือได้ลงชื่อรับรอง

๒.๒ นำสมุดสามัคคีส่งคณะกรรมการดำเนินงาน ครูผู้สอน หรือฝ่ายปกครองตามกำหนดส่ง

๓. ติดตามและประเมินผลโครงการ

^{๔๔} คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, หน้า ๑๑๔.

๓.๑ คณะกรรมการดำเนินงาน ครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง ตรวจสอบเอกสารหรือสมุดสะสมความดีโดยลงชื่อผู้ตรวจและบันทึกความชื่นชมยินดี

๓.๒ ประกาศแสดงความชื่นชมยินดีหน้าเสาธงและจัดทำเกียรติบัตรในการทำ ความดีที่สมควรยกย่องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียนและผู้อื่นต่อไป

๓.๓ นักเรียนสรุปผลการดำเนินการเสนอครูผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา

๒.๓.๒ กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

แนวทางหรือรูปแบบการสอนนี้ต้องสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ มุ่งสร้างคนดีที่เหนือสิ่งใด^{๔๕}

๑. เข้าใจผู้เรียน

ผู้เรียนไม่ใช่หุ่นยนต์หรือคอมพิวเตอร์ที่คอยแต่รับข้อมูลจากผู้สอนมาบันทึกไว้ แต่ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีกระบวนการเรียนรู้เหมือนกับผู้ใหญ่ทุกเรื่อง ดังนั้นผู้เรียนมีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จะคิดวิเคราะห์แบบคุณธรรม เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ สามารถใช้จิตใต้สำนึก จิตสำนึก และจิตเหนือจิตสำนึกให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ รุกจักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่สงบและมีความสุข

๒. บทบาทของครู

ครูต้องเปลี่ยนบทบาทตัวเองจากครูผู้สอนเป็นครูผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ เมื่อผู้เรียนประสงค์จะเรียนรู้เรื่องอะไร ครูไม่ควรบอกคำตอบทั้งหมด แต่ควรจะแนะนำให้ผู้เรียนได้ความรู้และคำตอบด้วยตนเอง เพราะในที่สุด ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และครูต้องเป็นตัวอย่างของคุณธรรม มีคุณค่าความเป็นมนุษย์หรืออุปนิสัยที่ดีงามทั้ง ๕ ประการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ หากครูต้องการผู้เรียนเป็นเช่นไร ตัวครูเองต้องเป็นแบบอย่างของสิ่งที่ครูปรารถนาจะให้นักเรียนได้เป็นเช่นนั้น

๓. แบบอย่าง

เป็นที่ราบกันดีว่าเด็กๆ จะเลียนแบบจากผู้อื่น โดยเฉพาะครูและผู้ปกครองนักเรียน แต่ก็ไม่ใช่ว่าครูเท่านั้น แม่พนักงาน นักการภารโรง คนสวน แม่ครัว คนทำความสะอาด หน่วยรักษาความสะอาดปลัดภัย ต่างก็เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย เพราะทุกๆ คนล้วนมีบทบาทในการสอนเด็กจากแบบอย่างของตน และโรงเรียนต้องมีบรรยากาศเป็นไปด้วยความสงบและความเมตตา ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ดีและมีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งกว่าวัด และสอดคล้องกับ เอ็ดดูแคร์ (Educare) ได้กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้น “คุณธรรมนำวิชาการ” คือ การเน้นการสร้างคนดีเหนือสิ่งอื่นใด หลักการของเอ็ดดูแคร์ (Educare) คือ การดึงเอาสิ่งที่ดีงาม รวมถึงคุณธรรมออกมาจากจิตใจของผู้เรียน ในการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนให้เป็นคนดี ครูจะต้องสร้างแรงบันดาลใจ ครูสามารถเข้าถึงใจของ

^{๔๕} อัจจง ขมสาย ณ อยู่ธยา, **คุณธรรมนำความรู้ (ฉบับปรับปรุง)**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: กราฟคิดส์และการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๖-๑๓๗.

ผู้เรียนและสามารถพูดภาษาใจได้ ครูต้องเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองพูด ซึ่งหมายถึง ครูต้องปฏิบัติตามที่ตนสอน^{๔๖}

๔. บทบาทของนักเรียน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น “คุณธรรมนำวิชาการ” ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้บอกว่า เขาอยากเรียนรู้อะไร และจะเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและในการตอบคำถาม

๕. สร้างแรงบันดาลใจ

ครูจะเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนได้ คือ ครูที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ความรัก ความเมตตามีส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ การที่ครูสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดแก่ผู้เรียนต้องเข้าถึงใจของพวกเขาได้ โดยการเสียสละและอุทิศตนเพื่อศิษย์ แล้วศิษย์ต้องปฏิบัติตามครู และในการสร้างแรงบันดาลใจนั้น ครูต้องให้ความคิด การกระทำ และคำพูดของตนเองสอดคล้องกับใจ เพื่อให้เข้าใจง่าย เราเรียกว่า เทคนิค ๓ ดังแผนภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ เทคนิค ๓ H

Head ความคิด เมื่อมีความคิดขึ้นมา อย่างเพิ่งมีปฏิกิริยาทันที แต่ให้นำความคิดไปพิจารณาใน หรือ Heart ใจในที่นี้ก็คือส่วนลึกของจิตใจ หรือจิตเหนือสำนึก ซึ่งมีโมโนสำนึกที่จะบอกให้เราทันทีว่าความคิดนั้นดีมีประโยชน์หรือไม่ ถ้าดีมีประโยชน์ จึงนำไปสู่กระบวนการกระทำหรือ Hands หมายถึงการกระทำทุกอย่างรวมทั้งการพูด ถ้าบอกว่าไม่ดี เราต้องไม่ให้ความคิดนั้น ปรากฏออกมาเป็นการกระทำ ดังนั้นต้องประสานทั้ง ๓ H ให้สอดคล้องกันกล่าวคือ ประสานความคิด ใจ และการกระทำ รวมถึงคำพูดด้วย เข้าด้วยกัน

๒.๓.๓ กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ก. วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมให้วัดและโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะในห้องจริยศึกษาชั้นใน ในศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัดอย่างต่อเนื่อง

๒. สืบสาน สืบทอดพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะและนำหลักธรรมของศาสนาสู่ประชาชน เพื่อปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน เป็นตัวอย่างแก่สังคม

^{๔๖} เอ็ดดูแคร์ (Educare), อ้างใน อางอง ขมสาย ณ อยู่ธยา, *คุณธรรมนำความรู้*, หน้า ๑๓๘.

ข. ลักษณะกิจกรรม

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือการประกาศตนว่าเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นการให้คำมั่นว่า จะประพฤติปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จะมุ่งกระทำแต่ความดีละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้ ให้อารมณ์แจ่มใส ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม รักษาศีล ปฏิบัติธรรมโดยสม่ำเสมอ

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะจัดเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาพิธีหนึ่งซึ่งต้องประกอบพิธีกรรมเบื้องหน้าองค์พระปฏิมาและพระสงฆ์โดยผู้แสดงตนจะต้องสำรวมจิตใจ ตั้งสมาธิไหว้พระสวดมนต์กล่าวคำแสดงตนพร้อมรับศีลจากพระสงฆ์ในขณะเดียวกัน การแสดงตนเป็นพุทธมามกะนิยมกระทำกันในวัด เนื่องจากสถานที่สะดวกและมีความพร้อมมากกว่าสถานที่อื่นๆ ผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะอยู่เป็นประจำจะบังเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในการปฏิบัติตน มีความภาคภูมิใจในพระพุทธศาสนา บังเกิดความสงบร่มเย็นในจิตใจ

ค. ประโยชน์ที่ได้รับ

เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เห็นคุณค่าและความสำคัญทางศาสนา และช่วยกันดำรงไว้ซึ่งพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะยึดมั่นในหลักธรรมพระพุทธศาสนาและยอมรับนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญเป็นกุสโลบายสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนและคณะสงฆ์ได้ปฏิบัติศาสนกิจโดยใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมนำไปสู่ความสามัคคีระหว่างชุมชนกับวัดให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ช่วยสร้างคนในสังคมมีคุณธรรม และเป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน

๒.๓.๔ กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์

ซื่อสัตย์ การพูดความจริง เป็นสิ่งที่ไม่ให้เกิดการมั่วสวาท ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๔ การเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดเช่น สร้างหลักฐานเท็จปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน การพูดให้ผู้อื่นเชื่อในถ้อยความเท็จ สิ่งที่กำลังกล่าวนี้นี้จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นก็แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตัดรอน เช่น คนที่ไม่ให้ของๆ คนก็พูดไปว่าไม่มีก็ยังมีโทษน้อยแต่ถ้าเป็นพยานเท็จก็มีโทษมาก^{๔๗}

แนวทางปฏิบัติกิจกรรม

๑. เชิญผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานที่ปรึกษา
๒. ประชุมครูผู้สอนจริยศึกษาทุกระดับชั้น และผู้สอนวันเสาร์ทั้งหมดต้องชี้แจงกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน
๓. ชี้แจงให้ครูและนักเรียนได้ทราบแนวทางของกิจกรรมนี้ คือ
 - ๓.๑ จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรม ๕ นาที่อบรมทุกวันอังคารหลังจากเคารพธงชาติและสวดมนต์แล้ว โดยครูผู้สอนจริยศึกษาเป็นผู้อบรม

^{๔๗} โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม กรุงเทพมหานคร, กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์, อ้างใน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓๒.

๓.๒ กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต คือการเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์

๓.๓ กิจกรรมร้านอาหารคุณธรรม ทางโรงเรียนได้กำหนดจุดที่จะขายไว้ให้ทราบโดยทั่วกันโดยซื้อคูปองก่อนแล้วนำคูปองไปเสียไปเพื่อนำอาหารหรือขนมไปเองเท่ากับราคา โดยไม่ต้องมีคนขาย

๓.๔ ปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน “เก็บของได้ส่งคืน” เน้นให้รู้จักความซื่อสัตย์ รักความซื่อสัตย์เป็นนิสัย เมื่อนักเรียนเก็บของได้แล้วส่งสำนักงานโรงเรียน ทางโรงเรียนประกาศเกียรติคุณเหล่านั้น และจดบันทึกเป็นหลักฐานการมอบรางวัลให้ในวันเด็กของทุกปี เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนเฝ้าทำต่อไป

๒.๓.๕ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในความดีของนักเรียน

คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม ศีลต้องอยู่ที่กาย ทิฐิอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกาย มีวาจา ที่มีศีลมีธรรมแล้ว นั้นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเราให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้ และงามทุกเพศทุกวัย เด็กเอาไปประดับทั้งงามทุกเพศทุกวัย และการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มา จำต้องมีความจริงใจต่อกัน เมื่อกระบระทั้งกันด้วยเรื่องเล็กน้อยก็พยายามอดทนข่มใจ ไม่ให้เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โต อีกทั้งควรพยายามเสียสละแบ่งปันให้แก่คนรอบข้าง ชีวิตจึงจะประสบแต่ความสุขตลอดไป^{๔๘}

แนวทางปฏิบัติกิจกรรม

๑. ประชุมครูกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ออกแบบสอบถามสำรวจข้อมูลนักเรียน

๒. เยี่ยมนักเรียนเฉพาะราย แจ้งพฤติกรรมของนักเรียนเมื่ออยู่โรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบและสอบถามผู้ปกครองนักเรียน เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่อยู่บ้าน นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข

๓. ให้นักเรียนมีสมุดบันทึกการทำความดีที่ตนทำไว้ในแต่ละวัน ครูประจำชั้นรับทราบความดีของนักเรียนทำไว้ในแต่ละวัน ครูประจำชั้นกล่าวชมเชย

๔. คัดเลือกนักเรียนที่ทำความดีและเรียนดีในด้านต่างๆรับรางวัลในโอกาสวันสำคัญ เช่น วันเด็ก วันครู เป็นต้น ผู้บริหารแจกรางวัลซึ่งได้สละเงินส่วนตัวบริจาคเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กระทำความดีต่อไป

สรุป คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจที่ทำให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในทางดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่งเป็นความไม่ดีในจิตใจ ผู้มีคุณธรรมจึงเป็นผู้ที่ไม่มากด้วยกิเลส จะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี

^{๔๘} พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหาร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.watdevaraj.com [ฉบับที่ ๗๙๖๘ ข่าวรายวัน].

๒.๓.๖ กิจกรรมสุขส่งเสริมปัญญา

แนวทางปฏิบัติกิจกรรม

๑. นิมนต์พระภิกษุมาบรรยายประมาณ ๑๐ นาที ณ บริเวณหน้าเสาธง หลังเคารพธงชาติ สวดมนต์ในวันศุกร์สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน ทุกเดือนไปจนถึงสิ้นปี
๒. เชิญชวนให้นักเรียนเขียนบันทึก เรียงความตามที่ฟังบรรยายแต่ละครั้ง ส่งครูที่ปรึกษา ประจำชั้น
๓. ครูที่ปรึกษาประจำชั้นตรวจดูแล้วคัดไว้ห้องละ ๒ คน ส่งให้หัวหน้าระดับ
๔. หัวหน้าระดับแต่ละระดับคัดไว้เพียงจำนวนห้องที่ระดับนั้น ที่มีหัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
๕. หัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมคัดเลือกไว้ ๕ คน เพื่อรับรางวัล
๖. หัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมรวบรวมรายชื่อไว้ทุกเดือนเพื่อจับสลากรางวัล สดท้ายเมื่อสิ้นปี และรวบรวมข้อมูลไว้จัดเก็บอย่างมีระบบ

๒.๓.๗ กิจกรรมเด็กดีมีคุณธรรม

แนวทางปฏิบัติกิจกรรม^{๔๔}

๑. จัดทำสมุดบันทึกเด็กดีมีคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ที่เก็บเงินและสิ่งของได้ในบริเวณ โรงเรียนหรือนอกโรงเรียน
๒. จัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกาศรายการสิ่งของหรือเงินที่เก็บได้ เวลาก่อนเข้าแถว ตอนเช้าเวลาพักกลางวัน และเลิกเรียน
๓. โขวสิ่งของหรือเงินไว้ในตู้และที่แขวน ในกรณีที่ยังไม่มีผู้มารับคืน
๔. ประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ ภายหลังกิจกรรมเคารพธงชาติ ณ บริเวณ หน้าเสาธงเป็นประจำทุกวันศุกร์
๕. ใน ๑ ภาคเรียน ให้กรรมการสถานักเรียน ๕ คน รวมเงินที่ไม่มีผู้ใดมารับนำเข้าสู่ตู้ บริจาคทุนมูลนิธิ เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน ส่วนสิ่งของต่าง ๆ นำไปบริจาคสมทบ ฝ่ายยุวภาษาตลกเสือ เพื่อนำไปบริจาคเด็กกำพร้า หรือนักเรียนตาบอด

๒.๓.๘ กิจกรรมสะสมความดี

แนวทางปฏิบัติกิจกรรม

๑. ครูชี้แจงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ให้ทราบโดยการสะสมความดีและแนวดำเนินการ สะสมความดี

^{๔๔} โรงเรียนพุทธิโศภน จังหวัดเชียงใหม่, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๐.

๒. กำหนดหัวข้อเรื่องในการสะสมความดีที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ มีดังนี้

๒.๑ ความรับผิดชอบหน้าที่ต่อตนเอง

๒.๒ ความรับผิดชอบหน้าที่ต่อครอบครัว

๒.๓ ความรับผิดชอบหน้าที่ต่อสังคม ชุมชนในท้องถิ่น

๒.๔ ความรับผิดชอบหน้าที่ต่อประเทศชาติ

๒.๕ ความเมตตากรุณาต่อมนุษย์และสัตว์

๒.๖ ความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

๒.๗ ความเสียสละ

๒.๘ การประหยัด

๓. กำหนดวิธีการปฏิบัติ

๓.๑ ครูเตรียมสถานที่ คือ โต๊ะหมู่บูชา พานใส่ความดีของนักเรียน กระจาดในหิ้งพระพุทธรูปศาสนา

๓.๒ ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาทุกคนเขียนความดีที่ได้กระทำนี้ใส่กระจาดแล้วนำมาใส่พานที่หน้าโต๊ะหมู่บูชา พร้อมทั้งตั้งสัจจะวาจาและกราบพระทุกวันในตอนเย็นหลังเลิกเรียน

๓.๓ เมื่อครบ ๑ ภาคเรียน รวบรวมผล ใครสะสมได้มากจะมีรางวัลให้

๔. ครูแจกเอกสาร แบบกรอกพฤติกรรมตามข้อ ๒ ให้นักเรียนเติมในช่องว่างในตารางทุกวันโดยให้ไว้สำหรับกรอกคนละ ๑ เล่ม และเก็บไว้ที่ห้องพระพุทธรูปศาสนา ดังนี้

ชื่อ-สกุล..... ห้อง ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี	เวลา	พฤติกรรมที่ปฏิบัติ	ความเห็นของครู
.....			
.....			
.....			
.....			

กิจกรรมประเมินผลเมื่อสิ้นปีการศึกษาและมอบรางวัลแก่นักเรียน

สรุป เบญจศีลและเบญจธรรมนั้นเป็นข้อประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมมนุษย์เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังมีได้ทั้งได้นั้น และไม่ควรมองข้ามไปเหมือนทุกคนทุกครอบครัวในชุมชน สังคมและโลกประพฤติปฏิบัติเบญจศีลและเบญจธรรมอย่างเคร่งครัดทุกครอบครัว ในชุมชน สังคม และโลกย่อมประสบสันติสุขเช่นกันร่วมกันอย่างสงบสุข ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจ

การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ความสามารถ เรียนได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับนักจิตวิทยากลุ่มพัฒนาการทางความคิดมีความเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมมีความเป็นสากล มีโครงสร้างของความคิดเป็นพื้นฐานประกอบด้วย เหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าจริยธรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจเบื้องต้น คือ การได้รับการยอมรับ การรู้ว่าตนเองมีความสามารถ การเคารพและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ส่วนบรรทัดฐานเบื้องต้นทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ซึ่งทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้มี ๒ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของ Piaget มีนักวิชาการ สถาบันการศึกษาได้ศึกษา ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้คิดไว้ ๔ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (the sensor motor stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิดถึงอายุ ๒ ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้วัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาดมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปิดกระดาดเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ ๒ ประเภท คือ

๑.๒ การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

๑.๒ การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (equilibration)

๒. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (the preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ ๒-๗ ขวบ โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน

๒.๑ ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ ๒-๔ ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้ค่าและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้นคนอื่น ๆ ก็จะเห็นและเข้าใจอย่างที่เราเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรมในช่วงกระบวนการ assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มากโดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

๒.๒ ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ ๔-๗ ขวบ เป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

๓. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (the stage of concrete operations) ปรากฏในเด็กอายุ ๕-๑๐ ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีแนวคิดในเชิงมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

๔. ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (the stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น ๓ ประการคือ

๔.๑ การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

๔.๒ ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (hypothetical deductive thinking) ผู้คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

๔.๓ การคิดถึงการคิด (thinking about thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้ จะสามารถคิดถึงความหมายความสำคัญ คติวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

๒.๔.๑ เจตคติ (Attitude)

เจตคติมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Attitude เดิมที่เรามักใช้คำว่าทัศนคติแต่ปัจจุบันเราใช้คำว่าเจตคติแทนมีผู้ให้ความหมายของคำว่าเจตคติหลายท่านดังสรุปคือ^{๕๐}

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น หรือการแสดงออกที่เรียกว่า พฤติกรรม

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึก หรือท่าทีที่จะเป็นไปในทำนองที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

เจตคติ หมายถึง สภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน เป็นต้น ซึ่งเจตคติทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

^{๕๐} เตือนใจ ทองดี, "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ (eLearning) กับการเรียนรู้แบบปกติ ฉะเชิงเทรา", วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๙), หน้า ๔๔.

“เจตคติ” คือ สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิด เห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นหรือไม่เห็นด้วยเจตคติมี ๒ ประเภทคือ เจตคติทั่วไป เจตคติเฉพาะอย่าง

ก. องค์ประกอบของเจตคติ

องค์ประกอบของเจตคติที่สำคัญ ๓ ประการ^{๕๑}คือ

๑. การรู้ (Cognition) ประกอบด้วยความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายเจตคติ เช่นทัศนคติต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ สิ่งสำคัญขององค์ประกอบนี้ก็คือ จะประกอบด้วยความเชื่อที่ได้ประเมินค่าแล้วว่าน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ ดีหรือไม่ดี และยังรวมไปถึง ความเชื่อในใจว่าควรจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไรต่อเป้าหมายทัศนคตินั้นจึงจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น การรู้และแนวโน้มพฤติกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

๒. ความรู้สึก (Feeling) หมายถึง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย เจตคติ นั้น เป้าหมายจะถูกมองด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียด ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ได้ หากมีสิ่งขัดกับความรู้สึกมากระทบ

๓. แนวโน้มพฤติกรรม (Action tendency) หมายถึง ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจตคติ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อเป้าหมายเขาจะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป้าหมายนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางลบต่อเป้าหมาย เขาก็จะมีความพร้อม ที่จะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมทำลาย หรือทำร้าย เป้าหมายนั้นเช่นกัน

ข. เจตคติเกิดจากอะไร

เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่อาจจะชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดต้องภายหลัง เมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ แล้ว ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า เจตคติเกิดขึ้นจากเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. การรวบรวมความคิดอันเกิดจากประสบการณ์หลายๆ อย่าง
๒. เกิดจากความรู้สึกที่ร่ายพิณพื้ใจ
๓. เกิดจากการเห็นตามคนอื่น

ค. ลักษณะของเจตคติ

ลักษณะสำคัญของเจตคติมี ๔ ประการ คือ

๑. เจตคติ เป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบ (Predisposition to respond) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะหรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

^{๕๑} อ้างแล้ว.

๒. เจตคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (Persistence overtime) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

๓. เจตคติ เป็นตัวแปรหนึ่ง นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่าง พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือ หลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๔. เจตคติ มีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผล หรือเลือกสิ่งใดสิ่ง หนึ่งซึ่งหมายความว่าไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

เจตคตินับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำงานอย่างหนึ่ง นอกจากความพร้อมและ การจูงใจ บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานจะช่วยให้ทำงานได้ผลทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นต้นกำเนิดของ ความคิดและการแสดงการกระทำออกมานั่นเอง

โดยสรุป เจตคติ เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เป็นแรงขับแรงจูงใจของบุคคล แสดง พฤติกรรมที่จะแสดงออกไปในทางต่อต้านหรือสนับสนุน ต่อสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้น ถ้าทราบเจต คติของบุคคลใดที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ โดยปกติคนเรามักแสดงพฤติกรรมใน ทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่

ง. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องมาจาก

๑. การชักชวน (Persuasion) ทักษะนี้จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงใหม่ได้หลังจากที่ ได้รับคำแนะนำ บอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น

๒. การเปลี่ยนแปลงกลุ่ม (Group change) ช่วยเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้

๓. การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้ โดยการสร้างสิ่งแปลกๆใหม่ๆขึ้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ คือ

๓.๑ บิดา มารดา ของเด็ก

๓.๒ ระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมของสังคม

๓.๓ การศึกษาเล่าเรียน

๓.๔ สิ่งแวดล้อมในสังคม

๓.๕ การพักผ่อนหย่อนใจที่แต่ละคนใช้ประจำตัว

การแก้ไขเจตคติหรือวิธีสร้างเจตคติ

เจตคติเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากถ้าจำเป็นจะต้องช่วยแก้ไขเปลี่ยนเจตคติของคนอาจใช้วิธี เหล่านี้ คือ

๑. การค่อย ๆ ซึ้นลงให้เข้าใจ

๒. หาสิ่งเร้าและสิ่งจูงใจอย่างเข้มข้นมาช่วย

๓. คบหาสมาคมกับเพื่อนที่ดี

๔.ให้อ่านหนังสือดีมีประโยชน์

๕.ให้ลองทำงานเห็นชอบแล้วกลับตัวตัวเอง

สรุป เจตคติ คือ การวัดเจตคติเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและซับซ้อน ต้องอาศัยการตอบสนองออกมาเป็นถ้อยคำภาษา หรือพฤติกรรมภายนอก เจตคติเป็นกริยาท่าทีรวมๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ การวัดเจตคติอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การรายงานตนเอง การสร้างจินตนาการ การวัดทางเสรีภาพ

๒.๔.๒ ทฤษฎีแรงจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจ เกิดความผูกพันต่อองค์กรให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่จูงใจ จะต้องค้นหาว่า บุคคลที่เขาต้องการจูงใจ มีความต้องการหรือมีความคาดหวังอย่างไร มีประสบการณ์ ความรู้ และทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร แล้วพยายามดึงเอาสิ่งเหล่านั้นมาเป็น แรงจูงใจ (Motivation) ในการแสดงพฤติกรรม หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ

ก. ความหมายของแรงจูงใจและสร้างแรงจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) มีสิ่งที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. อะไรเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนที่ กล่าวให้รัดกุมคือพฤติกรรมมนุษย์มีแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมขึ้น

๒. อะไรเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมนั้น

๓. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นจะคงสภาพอยู่ได้ด้วยวิธีใด

การจูงใจ หมายถึง ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติของบุคคลให้เป็นผลสำเร็จออกมา ซึ่งจะได้ผลดีหรือไม่มากนักเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารหรือผู้สอนสามารถจูงใจให้ผู้เรียนหรือบุคลากรแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อตอบสนองสิ่งเร้าที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป พฤติกรรมที่แสดงออกไปในแต่ละบุคคลมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ถ้าบุคคลมีความสนใจในสิ่งใดก็จะเลือกแสดงพฤติกรรม และมีความพึงพอใจที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ พยายามจะทำให้เกิดผลดีที่สุด

๒. ความต้องการจะเป็นแรงกระตุ้นที่จะให้กิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการนั้น

๓. ค่านิยมเป็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ

๔. ทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีผลต่อพฤติกรรมนั้น

๕. ความมุ่งหวังที่ต่างระดับกันก็เป็นแรงกระตุ้นที่ระดับต่างกัน

๖. การแสดงออกของความต้องการ

๗. ความต้องการอย่างเดียวกันทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้

^{๕๒} จองพงศ์ มงคลวนิช, การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๑๖.

๘. แรงผลักดันที่ต่างกันทำให้แสดงออกของพฤติกรรมเหมือนกันได้

๙. พฤติกรรมอาจสนองความต้องการได้หลายๆ ทาง

สรุป การจูงใจ เป็นพฤติกรรมส่วนใหญ่ มักจะมีแนวทางมุ่งไปยังเป้าหมายที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ การสนองความต้องการพื้นฐานทางกาย ให้สมดังความต้องการนั้นๆ เช่น มนุษย์มีความต้องการทางร่างกาย ทำให้ต้อง กิน นอน ขับถ่าย อยู่ตลอดเวลา และคนเราจะมีวิธีการในการที่หาวิธีสนองความต้องการเหล่านั้น การศึกษาเรื่องของการจูงใจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เราได้เข้าใจถึงพฤติกรรม และวิธีการในการสร้างหนทางเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม ไปในทิศทางที่ต้องการ

ข. ความสำคัญของแรงจูงใจ

แรงจูงใจมีลักษณะสำคัญอยู่ ๒ ประการ^{๕๓} ดังนี้

๑. แรงจูงใจส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมที่ต้องการแรงผลักดันนั้นๆ อาจเกิดจากภายในหรือภายนอกก็ได้

๒. แรงจูงใจกำหนดแนวทางของพฤติกรรมซึ่งควรเป็นไปในรูปใด นำพฤติกรรมให้ตรงทิศทางเพื่อบรรลุเป้าประสงค์

ค. กระบวนการจูงใจ

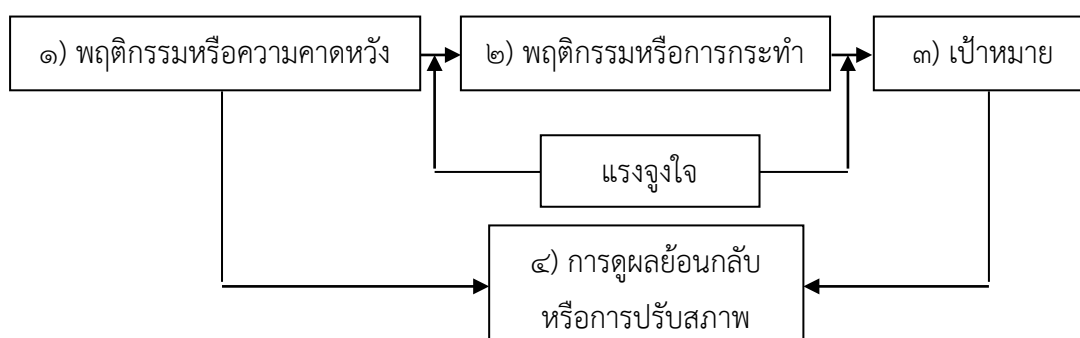
กระบวนการจูงใจมีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ

๑. ความต้องการหรือความคาดหวัง (Needs or Expectations)

๒. พฤติกรรม (Behavior)

๓. เป้าหมาย (Goals)

๔. การดูผลย้อนกลับ (Feedback) การปรับสภาพ (Modification) ดังภาพที่ ๒.๒

ภาพที่ ๒.๒ รูปแบบกระบวนการจูงใจ

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๗.

ง. ประเภทของการจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งการจูงใจออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการในการทำ การเรียนรู้ หรือแสวงหาบางอย่างด้วยตนเอง โดยมีต้องให้มีบุคคลอื่นมาเกี่ยวข้อง เช่น นักเรียนสนใจเล่าเรียนด้วยความรู้สึกลึกซึ้งในตัวของเขาเอง ไม่ใช่เพราะถูกบิดามารดาบังคับ หรือเพราะมีสิ่งล่อใจใดๆ การจูงใจประเภทนี้ได้แก่

๑.๑ ความต้องการ (Need) เนื่องจากคนทุกคนมีความต้องการที่อยู่ภายใน อันจะทำให้เกิดแรงขับ แรงขับนี้จะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และความพอใจ

๑.๒ เจตคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลทำในพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น เด็กนักเรียนรักครูผู้สอน และพอใจวิธีการสอน ทำให้เด็กมีความสนใจ ตั้งใจเรียน เป็นพิเศษ

๑.๓ ความสนใจพิเศษ (Special Interest) การที่เรามีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ ก็จัดว่าเป็นแรงจูงใจให้เกิดความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ๆ มากกว่าปกติ

๒. การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคล ที่ได้รับแรงกระตุ้นมาจากภายนอกให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคล แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่

๒.๑ เป้าหมายหรือความคาดหวังของบุคคล คนที่มีเป้าหมายในการกระทำใดๆ ย่อมกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้มีพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม เช่น พนักงานทดลองงาน มีเป้าหมายที่จะได้รับการบรรจุเข้าทำงานจึงพยายามตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ

๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้า คนที่มีโอกาสทราบว่าตนจะได้รับความก้าวหน้าอย่างไรจากการกระทำนั้น ย่อมจะเป็นแรงจูงใจให้ตั้งใจและเกิดพฤติกรรมขึ้นได้

๒.๓ บุคลิกภาพ ความประทับใจอันเกิดจากบุคลิกภาพ จะก่อให้เกิดแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมขึ้นได้ เช่น ครู อาจารย์ ก็ต้องมีบุคลิกภาพทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ นักปกครอง ผู้จัดการจะต้องมีบุคลิกภาพของผู้นำที่ดี เป็นต้น

๒.๔ เครื่องล่อใจอื่นๆ มีสิ่งล่อใจหลายอย่างที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้พฤติกรรมขึ้น เช่น การให้รางวัล (Rewards) อันเป็นเครื่องกระตุ้นให้อยากกระทำ หรือการลงโทษ (Punishment) ซึ่งจะกระตุ้นมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้การชมเชย การติเตียน การประหวัด การแข่งขัน หรือการทดสอบก็จัดว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น

๒.๔.๓ ทฤษฎีการจูงใจ

๑. ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Needs)

มาสโลว์ กล่าวว่า มนุษย์เราทุกคนต่างพยายามดิ้นรนเพื่อต่อสู้จุดมุ่งหมายของตนเอง แต่ เนื่องจากการที่มนุษย์มีความแตกต่างกัน ฉะนั้นการที่จะได้รับการตอบสนองถึงขั้นไหนย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละบุคคลตามลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ สามารถแบ่งได้ดังนี้^{๕๔}

ขั้นที่ ๑ ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นระดับความต้องการปัจจัย พื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ปัจจัย ๔ อาหาร เครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้า ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย

ขั้นที่ ๒ ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Security and Safety Needs) เช่น ปราศจากการประสบอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ การเจ็บป่วย เศรษฐกิจตกต่ำ การถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น และการถูกโจรกรรมทรัพย์สิน

ขั้นที่ ๓ ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการการยอมรับการเข้าเป็นสมาชิก การให้ความรัก การให้อภัย และความเป็นมิตร เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ ความต้องการการยอมรับนับถือและเห็นว่าตนเองมีคุณค่าต่อสังคม (Esteem or Ego Needs) มาสโลว์ ได้ให้ความหมายไว้ ๒ ประการ คือ

๔.๑ ประการที่ ๑ ความต้องการการยกย่องนับถือ

๔.๒ ประการที่ ๒ ความต้องการที่เกี่ยวกับการมีชื่อเสียง

ขั้นที่ ๕ ความต้องการความสำเร็จ (Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะให้บุคคลอื่นยอมรับนับถือตนเองรวมกับความต้องการและความสำเร็จของตนเอง ซึ่งมาสโลว์เรียกว่า ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs)

มาสโลว์ได้กล่าวเน้นว่า ความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเกิดเป็นลำดับขั้น และจะไม่มีการข้ามขั้น ถ้าขั้นที่ ๑ ไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการในลำดับขั้นที่ ๒-๕ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ การตอบสนองที่ได้รับในแต่ละขั้นไม่จำเป็นต้องได้รับทั้ง ๑๐๐% แต่ต้องได้รับบ้างเพื่อจะได้เป็นบันไดนำไปสู่การพัฒนาความต้องการในระดับที่สูงขึ้นในลำดับขั้นต่อไป

แนวความคิดในการนำทฤษฎีของมาสโลว์มาใช้

ทฤษฎีของมาสโลว์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการสร้างประสิทธิภาพในการจูงใจได้ โดยทำให้เราได้แง่คิดที่ว่า ก่อนที่เราจะสามารถจูงใจบุคคลให้เกิดพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น เราได้คำนึงถึงลำดับขั้นของความต้องการของบุคคลเสียก่อนหรือไม่ เช่น ถ้าเราพยายามให้คนมาใช้บริการท่องเที่ยว ในขณะที่คนนั้นยังไม่สามารถสนองความต้องการขั้นต่ำของตนเองได้ดีพอ เพราะรายได้ที่มีอยู่ยังต้องใช้จ่ายในการกินอยู่ในครอบครัวอันได้แก่ปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ถ้าเป็นเช่นนี้การจูงใจก็คงไร้ผล ดังนั้นการจูงใจจึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของบุคคลด้วย ประสิทธิภาพของการจูงใจจึงขึ้นอยู่กับข้อสำคัญที่ว่า เราได้ทำการจูงใจได้ถูกช่วงจังหวะ หรือเหมาะสมกับเงื่อนไขหรือไม่

^{๕๔} มาสโลว์, การจูงใจในการทำงาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.nocom [12 มิถุนายน 2561].

๒. ทฤษฎีการจูงใจของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Motivation Theory)

เดวิด ซี. แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland) ได้มีบทบาทช่วยในการพัฒนาการจูงใจ โดยแบ่งการจูงใจตามความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลเป็น ๓ แบบ ดังนี้^{๕๕}

แบบที่ ๑ ความต้องการอำนาจ (The Need For Power) แมคเคลแลนด์ได้ค้นพบว่าบุคคลมีความต้องการการมีอำนาจเป็นอย่างมาก เพราะจะได้อาศัยการใช้อำนาจเพื่อสร้างอิทธิพลและควบคุมในการทำงาน

แบบที่ ๒ ความต้องการความผูกพัน (The Need For Affiliation) บุคคลมีความต้องการความผูกพันเป็นอย่างมาก แต่ละบุคคลชอบที่จะรักษาสัมพันธภาพที่ดีทางสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกยินดี มีความคุ้นเคยกัน เข้าใจกัน พร้อมทั้งจะเป็นที่พึงในการปลอบใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดความทุกข์ มีการติดต่อสัมพันธ์กันกับบุคคลอื่น อย่างเช่น เพื่อนสนิท

แบบที่ ๓ ความต้องการความสำเร็จ (The Need For Achievement) บุคคลมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับความสำเร็จมีความหวาดกลัวอย่างรุนแรงต่อการประสบความล้มเหลว และมีอารมณ์หงุดหงิดเมื่อได้รับความล้มเหลวหรือผิดหวัง และชอบการทำงานด้วยตนเอง

โดยสรุป การจูงใจ คือ หลักการทางจิตวิทยาที่ใช้ในการบริหารบุคคล หรือการบริหารงานโดยทั่วไป ทั้งในภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน วัตถุประสงค์ของการจูงใจให้คนทำงาน คือ ความต้องการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานคือ การจูงใจเป็นพยายามใช้เทคนิคการจูงใจให้ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ

๒.๔.๔ วิธีสร้างแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจสามารถโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรเพื่อสร้างความผูกพันต่อบุคลากรได้^{๕๖}ต่อไปนี้

๑. การจูงใจตามหลักผลประโยชน์ตอบแทน
๒. การจูงใจตามหลักผลผลิต
๓. การจูงใจตามหลักตอบสนองความต้องการ

๒.๔.๕ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ

เทคนิคการสร้างแรงจูงใจมีดัง^{๕๗}ต่อไปนี้

๑. การใช้คำชมเชย
๒. การให้เป็นธรรม
๓. การยกย่องให้เกียรติและการให้การยอมรับ

^{๕๕} เดวิด ซี. แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland), การจูงใจในการทำงาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.nocom [12 มิถุนายน 2561].

^{๕๖} จองพงศ์ มงคลวนิช, การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา, หน้า ๒๒๖.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๗.

๔. การให้ความเป็นมิตร
๕. การให้ร่วมใช้ความคิด
๖. การให้ร่วมปฏิบัติงาน
๗. การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน
๘. การให้ความช่วยเหลือบุคลากร
๙. การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

๒.๔.๖ การเรียนรู้แนวพุทธ

กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน เพื่อให้เกิดปัญญานำพาไปสู่ความเป็นอิสระจากสิ่งร้อยรัดทั้งปวงเสมือนแก้วมณีที่เจียรไนวิเศษในรัศมีหลายเหลี่ยม นักวิชาการสามารถจัดมุมมองให้เป็นประกายเลื่อมรุ่งไฉฉางหลายวิธีการ พุทธธรรมเสนอหลักการพัฒนาปัญญาที่มุ่งการฝึกฝนอบรมตนให้บรรลุอิสรภาพ หลุดพ้นจากปัญหา โดยทั่วไปแล้วพุทธศาสนิกชนจะเข้าใจหลักพุทธธรรมในแง่ของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศีล ประเพณี พิธีกรรมเท่านั้น แท้จริงแล้วพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักการพัฒนามนุษย์และหลักการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบครบกระบวนการมีองค์ประกอบและขั้นตอนตามลำดับต่อเนื่องสมบูรณ์การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์กล่าวได้ตามขั้นตอนดังนี้^{๕๘}

ขั้นตอนที่ ๑

พระพุทธศาสนามองมนุษย์ ทั้งในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคล (As an Individual) และในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น (กัลยาณมิตร) ตามหลักพระพุทธศาสนา บุคคลแต่ละคนมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัย จักทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่ว จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น หลักดังกล่าวนี้แสดงว่า การเรียนรู้ที่ได้ผลเกิดจากการที่ผู้สอนรู้จักนักเรียนแต่ละคนทั้งทางด้านบุคลิกลักษณะนิสัยอุปนิสัย ความรู้สึนึกคิด ความถนัด และผู้สอนต้องมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้เต็มตามความสามารถของเขา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า มนุษย์เป็นชีวิตที่มีความประเสริฐมีความสำคัญในตัวของมันเอง และชีวิตนั้นอาจจะมีความสมบูรณ์ได้แม้ในตัวของมันเอง..ในแง่ที่เราจะต้องมองเป็นจุดหมายสูงสุดว่า เราจะต้องพัฒนามนุษย์ให้มี “ชีวิต” ที่ดีงามในตัวของเขาเองเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ มีอิสรภาพ มีความสุขในตัวเอง” มุมมองมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้นพระธรรมปิฎกได้อธิบายหัวข้อ “เริ่มยุคใหม่แห่งศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยแนวความคิดใหม่เติมแท่งสี่ธรรมไว้ว่า^{๕๙}

^{๕๘} สุมน อมรวิวัฒน์, หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ทักษะการเผชิญสถานการณ์, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๘-๑๗.

^{๕๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ : มัชฌิมนิเทศนา/มัชฌิมาปฏิบัติหรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: เป็นมงคลวาระที่พลโทวิน อิศรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

๑. มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ ที่ทุกส่วนส่งผลกระทบต่อกัน จึงต้องทำการที่เกื้อกูลประสานกลมกลืนกัน เพื่อให้เกิดผลดีในการอยู่ร่วมกันนั้น

๒. มนุษย์สัตว์ทั้งปวง เป็นเพื่อนร่วมภพภูมิธรรมชาติเหมือนกัน ทุกชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์กลัวตายเหมือนกันไม่มีการแบ่งแยกแตกต่าง การทำร้ายสัตว์ไม่ว่าชีวิตใดก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีทั้งสิ้นมนุษย์ควรมีเมตตาและไมตรีที่ไม่จำกัดแบ่งแยก มีแนวโน้มของจิตใจในทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลมุ่งความสามัคคี และมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักดังกล่าวจึงต้องสร้างฉันทะแก่ผู้เรียนแต่ละคนในเวลาเดียวกันก็ต้องเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ได้ทำงานเป็นกลุ่ม และฝึกทักษะทางสังคม เพื่อความเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มด้วย

ขั้นตอนที่ ๒

มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ หรือ เวไนยบุคคล สามารถได้รับการสั่งสอน ฝึกฝนและอบรมบ่มนิสัยได้และท่านได้กล่าวขยายความคำว่าเวไนยสัตว์ ไว้ว่า “สัตว์” มีความหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่ยังติดข้องอยู่กับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส หรือหากพิจารณาในเรื่ององค์ประกอบของชีวิตก็คือ ชั้น ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัตว์ เป็น “สิ่งที่มีความรู้สึกและเคลื่อนไหวไปได้เอง รวมถึงเทพ มาร พรหม มนุษย์ เปรต อสุรกาย ดิรัจฉาน และสัตว์นรก ในบาลีเพ่งเอามนุษย์ก่อนอย่างอื่น ไทยมักเพ่งเอาดิรัจฉาน”

การที่ความหมายของสัตว์ ในภาษาไทย หมายถึง ดิรัจฉาน หรือ เดรัจฉาน ก็เนื่องด้วยสิ่งมีชีวิตในประเภทนี้ยังดำเนินชีวิตไปตามสัญชาตญาณ เมื่อหิวก็ออกล่าหากิน เมื่อกลัวก็หลบหลีกเมื่อโกรธก็ทำลายล้าง ความแตกต่างทางรูปร่างมิได้จำแนกมนุษย์และสัตว์ออกได้อย่างชัดเจน หากบอกได้แต่เพียงว่านี่เป็นคน นี่เป็นสัตว์ การจำแนกมนุษย์ต่างจากสัตว์จึงต้องจำแนกโดยระดับจิตที่ได้รับการฝึก และพัฒนาจนแตกต่างกัน

ความแตกต่างของระดับจิตระหว่างมนุษย์และสัตว์^{๖๐}ดังนี้

๑. จิตของมนุษย์ เป็นจิตซึ่ง เป็นอิสระ สงบพอ เย็นพอดี ควบคุมได้ ฝึกฝนอบรมได้เกษมสะอาด

๒. จิตของสัตว์ เป็นทาส มุ่งความอยู่รอด ถูกกระตุ้นโดยสัญชาตญาณ ควบคุมไม่ได้ฝึกฝนไม่ได้ หวงแหน โหดเหี้ยม

หลักการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา ปรากฏในพุทธพจน์ที่แสดงว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและฝึกให้พัฒนาได้ นอกจากนั้นการฝึกและพัฒนาคนต้องฝึกไปพร้อมกันทั้งทางด้านกายและด้านจิต ดังจะขอยกตัวอย่างมาพอสังเขป

๑. ทนโต เสฏโฐ มนุสเสสุ : ในหมู่มนุษย์ คนประเสริฐ คือคนที่ฝึกแล้ว

๒. วรมสสูตรา ทนตา อาชาเนีย จ สินธวา กุณชรา จ มหานาคา อตตทนโต ตโต วร้อสตร อาชาไนย สินธพ และช้างหลวงฝึกแล้วล้วนดีเลิศ แต่คนที่ฝึกตนแล้ว ประเสริฐยิ่งกว่านั้น

^{๖๐} คุรยละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๐๒.

๓. วิชาจรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวमानุเส : คนที่สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติ เป็นผู้ประเสริฐสุดทั้งในหมู่มนุษย์และเทวดา

ขั้นตอนที่ ๓

มนุษย์มีภาวะทางสติปัญญามาแต่กำเนิด (สชาติกปัญญา) และแม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกัน ก็จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ (โยคปัญญา)

กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓ ได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง)
๒. อธิจิตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง)
๓. อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง)^{๖๑}

คำว่า ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคำสองคำ คือ

ไตร หรือ ตรี เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ตี แปลว่า สาม และ คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศึกษาไตรสิกขา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ และการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์^{๖๒}

ส่วนคำว่า ตี หรือ ไตร นั้น หมายถึง องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

สิกขา ๓ หรือ ไตรสิกขา แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติปฏิบัติอย่างสูง

๒. อธิจิตสิกขา (สิกขาคือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง

๓. อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง^{๖๓}

๑. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบายในคหฬุทธกสูตรนทีเส คัมภีร์มหานันทเทสว่า

อธิศีลสิกขา คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีสีล สรรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่ คือ สีสันต์เล็ก สีสันต์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลสิกขา^{๖๔}

^{๖๑} ดูรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

^{๖๒} ดูรายละเอียดใน อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐.

^{๖๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๗.

^{๖๔} ดูรายละเอียดใน ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘.

โดยการฝึกอบรมศีลนั้น มุ่งเน้นที่การสำรวมเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ในการกระทำเป็นเกราะกั้นกิเลสทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการเบียดเบียน ดังที่แสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ธรรมว่า “เนกขัมมะ ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกามฉันทะ...ความสำรวม ชื่อว่า อธิศีลสิกขา...อภยาบาท ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นภยาบาท...อหัตถมรรค ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกิเลสทั้งปวง”^{๖๕}

๒. อธิจิตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง การสัจจากามและอกุศลธรรมทั้งหลาย ดังคำอธิบายในคุหฺฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทสว่า อธิจิตสิกขา คือ ภาวในธรรมวินัยนี้ สัจจากามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจารณ์ และสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์ สงบระงับไปแล้ว บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปีติ และสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่ เพราะปีติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะเสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌานที่พระอรหันต์ทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข เพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัส และโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์ เพราะอุเบกขาอยู่ นี่ชื่อว่า อธิจิตสิกขา^{๖๖}

โดยการฝึกอบรมจิตนั้น มุ่งเน้นที่ความตั้งมั่นแห่งจิต การทำใจให้สงบแน่วแน่เพื่อให้เกิดบริสุทธิ์ ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นกลาง ปราศจากอคติ ดังที่แสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ธรรมว่า “ชื่อว่า จิตตวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า ไม่ฟุ้งซ่าน..ความไม่ฟุ้งซ่าน ชื่อว่า อธิจิตสิกขา”^{๖๗}

๓. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ ๔ เป็นลำดับไป จนทำให้แจ้งทั้ง เจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ สามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายใน คุหฺฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทสว่า อธิปัญญาสิกขา คือ ภาวในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มียปัญญา ประกอบด้วยปัญญานัน ประเสริฐ หยั่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “นี่ทุกข์”...“นี่ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)”...“นี่ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์)”...“นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติ เครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “เหล่านี้อาสวะ” “นี้อาสวสมุทัย ” “นี้อาสวนิโรธ ” “นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา ” นี่ชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๖๘}

โดยการฝึกอบรมปัญญา มุ่งเน้นที่การรู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงเพื่อให้เกิดความเห็นที่บริสุทธิ์ จึงจะสามารถทำลายกิเลสได้ ดังแสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ธรรมว่า “ชื่อว่า ทิฏฐิวิสุทธิ” เพราะมีความหมายว่า เห็น ความเห็นชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๖๙}

^{๖๕} ดูรายละเอียดใน ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖.

^{๖๖} ดูรายละเอียดใน ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๖๗} ดูรายละเอียดใน ขุ.ป. (ไทย) ๓๐/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

^{๖๘} ดูรายละเอียดใน ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๖๙} ดูรายละเอียดใน ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

การฝึกอบรมทั้ง ๓ ด้าน จึงมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการทำลายกิเลสอันเป็นเครื่องเศร้าหมองของบุคคล ดังที่พระพุทธดำรัสว่า “สำหรับบุคคลผู้ต้นอยู่ตลอดเวลาหมั่นศึกษาไตรสิกขาทั้งกลางวันและกลางคืน น้อมจิตเข้าหาวิปัสสนา อาสวะทั้งหลาย ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้”^{๗๐}

พระสารีบุตรได้แสดงอรรถาธิบายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไว้ในคัมภีร์มหานิเทศว่า

๑. เพื่อไม่ประพฤติดิตถาย วาจา ใจ เพราะรู้ในเหตุที่ทำให้ประพฤติดิตถาย
๒. เพื่อละเมถุนธรรม เพราะรู้ว่าเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมยศและเกียรติของสมณะ
๓. เพื่อกำจัดราคะในรูป เสียง กลิ่น รส และผัสสะ
๔. เพื่อทางแห่งญาณ เพราะรู้เหตุแห่งความลึกลับสงสัยว่า เกิดจากสิ่งที่น่าปรารถนาและสิ่งที่ไม่ปรารถนา

๕. เพื่อกำจัดมลทินของตน คือราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ กิเลส ทุจริตมิจฉาทิฏฐิ มิจฉาสังกัปปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายามะ มิจฉาสติมิจฉาสมาธิ มิจฉาญาณ มิจฉาวิมุตติ เพราะได้สมาทานไตรสิกขาจึงมีสมาธิ มีสติ มีปัญญาที่รักษาตน^{๗๑}

ไตรสิกขา คือ การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตตั้งงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูก ต้องตั้งงามของมนุษย์ จะต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือสิกขา มรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่ปริยัติ ๔ ก็เป็นอริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐ เมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึ่งพาวิชา ตัณหา อุปทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อำนาจครอบงำพร้อมกับมีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งในที่สุด พอสุมุทัยหมด ทุกข์ก็หมด ก็บรรลุหมายเป็นนิโรธ โดยสมบูรณ์^{๗๒}

๒.๕ ประวัติโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๒.๕.๑ ประวัติโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ (อังกฤษ: Mathayomwatsing school) เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๓๕ก หมู่ ๓ ถนนเอกชัย แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีเนื้อที่ ๓๗ ไร่ ถือเป็นโรงเรียนรัฐบาลที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในฝั่งธนบุรีซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ (อังกฤษ: Mathayomwatsing school) เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๓๕ก หมู่ ๓ ถนนเอกชัย แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์เป็น

^{๗๐} ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๒๖/๑๐๓.

^{๗๑} ดูรายละเอียดใน ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๕๐.

^{๗๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), หัวใจพระพุทธศาสนาพุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕, (พฤษภาคม ๒๕๕๐): ๗.

โรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีเนื้อที่ ๓๗ ไร่ ถือเป็นโรงเรียนรัฐบาลที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในฝั่งธนบุรี แต่เดิมชื่อ โรงเรียนวัดสิงห์ (ว.ส.) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสิงหราชพิทยาคม (ส.พ.) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ (ม.ว.ส.)

โรงเรียนเปิดทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ (ซึ่งถือเป็นวันสถาปนาโรงเรียน) เริ่มต้นเปิดสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑ ห้องเรียน มีนักเรียน ๔๗ คน ครู ๔ คน โดยมีครูหิม เก็บไว้ เป็นครูใหญ่คนแรก ในระยะแรกโรงเรียน มีอาคารเรียนเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวหลังคามุงจาก จำนวน ๑ หลัง การทำกิจกรรมต่างๆ จึงต้องอาศัยศาลาโรงที่มที่วัดสิงห์อยู่เสมอ ซึ่งท่านพระครูฉ่อง (พระครูอุดมสิกขกิจ) เจ้าอาวาสวัดสิงห์ในสมัยนั้น ท่านได้ให้ความกรุณาอุปถัมภ์โรงเรียนตลอดมา โรงเรียนได้พัฒนามาโดยลำดับ มีการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมหลายหลัง^{๗๓}

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

พระพุทธรูปประจำโรงเรียน พระพุทธสิงหราช

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นชมพูพันธุ์ทิพย์

ตราประจำโรงเรียน

สิงห์ เป็นสัญลักษณ์ของความสง่างามน่าเกรงขาม ทรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์และคุณธรรม

คบเพลิง เป็นประทีปส่องแสงนำทางสู่ความรุ่งเรืองและความสำเร็จ

สีประจำโรงเรียนชมพู หมายถึง ความคิดลึกซึ้ง สร้างสรรค์

เขียว หมายถึง ความเจริญงอกงาม

อัตลักษณ์ ใฝ่หาความรู้ เชิดชูสถาบัน ยึดมั่นคุณธรรม

เอกลักษณ์ บรรยาภาสดี กิจกรรมเด่น เป็นศูนย์รวมชุมชน

๒.๕.๒ ประวัติโรงเรียนวัดราชโอรส

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่เลขที่ ๔ ซอยสุทธาณินทร์ ถนนเอกชัย แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐ โรงเรียนวัดราชโอรส เดิมเป็นโรงเรียนประชาบาล ตั้งอยู่ในเขตวัดราชโอรสาราม ด้านหน้าติดกับคลองสนามชัย หรือ คลองด่าน เดิมชื่อโรงเรียนประสิทธิ์วิทยาคม ต่อมาได้โอนเป็นโรงเรียนรัฐบาลขึ้นกับกระทรวงธรรมการ โดยรองอำมาตย์เอกหลวงพิรุณพิทยาพรณ เจ้าหน้าทีกระทรวงธรรมการกับพระธรรมเทศาจารย์ เจ้าอาวาส ได้พิจารณาร่วมกันว่ายังไม่มีโรงเรียนมัธยมในละแวกนี้จึงเสนอให้โอนโรงเรียนประสิทธิ์วิทยาคมไปขึ้นกับกระทรวงธรรมการ มีชื่อว่าโรงเรียนวัดราชโอรส ในวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ แต่ปัจจุบันมีชั้นเรียนตั้งแต่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๒๑ ไร่ ๒๖๒ ตารางวา^{๗๔}

^{๗๓} โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.mws.ac. [16 มิถุนายน 2561].

^{๗๔} โรงเรียนวัดราชโอรส, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.google.com/ [16 มิถุนายน 2561].

โรงเรียนวัดราชโอรส เดิมเป็นโรงเรียนประชาบาล ตั้งอยู่ในเขตวัดราชโอรสอาราม ด้านหน้าติดกับคลองสนามไชย ชื่อโรงเรียนประสิทธิ์วิทยาคม ต่อมาได้โอนเป็นโรงเรียนรัฐบาลขึ้นกับกระทรวงธรรมการ โดยรองอำมาตย์เอกหลวงพิรุณพิทยาพรณ เจ้าหน้าที่กระทรวงธรรมการกับพระธรรมเทศาจารย์ เจ้าอาวาส ได้พิจารณาว่ายังไม่มีโรงเรียนมัธยมในละแวกนี้ จึงเสนอให้โอนโรงเรียนประสิทธิ์วิทยาคมไปขึ้นกับกระทรวงธรรมการ มีชื่อว่า โรงเรียนวัดราชโอรส ในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๕๗ เปิดสอนในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๕๘ โดยมี ขุนจงจิตต์ฝัก (ราชบุรุษโชติ ไวยกฎ) ดำรงตำแหน่งครูใหญ่และคนแรก ระยะเวลาโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนสหศึกษา เปิดสอนเพียง ๒ ชั้น คือ ประถมปีที่ ๑ และประถมปีที่ ๒ ในช่วงเวลา ๑๓ ปี ที่ขุนจงจิตต์ฝักเป็นครูใหญ่ ได้ขยายการศึกษาอย่างเต็มที่ คือมีชั้นเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖

สัญลักษณ์ : เลข ๓ เหนืออักษร ร.อ. ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฏ หมายถึง กษัตริย์รัชการที่ ๓ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาเจษฎาราชเจ้า)

สิ่งสักการะหรือยึดเหนี่ยวภายในโรงเรียน : พระพุทธรูปประจำโรงเรียน ณ ปราสาทตรีมุข กลางสระน้ำ พระบรมพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาเจษฎาราชเจ้า ณ ห้องเจษฎา บดินทร์

คติพจน์ประจำโรงเรียน : อดทน ใจหายอดทน “จงเตือนตนด้วยตนเอง”

๒.๕.๓ ประวัติโรงเรียนบางมดวิทยา

โรงเรียนบางมดวิทยา "สีสุกหวาดจวนอุปลัมภ์" เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒/๖ หมู่ที่ ๓ ถนนพระราม ๒ ซอยวัดสีสุก แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๐ ไร่ ๒ งาน ๕๒ ตารางวา

ปีการศึกษา ๒๕๑๗ พระครูสุกิจวัณณ (ชิต ปุสโส) เจ้าอาวาสวัดสีสุกในขณะนั้นได้ติดต่อนายหวาด แสงบำรุง และนางสาวจวน แดงแสงส่ง เพื่อขอรับบริจาคที่ดินให้กับวัดสีสุก จากนั้น กรมสามัญศึกษาได้ขอเช่าที่ดินดังกล่าวจากกรมการศาสนา เพื่อก่อสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาขึ้น ประจำตำบล โดยเริ่มเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ชื่อ "โรงเรียนวัดสีสุกหวาดจวนวิทยา" ระยะเวลากรมสามัญศึกษาได้มอบหมายให้นายแดง สุขกุล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เป็นผู้ดำเนินการในระยะแรก และได้จัดส่งครูจากโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคมมาช่วยอีก ๓ ท่าน^{๗๕}

ในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๒๔ ได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนวัดสีสุกหวาดจวนวิทยา เป็น "โรงเรียนบางมดวิทยา"

ในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๒๕ ได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนบางมดวิทยา เป็น "โรงเรียนบางมดวิทยา"สีสุกหวาดจวนอุปลัมภ์"

^{๗๕} โรงเรียนบางมดวิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.google.com/ [16 มิถุนายน 2561].

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

คำขวัญ " สติมีโต สทา ภทท์ "คนผู้มีสติ มีความเจริญทุกเมื่อ

คติพจน์ "ปรารถนาสารพัดในปรุพี เอาไมตรีแลกได้ดังใจจง"

เครื่องหมายประจำโรงเรียน

มด หมายถึง ความเพียร พยายาม ความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ

คบเพลิง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

รวมความหมาย หมายถึง ความเพียร ความพยายาม ความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ ทำให้เกิด
เจริญรุ่งเรืองตลอดไป

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

กฤตรินทร์ นิมทองคำ ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์กรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อ
ความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเรียงลำดับจากที่ส่งผลมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้แก่ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๓ อาชีพอื่นๆของผู้ปกครองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒และฐานะทางเศรษฐกิจสูงของ
ผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ ๐.๐๑ซึ่งตัวแปรทั้ง ๔ ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความ
แปรปรวนของความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้^{๗๖}

กัญจนคหฺฐ ปิยะกาญจน์ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่
เยาวชน” พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่ดี อยู่ในระดับพอใช้ถึงดีมาก ส่วนของผู้ปกครอง
ใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ผสมผสานกัน ดังนี้ ๑) สอนอบรมโดยตรงโดยบอกให้กระทำ
หรือห้ามกระทำ ใช้การให้รางวัล และลงโทษ ๒) เป็นต้นแบบใน ๓ ลักษณะ คือ ตัวแบบจริง ตัวแบบ
สัญลักษณ์ และตัวแบบคำบอกเล่า ๓) สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระหว่างทำกิจกรรม
ร่วมกันในวันหยุด ๔) ใช้หลักศาสนาด้วยการพาบุตรหลานเข้าวัดทำบุญในวันหยุด สวดมนต์ก่อนนอน
ชี้แจงให้รู้บาปอันเกิดจากการทำผิดศีล ๕ และชี้แจงให้เห็นผลของการกระทำ^{๗๗}

^{๗๖} กฤตรินทร์ นิมทองคำ, ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๗.

^{๗๗} กัญจนคหฺฐ ปิยะกาญจน์, “วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”, วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

ณัฐมา ชันติธรรมกุล ได้วิจัยเรื่อง “ความรักในพุทธศาสนา” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการมีเมตตา เพราะทางพุทธศาสนาจัดความรักกับความเมตตาเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ เมตตากรุณา หมายถึง การมีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น จากงานวิจัยสรุปได้ว่า รักในทางพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ คือ ๑. ความรักตนเอง เป็นความรักแบบสเนหา ที่เจือด้วยตัณหาอันประกอบไปด้วยคุณคือ เป็นความสุขขั้นต่ำของมนุษย์ เป็นความสุขสบายทางร่างกาย เป็นความสุขใจขึ้นฉ่ำใจสบายใจ ส่วนโทษคือเป็นความสุขที่เจือด้วยความทุกข์ และก่อให้เกิดอคติได้ ๒. ความรักผู้อื่นจัดเป็นความรักแบบเมตตา เกิดจากเหตุปัจจัย ๒ ประการ คือ ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน และด้วยการเกื้อกูลกันในชาติปัจจุบัน ดังนั้นจึงสามารถ แบ่งเป็น ๓ อย่างคือ ๑. ความรักระหว่างพ่อแม่และลูก ๒. ความรักระหว่างสามีภรรยา ๓. ความรักระหว่างเพื่อน และ ๓. ความรักแบบเมตตา เป็นความรักที่อยาก让别人มีความสุข และสามารถพัฒนาความรักแบบเมตตาให้เป็นเป็นความรักแบบเมตตาอุปมัญญา คือ ความรักที่แผ่ไปสู่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายด้วยความสม่ำเสมอโดยไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต^{๗๘}

ธิดา สุขเสื่อ ได้วิจัยเรื่อง “เบญจศีลเบญจธรรมกรณีศึกษา: คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ” ผลการวิจัย นักเรียนสามารถปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ทราบถึงความรู้ความเข้าใจ และการนำเบญจศีล เบญจธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของตัวนักศึกษาเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิธีแก้ปัญหาของตนเองเมื่อได้ทำผิดตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ความคิดเห็นของอาจารย์ต่าง ๆ มีความคิดเห็นอย่างกับนักเรียนในเรื่องเบญจศีล เบญจธรรมที่เรียกว่าเป็นมนุษย์ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีความสงบสุข เกิดสันติสุข ไม่มีเวรภัยต่อกันและกันหลักธรรมที่จะทำคนให้เป็นให้เต็มคนอันยังผลให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขมีความสงบสุขนั้นก็คือ เบญจศีลเบญจธรรม เบญจธรรม เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มี ๕ ประการ ได้แก่ (๑). เมตตากรุณา คือ บุคคลใดที่มีเมตตาอย่าอวดไม่ฆ่า หรือเบียดเบียนสัตว์ ด้วยรู้ว่าทุกชีวิตย่อมมีความรักตัวกลัวตายเช่นเดียวกับเรา ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๑ (๒). สัมมาอาชีวะ คือ ประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ รู้จักใช้จ่าย และที่สำคัญรู้จักคำว่าพอดี และมีหิริโอตตปปะ คือ ความละอาย และเกรงกลัวต่อผลของบาป จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๒ (๓). ความสำรวมอินทรี คือ ระมัดระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทำให้? ความใคร่ในกามคุณ คือ การติดในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ลดน้อยลง เมื่อความสำรวมเกิดขึ้น จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๓ (๔). ความซื่อสัตย์ คือ การพูดความจริง เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่เกิดการมูสาวาท ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๔ และ (๕). สติ คือ การรู้สีกตัว ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายกุศล ทำให้ชีวิตไม่ประมาท เพราะรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ทำให้ไม่เผลอกลัวกับสิ่งที่จะทำให้ชีวิตตกต่ำเช่น สุราเมื่อกินดื่มก็ทำให้มีเมมาและขาดสติ การมีสติจึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๕^{๗๙}

พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี” ผลการวิจัย

^{๗๘} ณัฐมา ชันติธรรมกุล, “การศึกษาความรักในพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๑-๑๐๔.

^{๗๙} ธิดา สุขเสื่อ, “เบญจศีล เบญจธรรม กรณีศึกษา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อพบว่า ด้านการมีวินัยนักเรียน มีการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการทำความเคารพครู ยอมรับความคิดเห็นคนอื่น มาโรงเรียนตรงเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์นักเรียนยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ทำความสุจริตที่นำตนเอง ต่อเพื่อน ผู้ปกครองทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความเมตตา นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนจัดกิจกรรมโรงเรียนเสมอ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานหลังกลับจากโรงเรียนไป ให้อาหารสัตว์เลี้ยงเสมอ, ไปทำบุญตักบาตรประจำด้านความประหยัด นักเรียนพอใจการกับเงินที่บิดามารดาให้ใช้จ่ายแต่ละครั้ง, ปิดไฟฟ้า น้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ มีการออมเงินที่เหลืออย่างระมัดระวัง และแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี คือ ๑) ด้านวินัยนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ปลูกฝัง เข้าค่ายเพื่อให้นักเรียนนำไปปฏิบัติเพื่อให้รู้คุณค่าของการตรงต่อเวลา แสดงถึงความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ครูและอาจารย์ควรมีการส่งเสริมการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตนเองพร้อมกันหน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติด้วยความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ๓) ด้านความเมตตา ครูควรทำเป็นอย่างในการทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ๔) ด้านความประหยัด ครูควรโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องความประหยัดในรูปแบบความพอเพียง^{๘๐}

พระครูนนทวรกิจ (มหาลาโภ) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทางโรงเรียนให้ความสำคัญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกตัญญู อยู่ในระดับมาก ด้านการประหยัด อยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ และมีแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แก่นักเรียนพบว่า ด้านการมีวินัย ควรมีกิจกรรมปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนแก่นักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการแต่งกาย และให้ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ควรมีกิจกรรมปลูกฝังด้านความซื่อสัตย์ และเห็นว่าคุณค่าของความซื่อสัตย์ ต่อตน ผู้ปกครอง เพื่อนๆ ด้านความเมตตา อยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบแทน ด้านการประหยัด ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมด้านการประหยัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หยอดเหรียญใส่กระปุกออมสิน และด้านความกตัญญู ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความรักต่อผู้มีพระคุณ^{๘๑}

^{๘๐} พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก), “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๘๑} พระครูนนทวรกิจ (มหาลาโภ), “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

พระครูภากรบริหารกิจ (ปภาโกร) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดต่อคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ๑) ด้านความกตัญญู ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ๓) ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ๕) ด้านความขยันหมั่นเพียร ๖) ด้านความเสียสละ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามสถานภาพส่วนตัวของผู้ปกครองได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพรายได้โดยภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน^{๘๒}

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จันทโชโต) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย คือ ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ ๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว^{๘๓}

พระสมชิต จารุธมโม (อุทากิจ) ได้วิจัยเรื่อง “วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน จากการศึกษาพบว่าบทกลอนสรภัญญ์มีจริยธรรมปรากฏอยู่จำนวนมาก ส่วนหนึ่งได้มา

^{๘๒} พระครูภากรบริหารกิจ (ปภาโกร), “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๘๓} พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จันทโชโต), “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

จากหลักคำสอนที่เป็นรากฐานทางพระพุทธศาสนา โดยมากเป็นหลักคำสอนในระดับโลกียะ ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับชาวบ้านนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และอีกส่วนหนึ่งเป็นจริยธรรมที่ได้มาจากจารีตประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกฎระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต ที่คนในอดีตประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นจารีตประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นกลอนสรภัญญ์ของชาวอีสาน จึงมีคุณค่าทางจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นบทกวีที่แต่งออกมาเป็นบทขับร้องสรภัญญ์นั้น มีทั้งความไพเราะและความลุ่มลึกกินใจ คติที่นำมาใช้ในบทกลอนสรภัญญ์นั้น มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นกุศโลบายในการปลูกฝังจริยธรรมของคนในสังคมอีสานเป็นอย่างดี^{๔๔}

พระอาทิตย์ สีสเตโช (สุข ณ วังไทร) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศาลาติกวินยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย ๑. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้ง ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัย ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย ด้านจิตสาธารณะ ภาพรวม และทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ๒. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ภาพรวม ทั้ง ๘ ด้าน หาค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ตามเพศ อายุ ไม่แตกต่างกันและ ๓. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกัน และรายข้อ มีข้อ ๒ ข้อ ๕ ไม่แตกต่างกันอย่าง ที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และ ๔. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน คือ ๑. ประพฤติปฏิบัติตนด้านกายให้มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตและลงมือปฏิบัติตามหลักทฤษฎีใหม่ให้ดำรงชีวิตประจำวันอยู่อย่างพอเพียง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดขึ้น ๒. การพัฒนาพฤติกรรมทางวาจาให้มีความเป็นระเบียบและสร้างจิตสำนึกด้านรักชาติ ศาสน์กษัตริย์ และรักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ๓. ปรับปรุงพฤติกรรมด้านปัญญา มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ^{๔๕}

พระปลัดสมเกียรติ อัสสุโร (อัมไพพันธ์) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการการศึกษพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมอยู่ในมากที่สุด รายข้อมีข้อ มีข้อ ๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ นักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ ข้อ ๒. เว้นจากการลักทรัพย์ ๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ๔. เว้นจากการพูดปด ๕. เว้นจากการดื่มสุราและสิ่งเสพติด อยู่ในระดับมากตามลำดับ และ ๒. การศึกษาเปรียบเทียบการศึกษพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักศีล ๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านมี ๔ ข้อ ไม่แตกต่างกันและมีข้อ เว้น

^{๔๔} พระสมชิต จารุณโม, “วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๔๕} พระอาทิตย์ สีสเตโช (สุข ณ วังไทร), “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศาลาติกวินยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

จากการประพจน์ผิดในกามนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๘๖}

พรหมมินทร์ สุมาลี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการกิจกรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัย สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้ ๑. ด้านการวางแผน พบว่า โรงเรียนมอบหมายให้ผู้ช่วยบริหารฝ่ายวิชาการเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนการจัดกิจกรรม โดยยึดหลักความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน ในการเลือกครูที่ปรึกษากิจกรรมให้ครูทุกคนแจ้งความประสงค์ในแต่ละกิจกรรมโดยหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติ ๒. ด้านการดำเนินงาน พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนแจ้งให้ทราบในที่ประชุมมีการเตรียมความพร้อมโดยให้ครูศึกษาจากเอกสารคู่มือการดำเนินงานจัดให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมตามความสนใจของครู หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้สำรวจข้อมูลความต้องการของนักเรียน จัดให้ตามความสมัครใจของนักเรียนโดยจำกัดจำนวนและเป็นนิเทศการจัดกิจกรรมนักเรียนภายในโรงเรียน ด้านงบประมาณใช้เงินบำรุงการศึกษาสถานที่สำหรับการดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียน ใช้บริเวณพื้นที่ต่างๆของโรงเรียน ๓. ด้านการประเมินผล พบว่า โรงเรียนผลการจัดกิจกรรมนักเรียนภาคเรียนละ ๑ ครั้ง โดยใช้แบบประเมิน ให้ครูที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินผล รายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินกิจกรรมนักเรียนไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า มีปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๘๗}

พระสุนทรณ์ ญาณส่วโณ (โสตามุข) ได้วิจัยเรื่อง “สภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพยุหวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘ (ศรีสะเกษ)” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนพยุหวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘ (ศรีสะเกษ) ๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพคุณธรรมพื้นฐาน และ ๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณธรรม

^{๘๖} พรหมมินทร์ สุมาลี, “การศึกษาสภาพและปัญหาการกิจกรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๘๗} พระปลัดสมเกียรติ อัสสุโร (อัมไพพันธ์), “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

พื้นฐานนักเรียน ตามเพศ อายุ ระดับชั้นการเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๑๕๕ คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความคิดเห็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อสภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพยุห์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘ (ศรีสะเกษ)” โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องความซื่อสัตย์แก่นักเรียนโดยเริ่มต้น ซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีวินัย คือ ส่งเสริมให้นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดและควรมีการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับคุณธรรม ความสุภาพ มีมารยาท มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่^{๘๘}

รัตนกร วงศ์ศรี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง” การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาของโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีจำนวน ๑๙๐ คน นักเรียนจำนวน ๓,๒๓๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัย พบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่าวิธีที่ดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาในวิธีแรกคือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการกำหนดระเบียบปฏิบัติของนักเรียนนักศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาตามความคิดเห็นของครูคือ ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ควรมีการปรับปรุงห้องน้ำให้สะอาด และควรจัดกิจกรรมนอกสถานที่ที่มุ่งเน้นกิจกรรมสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวมแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน คือ ครูควรเพิ่มความเอาใจใส่ต่อความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และควรมีความเข้มงวดให้มากขึ้น มีการรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาด^{๘๙}

วิภาพร ทุณาบาล ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย ๑. ผลการวิจัยตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่

^{๘๘} พระสุนทรณ์ ญาณสำโณ (โสตามุข), “สภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพยุห์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘ (ศรีสะเกษ)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

^{๘๙} รัตนกร วงศ์ศรี, “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง”, *งานวิจัย*, (พณิชยการและเทคโนโลยี, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมากเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสามัคคี ด้านความสะอาด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีน้ำใจ อยู่ในระดับดีปานกลาง ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ตามลำดับ ๒. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนเจ้าพระยา วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ๑. ด้านความขยัน ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งใจเรียน นักเรียนส่งงานตรงเวลา ตามเวลาที่ครูกำหนด ยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียนและขยันหมั่นเพียร โดยการมอบเกียรติบัตรและของรางวัล ๒. ด้านความประหยัด ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักอดออม ประหยัด ใช้สิ่งของให้เกิดความคุ้มค่าที่สุดและให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลังเมื่อเก็บสิ่งของได้ ต้องเอาคืนหรือประกาศหาเจ้าของ ไม่เก็บไว้ทั้งๆที่ไม่ใช่ของตนเอง ๔. ด้านความมีวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบตามกฎระเบียบของโรงเรียนฝึกให้นักเรียนเข้าแถว และเดินแถวเข้าห้องให้เป็นระเบียบส่งงานตามเวลาที่กำหนด ๕. ด้านความสุภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และครู อาจารย์ด้วยการไหว้ โนม้มตัวเมื่อเดินผ่านและมีข้อตกลงในห้องว่า นักเรียนต้องพูดจากันด้วยความสุภาพเรียบร้อย ๖. ด้านความสะอาด ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างจิตสำนึกโดยฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ รักษาความสะอาด มีระเบียบวินัย ฝึกให้นักเรียนรักษาความสะอาดภายในห้องเรียนโดยครูจัดทำตารางเวรให้นักเรียนทำในแต่ละวัน ๗. ด้านความสามัคคี ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มและทำงานอย่างมีความสุข ๘. ด้านความมีน้ำใจ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักผลดีของการเสียสละแบ่งปันฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ ช่วยงานของห้องเรียนด้วยการทำเวรประจำวัน^{๔๐}

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

แมคมุลลัน (McMullen) ได้วิจัยเรื่อง “ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง เพื่อเน้นพัฒนาวัยรุ่น” พบว่า ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดลอมที่ดี ยึดหยุ่นได้ โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัยการวิจัยโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ๑. ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดลอมที่ดีในการเรียนการสอน ๒. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ๓. กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาให้คำปรึกษากำหนดแนวทางของพฤติกรรม ๔. กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว ๕. วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆ แต่ละคนเป็นอย่างดี และ ๖ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้ในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน^{๔๑}

^{๔๐} วิภาพร ทุนาบาล, “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนเจ้าพระยา วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

^{๔๑} แม ค มู ล ลั น (McMullen), C.M. “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, **Dissertation Abstracts International**, 46 (7) : 1985,616- A.

ลาเนียร์ (Lanier) ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการศึกษาผลของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นที่ ๑๑ และ ๑๒ ในโรงเรียนชนบท เด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกการให้คำแนะนำ และการจัดประสบการณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งอยู่โรงเรียนระดับกลางถึงโรงเรียนระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^{๙๒}

โฮลสไตน์ (Holstein) ได้วิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นและติดตามการเติบโตของเด็ก” ทำการศึกษาแบบระยะยาวช่วงสามปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชายหญิง อายุ ๑๓ ปี จำนวน ๕๓ คน ที่มีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับเดียวกัน พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๓ และเด็กวัยรุ่นชายอยู่ในขั้นที่ ๒ ต่อมาเมื่อมีการวัดซ้ำอีกเมื่อเด็กมีอายุ ๑๖ ปี พบว่าวัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๔ ขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๓ และ ๕ ปีต่อมา มีการวัดซ้ำอีก ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าเร็วมาก^{๙๓}

ชาร์พ ได้ศึกษาคุณภาพในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นวัยรุ่นชาย ๔๙ คน วัยรุ่นหญิง ๔ คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบดีไฟนิง อีซูซู แบบสำรวจประสบการณ์ชีวิตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่น และแบบทดสอบความสามารถทางพุทธิปัญญาของไอโอวา (Iowa) ผลการวิจัยพบว่า วินัยทางบ้านและวุฒิภาวะทางจริยธรรมในเพศหญิงและเพศชาย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมกับวุฒิภาวะทางจริยธรรม^{๙๔}

สรุป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา คือ การแสวงหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบทั้งทางกายและทางวาจา ถูกต้องทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรม ดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าทางจริยธรรมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ อีกทั้งเกิดคุณค่าต่อการพัฒนาปัญญาให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต และยังมีคุณค่าต่อการเกื้อหนุนให้เกิดบุญกิริยามากยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ อีกทั้งเกิดคุณค่าต่อการพัฒนาปัญญา มีสัจจะคือข้อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติ

^{๙๒} ลาเนียร์ (Lanier), *Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents*, London : (Routledge and Kegan Paul, 1993), p.123.

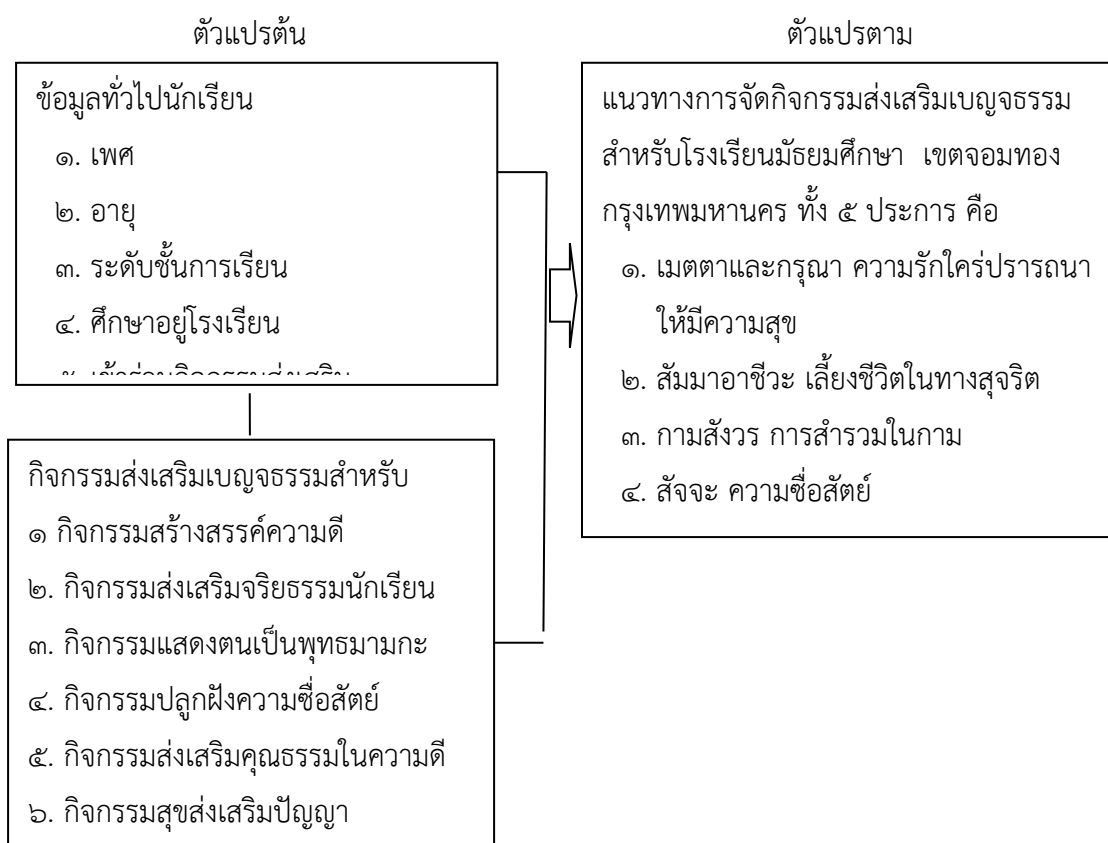
^{๙๓} Holstein, C.B., “Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment”, *A Longitudinal Study of Males and Females*, (Child Development. 47(9) : 1976).

^{๙๔} ชาร์พ (อ้างใน ณรงค์ ศิลารัตน์), “ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔), หน้า ๕๕.

ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น รวมตลอดทั้งต่อหน้าที่ การงานและ คำมั่นสัญญา ประพฤติที่ตรงไปตรงมา และจริงใจในสิ่งที่ถูกที่ควร ถูกต้อง ตามคลองธรรม การปฏิบัติ หน้าที่การงานของตนเองด้วยความรับผิดชอบ และด้วยความซื่อสัตย์ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ ตนเองและพวกพ้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอ แนวคิด ทฤษฎีและตัวแปรที่ใช้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนว ทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม ๕ ประการ คือ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะตามแนวคิด พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๕๕} ดังภาพที่ ๒.๓

ภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๕๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓๙.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ การสร้างเครื่องมือวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ความคิดเห็นจาก นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๕๔ คน เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม ส่งเสริมเบญจธรรม และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ คน ประกอบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนทั้งหมด จำนวน ๓ โรงเรียน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีจับสลาก เลือกขนาดของโรงเรียนเพื่อหาขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัย แต่เนื่องจากโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีสุ่มหาขนาด กลุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามตารางเปรียบเทียบของเครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan)^๑ และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๕๔ คน ใช้เป็นกลุ่มตัวทั้งหมด ดังตารางที่ ๓.๑

^๑R.V.Krejcie และ D.W.Morgan, vkh'.o ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๘-๔๙.

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	รายชื่อโรงเรียน	พื้นที่/เขต	กทม.	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
				นักเรียน	นักเรียน
๑.	โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	จอมทอง	กทม.	๑,๕๓๔	๑๒๑
๒.	โรงเรียนวัดราชโอรส	จอมทอง	กทม.	๑,๕๖๙	๑๑๕
๓.	โรงเรียนบางมดวิทยา	จอมทอง	กทม.	๑,๓๐๙	๑๑๘
รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง				๔,๓๑๒	๓๕๔

ก. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนทั้งหมด จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน เป็นผู้ให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม

ข. ประชากรผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้านคุณภาพ

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้านคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ คน

๑. ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ จำนวน ๑ คน
๒. ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา จำนวน ๑ คน
๓. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน ๑ คน

๓.๓ การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริม
๒. สร้างกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
๓. ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำที่ปรึกษา

๔. นำแบบสอบที่แก้ไขตามคำแนะนำที่ปรึกษาไปหาผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) ตามสูตรต่อไปนี้^๒

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ ค่า +๑ คือ ค่า IOC แบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้อย่างแน่นอน

ค่า ๐ คือ ค่า IOC ไม่แน่ใจว่าจะใช้ได้

ค่า - ๑ คือ ค่า IOC แบบสอบถามไม่สามารถนำไปใช้ได้แน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๕ มาใช้เป็นคำถามจากการตรวจแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง ๑.๐๐ หมายความว่า แบบสอบถามตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๕. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างไม่ใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๐ ชุด กับ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาแนววิทย์ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ในการหาค่าความเชื่อมั่น (Alpha) ของแบบสอบในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ ๐.๘๕๐

๕. ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนนมี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์ การให้คะแนนดังนี้

๕ คือ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มากที่สุด

๔ คือ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม มาก

๓ คือ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม ปานกลาง

๒ คือ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม น้อย

๑ คือ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม น้อยที่สุด

และเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๒ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๖๕.

^๓ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, หน้า ๔๙.

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ และกระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๑. ประสานงานไปยังผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๒. ติดต่อประสานงานกับหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา เพื่อขอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๓. นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๓ โรงเรียน

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. นำข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๓ โรงเรียนลงในโปรแกรมสำเร็จรูปที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามหาค่าร้อยละ (Mean)

๒. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ประการ ประกอบด้วย ๑. เมตตา และกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและช่วยให้พ้นทุกข์ ๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์ ๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ และ ๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ ในการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในรูปแบบการวิเคราะห์หรืออธิบายตามตาราง

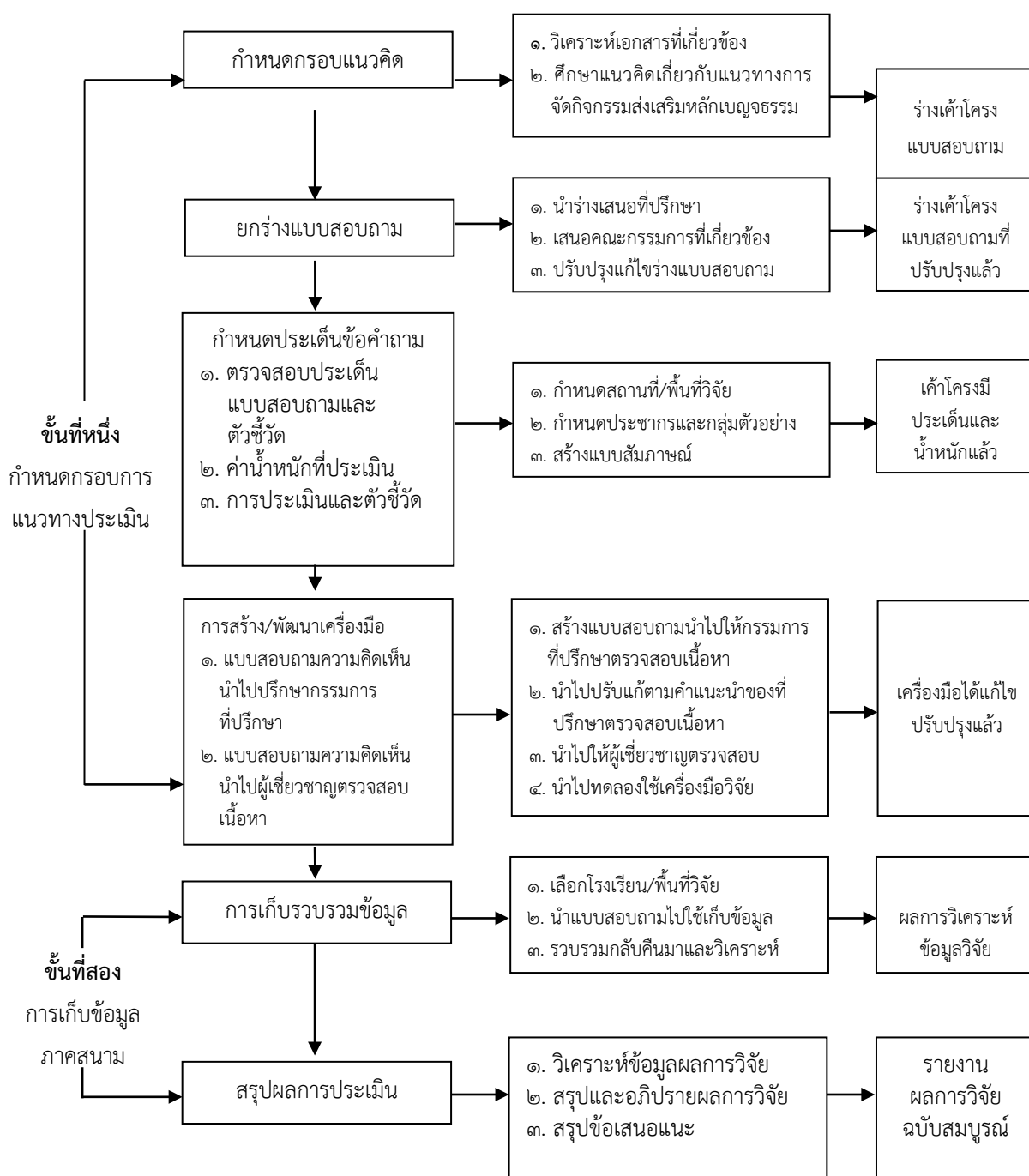
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

๒. สถิติค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภาพที่ ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ตามแนวเบญจธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์ ๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์ และ ๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ

โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และ ๒. เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยเป็น ๔ ตอนดังนี้

๔.๑ ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๔.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

และผลการวิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการอธิบายประกอบตาราง ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการการวิจัยข้อมูลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน มีผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ ร้อยละข้อมูล เพศ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๓๗	๖๖.๙
หญิง	๑๑๗	๓๓.๑
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นชาย จำนวน ๒๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๙ เป็นหญิง ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑

ตารางที่ ๔.๒ ร้อยละข้อมูล อายุ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๓ ปี	๑๒๓	๓๔.๗
๑๔-๑๕ ปี	๒๓๑	๖๕.๓
๑๖ ปี ขึ้นไป		
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๒ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี จำนวน ๒๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ และมีอายุมาก ๑๖ ปี ขึ้นไป ไม่มี

ตารางที่ ๔.๓ ร้อยละข้อมูล การศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๒๑	๓๔.๑๘
ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑๑๕	๓๒.๔๘
ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๑๘	๓๓.๓๓
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๓ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน นักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๘ นักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ และนักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๘

ตารางที่ ๔.๔ ร้อยละข้อมูล การศึกษาอยู่โรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลการศึกษาอยู่โรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	๑๒๑	๓๔.๑๘
ศึกษาอยู่โรงเรียนวัดราชโอรส	๑๑๕	๓๒.๔๘
ศึกษาอยู่โรงเรียนบางมดวิทยา	๑๑๘	๓๓.๓๓
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๔ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน นักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๘ นักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนบางมดวิทยา จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ และนักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๘

ตารางที่ ๔.๕ ร้อยละข้อมูล การเข้าร่วมกิจกรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรม ๑-๕ ครั้ง	๒๖๑	๗๓.๗
เข้าร่วมกิจกรรม ๖-๑๐ ครั้ง	๖๐	๑๖.๙
เข้าร่วมกิจกรรม ๑๑ ครั้ง ขึ้นไป	๓๓	๙.๓
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๔ คน ทั้ง ๓ โรงเรียน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ๑-๕ ครั้ง จำนวน ๒๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ๖-๑๐ ครั้ง จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙ และนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม ๑๑ ครั้ง ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๓

ตารางที่ ๔.๖ ร้อยละข้อมูล เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๓ โรงเรียน

รายชื่อโรงเรียนเก็บแบบสอบถาม	n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน		
	ส่งแบบสอบถามจำนวน/คน		
	ส่งไป	ได้กลับคืน	คิดเป็นร้อยละ
๑. โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	๑๒๑	๑๒๑	๑๐๐
๒. โรงเรียนวัดราชโอรส	๑๑๕	๑๑๕	๑๐๐
๓. โรงเรียนบางมดวิทยา	๑๑๘	๑๑๘	๑๐๐
รวม	๓๕๔	๓๕๔	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๖ ผลการส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียน ทั้ง ๓ โรงเรียน จำนวน ๓๕๔ ฉบับ ผลปรากฏว่าเก็บคืนกลับมาได้จากแต่ละโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

๔.๒ ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต
๓. กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ
๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ

โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น ๕ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

๕ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

๔ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ มาก

๓ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

๒ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ น้อย

๑ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

และเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนตามระดับความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

และมีผลการวิจัยตามความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ข้อ ได้แก่ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ และสติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ๕ ข้อ

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ข้อ	n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน			
	ระดับความคิดเห็นนักเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข	๔.๐๐	๐.๖๕	มาก	๔
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	๔.๑๓	๐.๕๕	มาก	๑
๓. กามสังวร การสำรวมในกาม	๔.๑๒	๐.๖๐	มาก	๒
๔. สัจจะ มีความซื่อสัตย์	๔.๐๐	๐.๗๐	มาก	๓
๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ	๓.๙๘	๐.๗๑	มาก	๕
ภาพรวม	๓.๙๘	๐.๗๑	มาก	

จากตารางที่ ๔.๗ นักเรียนมัศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ทั้ง ๕ ข้อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕ กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๐ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๕ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๑. เมตตาและกรุณาความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข)

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน				
	ระดับความคิดเห็นนักเรียน				
๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่	
๑. โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีจิตเมตตา รู้จักแบ่งปัน ความสุข เช่น แบ่งน้ำ ขนม แก่เพื่อนรับประทาน	๔.๐๐	๐.๘๒	มาก	๓	
๒. โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มี ชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหาร รับประทาน	๓.๘๘	๐.๙๑	มาก	๕	
๓. โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนรู้จักรับใช้ผู้มีพระคุณ สม่ำเสมอ เช่น ช่วย บิดา มารดา ครู และผู้มีพระคุณ ในกิจการต่างๆ ของท่าน	๓.๙๘	๐.๘๔	มาก	๔	
๔. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่าน ด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข	๔.๐๗	๐.๘๔	มาก	๑	
๕. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับ	๔.๐๕	๐.๘๘	มาก	๒	
ภาพรวม	๔.๐๐	๐.๖๕	มาก		

จากตารางที่ ๔.๘ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านเมตตาและกรุณาความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๕

รายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๔ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหารรับประทาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต)

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน			
	ระดับความคิดเห็นนักเรียน			
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
๑. โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตารางแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ด เพื่อละเวรการฆ่า	๔.๐๒	๐.๘๙	มาก	๕
๒. โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนเลี้ยงชีวิตที่ชอบ มีหน้าที่การทำงานโดยสุจริต	๔.๐๕	๐.๘๓	มาก	๔
๓. โรงเรียนส่งเสริมไม่ให้นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าของผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด	๔.๑๓	๐.๘๒	มาก	๓
๔. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เเท่าที่จำเป็น	๔.๒๑	๐.๖๗	มาก	๒
๕. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัวทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	๔.๒๔	๐.๘๑	มาก	๑
ภาพรวม	๔.๑๓	๐.๕๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๙ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕

รายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๑ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เเท่าที่จำเป็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๗ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตารางแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ดเพื่อละเวรการฆ่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๓. กามสังวร สํารวมในกาม รู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง)

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร		n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน			
๓. กามสังวร การสํารวมในกาม		ระดับความคิดเห็นนักเรียน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน	๔.๑๑	๐.๗๖	มาก	๓
๒.	โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสํารวม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม	๔.๑๒	๐.๘๖	มาก	๒
๓.	โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาคต เข้ามาในสถานศึกษา	๔.๐๑	๐.๘๘	มาก	๕
๔.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน	๔.๒๔	๐.๗๘	มาก	๑
๕.	โรงเรียนมีการจัดอบรม เชิญวิทยากรจากหน่วยงานสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต โภชนาการ มาให้ความรู้ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม	๔.๑๐	๐.๘๖	มาก	๔
ภาพรวม		๔.๑๒	๐.๖๐	มาก	

จากตารางที่ ๔.๑๐ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม กามสังวร สํารวมในกาม รู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐

รายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสํารวม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๖ โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๖ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาคต เข้ามาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๔. สัจจะ มีความซื่อสัตย์)

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน			
	ระดับความคิดเห็นนักเรียน			
๔. สัจจะ มีความซื่อสัตย์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
๑. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน	๔.๒๔	๐.๘๖	มาก	๑
๒. โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	๔.๐๔	๐.๘๕	มาก	๒
๓. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา	๔.๐๒	๐.๘๗	มาก	๓
๔. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริง	๓.๘๙	๐.๙๕	มาก	๔
๕. โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสารส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์	๓.๘๓	๐.๐๖	มาก	๕
ภาพรวม	๔.๐๐	๐.๗๐	มาก	

จากตารางที่ ๔.๑๑ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๐

รายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๖ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๕ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๗ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๕ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๐๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร (๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ)

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร		n=กลุ่มตัวอย่าง ๓๕๔ คน ระดับความคิดเห็นนักเรียน			
๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียนประจำ	๓.๘๘	๐.๙๙	มาก	๔
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	๔.๑๕	๐.๘๖	มาก	๑
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ	๔.๐๒	๐.๘๘	มาก	๒
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย	๓.๘๔	๐.๐๔	มาก	๕
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจตนเองที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข โดยให้การชมเชยให้รางวัล หรือมอบเกียรติบัตรให้แก่นักเรียน	๓.๙๙	๐.๙๔	มาก	๓
ภาพรวม		๓.๙๘	๐.๗๑	มาก	

จากตารางที่ ๔.๑๒ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมสติสัมปชัญญะ มีสตรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑

รายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๖ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๐๔ ตามลำดับ

๔.๓ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของข้อเสนอแนะแนวทางการจัด
กิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม		ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม		n= ๓๕๔ คน	
				จำนวน	ร้อยละ
๑.	เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ ปรารถนาให้มีความสุข	๑.	มีกิจกรรมแนะแนวและส่งเสริมให้ นักเรียนได้แสดงความช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน เพราะการรู้จะการ แบ่งปันสิ่งของต่างๆด้วยความ เอื้อเฟื้อให้เพื่อนมนุษย์ ด้วยความ เต็มใจ คือ ไม่เอาரிตเอาเปรียบผู้อื่น โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เป็นบุคคลที่ความอ่อนโยน สุขภาพ และเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีเมตตากรุณา มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข	๑๕ คน	๔.๒๓
๒.	สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	๑.	กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนหรือกิจกรรม แนะแนวให้นักเรียนประกอบอาชีพ สุจริต มีการรู้จักการออม และการ ดำเนินกิจการธุรกิจต่างๆ ด้วยความ บริสุทธิ์ใจ ไม่คิดหวังแต่ผลกำไรจาก ธุรกิจอย่างเดียว	๑๒ คน	๓.๓๘
๓.	กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้ง ควบคุมตนเอง	๑.	มีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักนวล สงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัย เรียน และวิทยาการจากหน่วยงาน สาธารณสุข โฆษณาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพราะ การสำรวมในการ จะทำให้คนเราไม่ หมกมุ่นในกามคุณ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับ สื่อลามก	๑๔ คน	๓.๙๕

ข้อมูลเก็บแบบสอบถาม		ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม		n= ๓๕๔ คน	
				จำนวน	ร้อยละ
๔.	สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ	๑.	มีการประกวดการจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องความสัตย์ ให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดตามสภาพความเป็นจริงของชีวิต เช่น การประกวดคำขวัญเรื่อง ความซื่อสัตย์ การแขวนวาทีเพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการมีความซื่อสัตย์ และเห็นโทษของการขาดความซื่อสัตย์ ตลอดถึงส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์ก็เช่นเดียวกัน	๑๑ คน	๓.๑๐
๕.	สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ	๑.	ส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียน มีความคิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ และการส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	๑๓ คน	๓.๖๗

ตารางที่ ๔.๑๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลดังนี้

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข มีกิจกรรมแนะแนวและส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะการรู้จักการแบ่งปันสิ่งของต่างๆด้วยความเอื้อเฟื้อให้เพื่อนมนุษย์ ด้วยความเต็มใจ คือ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เป็นบุคคลที่ความอ่อนโยน สุขภาพและเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีเมตตากรุณา มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๓

๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนหรือกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียนประกอบอาชีพสุจริต มีการรู้จักการออม และการดำเนินกิจการธุรกิจต่างๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่คิดหวังแต่ผลกำไรจากธุรกิจอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๘

๓. กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง มีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักษาวล สงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน และวิทยาการจากหน่วยงาน สาธารณสุข โภชนาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพราะการสำรวมในการ จะทำให้คนเราไม่หมกมุ่นในกามคุณ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสื่อลามก คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๕

๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ การประกวดการจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องความสัตย์ให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดตามสภาพความเป็นจริงของชีวิต เช่น การประกวดคำขวัญเรื่อง ความซื่อสัตย์ การแขวนวาที เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการมีความซื่อสัตย์ และเห็นโทษของการขาดความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์ก็ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐

๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียน มีความคิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ และการส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๗

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผลการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จากเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ ผู้บริหารผู้ ๓ ท่าน

๑. รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์
๒. ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา
๓. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส

ซึ่งมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ สรุปความสำคัญ (Key Informants) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข

รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ให้คำสัมภาษณ์ว่า ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักการแบ่งปันความสุขให้กับบุคคลอื่น เพื่อ พี่ น้อง วันพ่อ วันแม่ และกิจกรรมไหว้ครู ได้แสดงออกด้านความเมตตา กรุณา โดยเลือกคุณพ่อดีเด่นของนักเรียน คุณแม่ดีเด่นของนักเรียน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทย เช่น กิจกรรมวันสงกรานต์ ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จัก ด้วยกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมวันเด็กเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และร่วมบริจาคสิ่งของต่างๆ เช่น การบริจาคเสื้อผ้า และสิ่งของที่เป็นแก่ผู้ประสบภัยหนาว ประสพภัยอุทกภัย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจหลักเมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข^๑ สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำสัมภาษณ์ว่า มีกิจกรรมแนะแนวและส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการแบ่งปันสิ่งของต่างๆด้วยความเอื้อเฟื้อเพื่อนมนุษย์ด้วยความเต็มใจ คือ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เป็นบุคคลที่ความอ่อนโยน สุขภาพและเป็น

^๑คำสัมภาษณ์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

บุคคลที่มองโลกในแง่ดี แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีเมตตา กรุณา มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข^๒ สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส ให้คำสัมภาษณ์ว่า โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรม การละเว้นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน กิจกรรมละเว้นการทำร้ายสัตว์ทุกชนิด กิจกรรมละเว้นการฆ่าสัตว์ ทุกชนิด กิจกรรมละเว้นการทรมานสัตว์ทุกชนิดและโรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมละเว้นการยุ่งให้ผู้อื่นฆ่าสัตว์”และแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นำหลัก เมตตา กรุณา เป็นปฏิบัติมีดังนี้

๑. การจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนได้มีจิตเมตตา กรุณา รู้จักการแบ่งปันสิ่งของเพื่อลดความตระหนี่ของตนเองอย่างหาบลง

๒. การจัดกิจกรรมจิตอาสาพานักเรียนไปช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ดูแลผู้สูงอายุ กิจกรรมช่วยเหลือเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๓. การจัดกิจกรรมเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรม เพื่อปลูกฝังความเมตตา กรุณา และเห็นผลของการมีเมตตา กรุณาจากการปฏิบัติตามหลักเมตตา กรุณา

๔. การจัดกิจกรรมเชิดชูเกียตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีเมตตา กรุณา

๕. การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมด้วยความเมตตา และกรุณาต่อกันในสังคม

๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต

รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ให้คำสัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเลี้ยง ชีวิตในทางที่มีความสุจริต รู้จักการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะของตน ให้รู้จักการใช้จ่ายที่เป็น ประโยชน์มากที่สุด และรู้จักการเก็บออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตเมื่อเรียนจบแล้วให้ทุกคนประกอบ อาชีพที่มีความบริสุทธิ์และเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าของผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด ดำเนินชีวิต ปัจจุบันอย่างมีสติสัมปชัญญะ“สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำสัมภาษณ์ว่า กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนหรือกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียนประกอบอาชีพสุจริต มีการรู้จักการออม และการดำเนินกิจการธุรกิจต่างๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ“สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำสัมภาษณ์ว่า ด้านความสัตย์ ความซื่อ การจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องความสัตย์ดำเนินการจัดตาม สภาพความเป็นจริงของชีวิต เช่น การประกวดคำขวัญเรื่อง สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดราชโอรส ให้คำสัมภาษณ์ว่า โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมละเว้นการลักทรัพย์คนอื่น จัดกิจกรรมหยิบของผู้อื่นโดยได้รับอนุญาตจัดกิจกรรมไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนๆ จัดกิจกรรมด้านการ ไม่ละเมิดศีลที่ข้อ ๒และส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติตามศีลที่ข้อ ๒ อย่างเคร่งครัด^๖ และแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักสัมมาอาชีวะ ไปปฏิบัติมีดังนี้

^๒คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา,เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๓คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส, เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๔คำสัมภาษณ์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๕คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา, เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๖คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๑. กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เพื่ออบรมให้มีศีล ๕ ในการดำเนินชีวิต รู้จักคุณค่าของศีลทั้ง ๕ ประการ เป็นเครื่องดำเนินชีวิตประจำวัน

๒. กิจกรรม โครงการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนออกร้านขายของจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเองหรือรับมาขายโดยไม่ผิดกฎหมาย

๓. เปิดชมรมอาชีพตามกลุ่มที่สนใจ และนำไปหารายได้เสริมแก่ครอบครัว

๔. จัดหลักสูตรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตโดยการประกอบสัมมาอาชีพ และเห็นผลของการปฏิบัติตามหลักสัมมาอาชีพในรายวิชาน้ำที่พลเมือง วิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อแทรกในการอบรมนักเรียนในช่วงโม่งทุกระดับชั้น

๓. กามสังวร การสำรวมในกาม

รู้จักสำรวมยังควบคุมตนเองนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ให้คำสัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักตัวเองควบคุมตนเอง ไม่หลงใหลในกามารมณ์ หลงใหลในแสง สี เสียง กลิ่นรส และสัมผัสที่ก่อให้เกิดอารมณ์ชั่ววูบ ที่ส่งผลกระทบต่ตนเอง ด้วยการดำเนินการจัดกิจกรรมทางเพศศึกษาแก่นักเรียนได้เรียนรู้เป็นภูมิคุ้มกันและทางโรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อનાจาร เข้ามาในสถานศึกษาเชิญวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต มาให้ความรู้ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม“สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำสัมภาษณ์ว่า กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน และวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุข โภชนาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพราะการสำรวมในการ จะทำให้คนเราไม่หมกมุ่นในกามคุณ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสื่อลามก“สอดคล้องกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส ให้คำสัมภาษณ์ว่า โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนดูสื่อที่สร้างสรรค์กิจกรรมยกย่องให้เกียรติคนที่เรารัก” และแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักกามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง ไปปฏิบัติมีดังนี้

๑. อบรมให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัยและเพศตรงข้าม

๒. ให้ความรู้ในการเลือกคู่ การครองเรือนในเวลาที่เหมาะสม การมีคู่ครองเพียงคนเดียว เวลาเดียวเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม และให้ความรู้เรื่องผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเลือกสามีที่ผิดพลาด ภรรยา หลายคน หรือการมีคู่ครองหลายคน (สอดแทรกในช่วงโม่งเรียนอบรมทุกระดับ และในรายวิชาสุขศึกษาและสังคมศึกษา)

๓. ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติตนตามหลักกามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง อธิบายถึงผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาในกรณีต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้แนวคิดหลากหลายเพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง

^๓คำสัมภาษณ์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๔คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^๕คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์

สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ให้คำสัมภาษณ์ว่า ด้านความสัตย์โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะเรื่องชีวิตของตนเอง กล่าวคำสุภาพกับเพื่อนๆ มีการรณรงค์เรื่อง การใช้วาจา สื่อโซเชียลในโรงเรียนและมีครูคอยติดตามตรวจสอบประจำเพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการมีความซื่อสัตย์^{๑๐}สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำสัมภาษณ์ว่า ด้านความสัตย์จัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องความสัตย์ การประกวดคำขวัญเรื่อง ความซื่อสัตย์ เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการทำความซื่อสัตย์ ส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์^{๑๑}สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส ให้คำสัมภาษณ์ว่า โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพูดแต่ความเป็นจริงใจ สิ่งที่เกิดความสามัคคี พูดคำที่สุภาพ กับทุกคนด้วยความปรารถนาดี และส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารทางออนไลน์ด้วยข้อความจริง^{๑๒}และแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักสัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ ไปปฏิบัติมีดังนี้

๑. กิจกรรมห้องสมุดบันทึกความดี กิจกรรมของหายได้คืน
๒. กิจกรรม บวร เข้ารับการอบรมกับพระภิกษุสงฆ์ทุกวันพุธ
๓. กิจกรรมส่งเสริมการทำความดีโดยมอบเกียรติบัตรหรือประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกด้านความซื่อสัตย์ ปรากฏชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
๔. จัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยสื่อที่แสดงให้เห็นผลจากการทำความซื่อสัตย์ของนักเรียน ในช่วงการเรียนการสอนทุกระดับชั้นทุกราชวิชา

๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ

สติสัมปชัญญะ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ให้คำสัมภาษณ์ว่า ในด้านกิจกรรมโรงเรียนเริ่มดำเนินการตั้งแต่การเข้าแถวเสาธง หลังเคารพธงชาติจะให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิให้กำหนดลมหายใจเข้าออกให้มีสติสัมปชัญญะ และจัดกิจกรรมพบพระพบธรรม ให้รู้ตามหลักความเป็นจริงแก่นักเรียนทุกระดับชั้นการเรียน และมีกิจกรรมทำความดีของนักเรียน “ดันกล้ายูวชนดีเด่น” คัดเลือกนักเรียนที่เป็นต้นแบบของการทำความดีจริงๆต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมาให้ความรู้และใช้สติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่าเสมอ เพื่อสร้างชื่อเสียงแก่ตน และครอบครัวด้วยการทำความดี^{๑๓}สอดคล้องกับ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ให้คำ

^{๑๐}คำสัมภาษณ์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑}คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๒}คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓}คำสัมภาษณ์, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

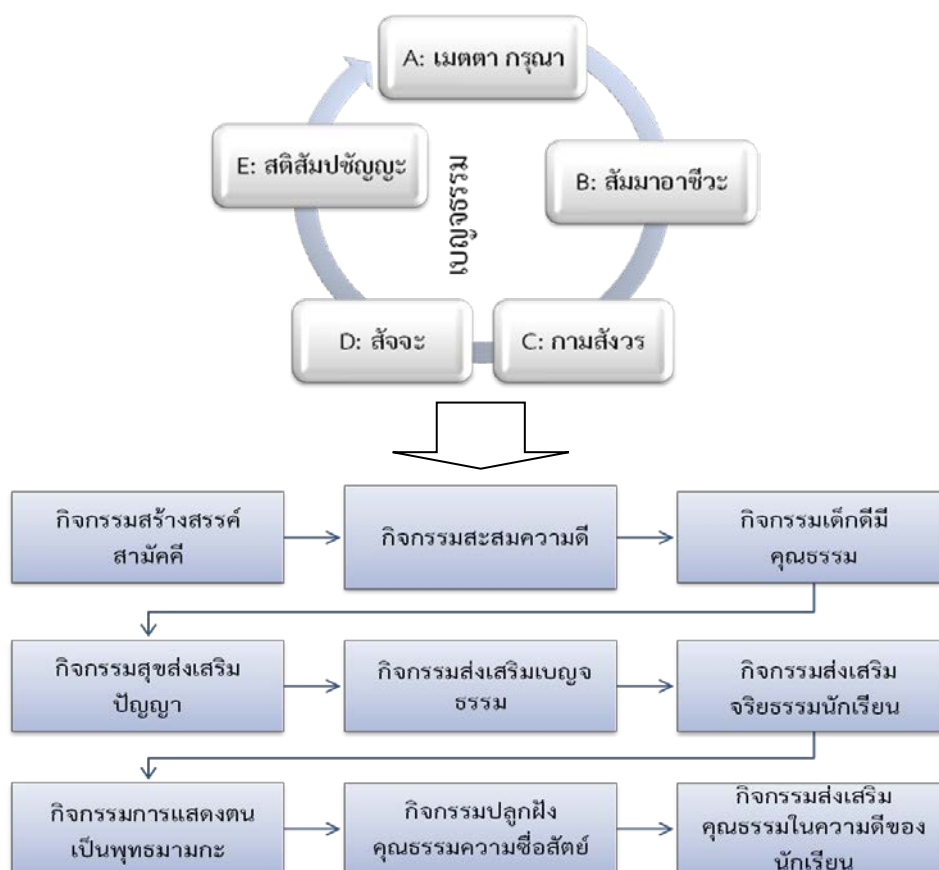
สัมภาษณ์ว่า ส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียน มีความคิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ^{๑๔}และแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักสติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอไปปฏิบัติมีดังนี้

๑. กิจกรรมการทำสมาธิก่อนการเข้าห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนระลึกตัวก่อนเรียนเพื่อปฏิบัติตนอย่างมีสติสัมปชัญญะตลอดเวลาในการทำกิจกรรมนั้นๆ

๒. กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อรับการอบรมการปฏิบัติสมาธิเพื่อพัฒนาการฝึกจิตและการมีสติสัมปชัญญะที่ถูกต้อง และนำไปใช้ได้เหมาะสมในการดำเนินชีวิต

๓. กิจกรรม “บวร” ให้นักเรียนได้สวดมนต์ นั่งสมาธิ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๔. กิจกรรมอบรมสร้างเสริมความรู้เรื่องการดูจิตใจจากการมีสติสัมปชัญญะในการพูด คิด การปฏิบัติงาน และสรุปงานที่มอบหมายจากการใช้สติ ใครครวญ ไตร่ตรอง ดังภาพที่ ๔.๑

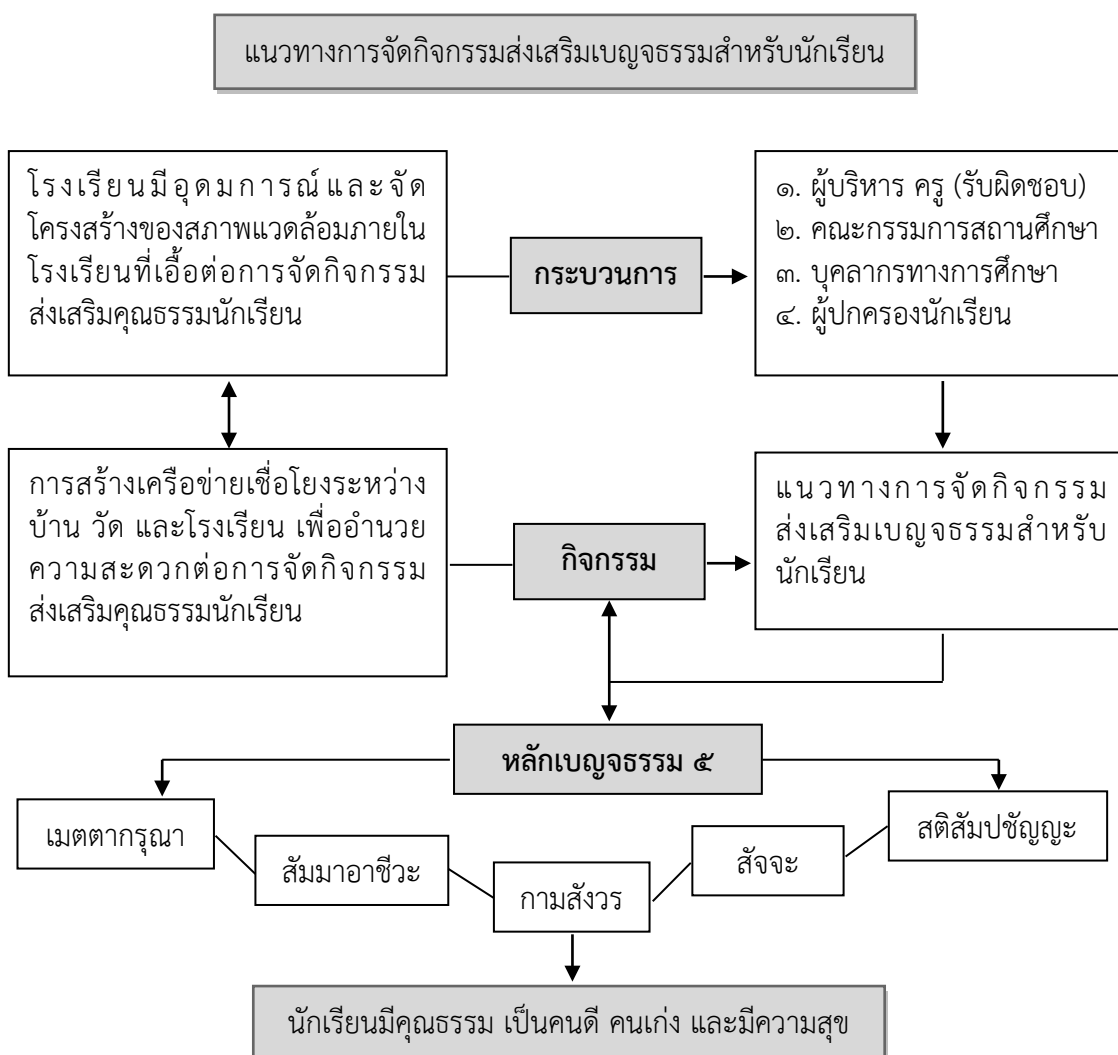

ภาพที่ ๔.๑ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เบญจธรรม

^{๑๔}คำสัมภาษณ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ ๔.๒

ภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ตามแนวเบญจธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข ๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ๓. กามสังวร การสำรวมในกาม ๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์ และ ๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ มีผลดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยจากจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๓๕๔ คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นชาย จำนวน ๒๓๗ คน เป็นหญิง ๑๑๗ คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี จำนวน ๑๒๓ คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี จำนวน ๒๓๑ คน และนักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๒๑ คนนักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๑๘ คน นักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๑๕ คน นักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ จำนวน ๑๒๑ คน นักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนบางมดวิทยา จำนวน ๑๑๘ คน และนักเรียนศึกษาอยู่โรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน ๑๑๕ คน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ๑-๕ ครั้ง จำนวน ๒๖๑ คน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ๖-๑๐ ครั้ง จำนวน ๖๐ คนและนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม ๑๑ ครั้ง ขึ้นไป จำนวน ๓๓ คน และผลการส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียน ทั้ง ๓ โรงเรียน จำนวน ๓๕๔ ฉบับปรากฏว่าเก็บคืนกลับมาได้จากแต่ละโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

๒. ผลการวิจัยข้อมูลความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีสติสัมปชัญญะระลึก รู้ตัวอยู่เสมอและโดยภาพรวมและรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ตามลำดับ

๒.๑ เมตตาและกรุณาความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านเมตตาและกรุณาความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข อยู่ในระดับมาก รายข้อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจ เป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหารรับประทาน ตามลำดับ

๒.๒ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ด้านสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เเท่าที่จำเป็น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตาข่ายแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ดเพื่อละเวรการฆ่า ตามลำดับ

๒.๓ กามสังวร การสำรวมในกาม นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม กามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสำรวม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาจาร เข้ามาในสถานศึกษา ตามลำดับ

๒.๔ สัจจะ ความซื่อสัตย์ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริงและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์ ตามลำดับ

๒.๕ สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม สติสัมปชัญญะ มีสติรอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมออยู่ในระดับมาก และรายชื่อ ทุกข้อ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามลำดับ

๓. ผลการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จากเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ซึ่งมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์สรุปความสำคัญ (Key Informants) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักการแบ่งปันความสุขให้กับบุคคลอื่น เพื่อ พี่ น้อง วันพ่อ วันแม่ และกิจกรรมไหว้ครู ได้แสดงออกตามหลักเมตตา กรุณา โดยเลือกคุณพ่อดีเด่นของนักเรียน คุณแม่ดีเด่นของนักเรียน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทย เช่น กิจกรรมวันสงกรานต์ ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ให้นักเรียนได้รู้จักหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และร่วมบริจาคสิ่งของต่างๆ เช่น การบริจาคเสื้อผ้า และสิ่งของที่เป็นแก่ผู้ประสบภัยหนาว ประสบภัยอุทกภัย เพื่อส่งเสริมให้นักนัได้เข้าใจหลักเมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข มีกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จะการแบ่งปันสิ่งของต่างๆด้วยความเอื้อเพื่อให้เพื่อนมนุษย์ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนแสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีเมตตากรุณา มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและจัดกิจกรรมการละเว้นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน กิจกรรมละเว้นการทำร้ายสัตว์ทุกชนิด กิจกรรมละเว้นการฆ่าสัตว์ทุกชนิด กิจกรรมละเว้นการทรมานสัตว์ทุกชนิดและโรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมละเว้นการยุ่งให้ผู้อื่นฆ่าสัตว์

๓.๒ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเลี้ยงชีวิตในทางที่มีความสุจริต รู้จักการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับกับฐานะของตน ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และรู้จักการเก็บออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตเมื่อเรียนจบแล้วให้ทุกคนประกอบอาชีพที่มีความบริสุทธิ์และเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าของผิดกฎหมาย เช่น เสพติด ดำเนินชีวิตปัจจุบันอย่างมีสติสัมปชัญญะกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนหรือกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียนประกอบอาชีพสุจริต มีการรู้จักการออม และการดำเนินกิจการธุรกิจต่างๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่คิดหวังแต่ผลกำไรจากธุรกิจอย่างเดียวการประกวดคำขวัญเรื่อง สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสารกับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์และโรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมละเว้นการลักทรัพย์คนอื่น จัดกิจกรรม

หยิบของผู้อื่นโดยได้รับอนุญาตจัดกิจกรรมไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อนๆ จัดกิจกรรมด้านการไม่ละเมิด
ศีลที่ข้อ ๒ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามศีลที่ข้อ ๒ อย่างเคร่งครัด

๓.๓ กามสังวร การสำรวมในกาม ทางโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักตัวเอง
ตัวควบคุมตนเอง ไม่หลงใหลในกามารมณ์ หลงใหลในแสง สี เสียง กลิ่นรส และสัมผัสที่ก่อให้เกิด
อารมณ์ชั่ววูบ ที่ส่งผลกระทบต่อนตนเอง ด้วยการดำเนินการจัดกิจกรรมทางเพศศึกษาแก่นักเรียนได้
เรียนรู้เป็นภูมิคุ้มกันและทางโรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาคต
เข้ามาในสถานศึกษาเชิญวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต มาให้ความรู้ในการ
ปฏิบัติตนที่เหมาะสม กามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนรักนวลสงวนตัว ไม่มี
เพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน โดยวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุขมาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่
เหมาะสม ไม่หมกมุ่นในกามคุณ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสื่อลามก

๓.๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการปลูกฝังให้
นักเรียนมีความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะเรื่องชีวิตของตนเอง กล่าวคำสุภาพกับเพื่อนๆ มีการรณรงค์เรื่อง
การไม่ใช้ยาเสพติดในโรงเรียนและมีครูคอยติดตามตรวจสอบประจำเพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของ
การมีความซื่อสัตย์จัดประกวดคำขวัญเรื่อง ความซื่อสัตย์ เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการทำความ
ซื่อสัตย์ส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริม
ให้นักเรียนพูดแต่ความจริงใจสิ่งที่เกิดความสามัคคี พูดคำที่สุภาพ กับทุกคนด้วยความปรารถนาดี
และส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารทางออนไลน์ด้วยข้อความจริง

๓.๕ สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ โรงเรียนเริ่มดำเนินการตั้งแต่การเข้า
แถวเสาธง หลังเคารพธงชาติจะให้นักเรียนสวดมนต์ให้พระ นั่งสมาธิให้กำหนดลมหายใจเข้าออกให้มี
สติสัมปชัญญะ และจัดกิจกรรมพบพระพบธรรม ให้รู้ตามหลักความเป็นจริงแก่นักเรียนทุกระดับชั้นการ
เรียน และมีกิจกรรมทำความดีของนักเรียน “ต้นกล้าเยาวชนดีเด่น” คัดเลือกนักเรียนที่เป็นต้นแบบของ
การทำความดีจริงๆต่อนตนเอง ครอบครัวและสังคมและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพ
ติดและอบายมุขโดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมาให้ความรู้และใช้สติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ
รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ เพื่อสร้างชื่อเสียงแก่ตน และครอบครัวด้วยการทำความดีโดยจัด
กิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียน มีความคิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด
สม่่าเสมอ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ อภิปรายผลโดยภาพรวม ทั้ง ๕ ข้อ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม เมตตาและกรุณา สม่่าอาชีวะ กามสังวร สัจจะ สติสัมปชัญญะ

นักเรียนมีความ อยู่ในระดับมาก เพราะว่าทางโรงเรียนเห็นความสำคัญของหลัก การมีเมตตา กรุณา เป็นหลักการสร้างความรักความสามัคคี มีการเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต กามสำรวมในกามรู้จักยับยั้ง ควบคุมตนเอง มีความสัตย์ และมีสติสัมปชัญญะ ระลึกรู้ตัวอยู่เสมอสอดคล้องกับ เพลโต (Plato) กล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่า คือ เกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา คุณธรรมทางสังคม คือ การกระทำอันถูกต้องที่มาจากพื้นฐานของขนบธรรมเนียม อุปนิสัยประเพณี ความรู้สึกในทางดี ความดีตามสัญญาตญาณ การที่เพลโตได้มองถึงคุณธรรมในรูปแบบการกระทำ แนวคิดที่ดีทางสังคม มองการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นประจำเป็นประเพณีที่ตงามนั้น เป็นคุณธรรมโดยหลักทางปัญญาทางสังคม เข้ามาตัดสินใจในการนำคุณธรรมนั้นมาใช้ในสังคม เพื่อให้เกิดความสุขในสังคม ถ้าขาดคุณธรรมนั้น แล้วหรือประเพณีที่ทางสังคมได้ทำไว้ จะทำให้สังคมไม่มีความมั่นคง ขาดความเชื่อในการทำหน้าที่ เพื่อให้เสื่อมสภาพขาดความนับถือของคนในสังคมนั้นไป^๑และงานวิจัยของ ลาเนียร์ (Lanier) ได้วิจัย เรื่อง “จริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของ นักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการศึกษาผลของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นที่ ๑๑ และ ๑๒ ในโรงเรียนชนบท เด็กนักเรียนในชนบท ได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกการให้คำแนะนำ และการจัด ประสบการณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งอยู่โรงเรียนระดับกลางถึง โรงเรียนระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่ม มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^๒

๕.๒.๒ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม ด้านเมตตาและกรุณาความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ความรักใคร่ ปรารถนา ช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักการแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความ เอื้อเฟื้อและเต็มใจ รู้จักการให้อภัย ไม่เอาเรตเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยัง เป็นผู้ที่อ่อนโยน และโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อ ความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และโรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหาร สอดคล้องกับ เพราะว่าเรามีเมตตา กรุณาความรักใคร่

^๑เพลโต (Plato), อ้างใน อารี จำปาทอง, การส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

^๒ลาเนียร์ (Lanier), Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents, London : (Routledge and Kegan Paul, 1993), p.123.

ปรารถนาให้มีความสุข พระมหาอุทัย วชิรเมธี ท่านกล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า คือ หากบุคคลผู้มีความเมตตาจากหัวใจอันบริสุทธิ์ต่อเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริงแล้ว จะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีผิวพรรณผ่องใส ใบหน้าผุดผาดมีความรู้สึกโปร่งเบา สงบเย็น จิตเป็นสมาธิคิดที่แหลมคม ไปที่ใดก็จะได้รับมิตรไมตรีตอบแทน”และงานวิจัยของ พระมหาอุทัย กวีวิโส (แววสะบก) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี” ผลการวิจัย คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการมีวินัยนักเรียน มีการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการทำความเคารพครู ยอมรับความคิดเห็นคนอื่น มาโรงเรียนตรงเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ทำความสุจริตที่นำตนเอง ต่อเพื่อนผู้ปกครองทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความเมตตา นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนช่วยเหลือเพื่อนจัดกิจกรรมโรงเรียนเสมอ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานหลังกลับจากโรงเรียนไป ให้อาหารสัตว์เลี้ยงเสมอ ไปทำบุญตักบาตรประจำด้านความประหยัด นักเรียนพอใจการกับเงินที่บิดามารดาให้ใช้จ่ายแต่ละครั้ง, ปิดไฟฟ้า น้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ มีการออมเงินที่เหลืออย่างระมัดระวัง และแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี คือ ๑) ด้านวินัยนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ปลูกฝัง เข้าค่ายเพื่อนักเรียนนำไปปฏิบัติเพื่อให้รู้คุณค่าของการตรงต่อเวลา แสดงถึงความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ครูและอาจารย์ควรมีการส่งเสริมการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตนเอง พร้อมกันหน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติด้วยความสมัครใจของนักเรียนแต่ละคน ๓) ด้านความเมตตา ครูควรทำเป็นอย่างในการทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาหรือเทศกาลสำคัญต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ๔) ด้านความประหยัด ครูควรโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องความประหยัดในรูปแบบความพอเพียง“

๕.๒.๓ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม ด้านสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การพูดความจริง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการมูสาหาทเป็นสิ่งที่ดีงาม ศิลต้องอยู่ที่กาย ที่วาจา ธรรมอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกาย มีวาจา ที่มีศีล มีธรรมแล้ว นั่นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเราให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้ สอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณ วโรส พระองค์ทรงกล่าวถึง สัมมาอาชีวะ ไว้ว่า คือ ตั้งใจทำมา

“พระมหาอุทัย วชิรเมธี, ความจริงเกี่ยวกับความรัก ความโกรธและความเมตตา, หน้า ๖๕-๖๖.

“พระมหาอุทัย กวีวิโส (แววสะบก), “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

หาเลี้ยงโดยสุจริต หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสองที่ให้ละเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ให้ คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ยอมยินดีกับของที่ตนหาได้เอง ไม่คิดฉกฉวยเอาของผู้อื่น และตั้งใจทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสองที่ให้ละเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ให้ คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ยอมยินดีกับของที่ตนหาได้เอง ไม่คิดฉกฉวยเอาของผู้อื่น^๕ และโรงเรียนได้ดำเนินการส่งเสริมให้นักเรียน มีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ และของที่จำเป็น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตารางแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ดเพื่อละเวรการฆ่า และงานวิจัยของพระครูภากรวิหารกิจ (ปภากร) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดต่อคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ๑) ด้านความกตัญญู ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ๓) ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ๔) ด้านความขยันหมั่นเพียร ๕) ด้านความเสียสละ และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามสถานภาพส่วนตัวของผู้ปกครองได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพรายได้โดยภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน^๖

๕.๒.๔ กามสังวร การสำรวมในกาม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม ด้านกามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งตนเอง อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์หรือละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม เป็นการไม่ล่วงละเมิดในบุคคลที่มีใช้คู่ครองของตนในทางชั่วสาว สอดคล้องกับ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆมहाปริณายก พระองค์กล่าวถึง เบญจศีลเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับข้อห้ามหรือละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดในบุคคลที่มีใช้คู่ครองของตน

^๕อ้างแล้ว.

^๖พระครูภากรวิหารกิจ (ปภากร), “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ในทางซู้สาว ด้วยกาย วาจา และด้วยใจก็ดีถือเป็นเรื่องที่ต้องตั้งาม^๗ และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียนโรงเรียนจัดให้มีการวางแผนครอบครัว การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาคต เข้ามาในสถานศึกษาและ ธลิตา สุขเสื่อ ได้วิจัยเรื่อง “เบญจศีลเบญจธรรมกรณีศึกษา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ” ผลการวิจัยนักเรียนมาสามารถปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ทราบถึงความรู้ความเข้าใจ และการนำเบญจศีล เบญจธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของตัวนักศึกษาเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิธีแก้ปัญหาของตนเองเมื่อได้ทำผิดตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ความคิดเห็นของอาจารย์ต่างๆ ามีความคิดเห็นอย่างกับนักเรียนในเรื่องเบญจศีล เบญจธรรมที่เรียกว่าเป็นมนุษย์ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีความสงบสุข เกิดศานติสุข ไม่มีเวรภัยต่อกันและกันหลักธรรมที่จะทำคนให้เป็นให้เต็มคนอันยังผลให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขมีความสงบสุขนั้นก็คือ เบญจศีลเบญจธรรมเบญจธรรม เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มี ๕ ประการ ได้แก่ (๑). เมตตากฎา คือ บุคคลใดที่มีเมตตา ย่อมไม่ฆ่า หรือเบียดเบียนสัตว์ ด้วยรู้ว่าทุกชีวิตย่อมมี ความรักตัวกลัวตายเช่นเดียวกับเรา ทำให้ไม่ผิดศีลใน ข้อที่ ๑ (๒). สัมมาอาชีวะ คือ ประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ รู้จักใช้จ่าย และที่สำคัญรู้จักคำว่าพอดี และมีหิริโอตตปปะ คือ ความละอาย และเกรงกลัวต่อผลของบาป จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๒ (๓). ความสำรวมอินทรี คือ ระมัดระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทำให้? ความใคร่ในกามคุณ คือ การติดในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ลดน้อยลง เมื่อความสำรวมเกิดขึ้น จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๓ (๔). ความซื่อสัตย์ คือ การพูดความจริง เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่เกิดการมุสาวาท ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๔ และ (๕). สติ คือ การรู้สึกตัว ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายกุศล ทำให้ชีวิตไม่ประมาท เพราะรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ทำให้ไม่เผลอกลัวกับสิ่งที่จะทำให้ชีวิตตกต่ำเช่น สุราเมื่อกินดื่มก็ทำให้มีเมามาและขาดสติ การมีสติจึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๕^๘

๕.๒.๕ สัจจะ ความซื่อสัตย์

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมด้านสัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การไม่พูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ไม่พูดส่อเสียดให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ไม่พูดคำหยาบคาย และไม่พูดเพ้อเจ้อไร้สาระไม่มีประโยชน์ หรือพูดในสิ่งที่ ไม่ควรพูด สอดคล้องกับ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสอันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริต ไว้ดังนี้ ความสุจริต ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง จะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา

^๗สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆมहाปริณายก, หน้า ๑๗.

^๘ธลิตา สุขเสื่อ, “เบญจศีล เบญจธรรม กรณีศึกษา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

สติ คือ ความระลึกถึง ปัญญา คือ ความรู้ชัด ที่เกิดขึ้นจากความฉลาด สามารถคิดพิจารณาได้อย่างถูกต้องแยกแยะ ดังนั้น ความสุจริตและมุ่งมั่นจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วย สติปัญญา หมายความว่า เมื่อบุคคลผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเกิดเป็นความนิยม เชื่อมมั่น พึงพอใจในความดี การกระทำดี ความมั่นใจพึงพอใจนั้นจะเป็นเครื่องหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำให้คงอยู่ตลอดไปไม่เสื่อมคลาย^{๙๕}และทางโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริงและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสารกับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์และงานวิจัยของ พระปลัดสมเกียรติ อัสสุโร (อัมไพพันธ์) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการการศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมอยู่ในมากที่สุด รายข้อมีข้อ มีข้อ ๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ นักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อ ๒. เว้นจากการลักทรัพย์ ๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ๔. เว้นจากการพูดปด ๕. เว้นจากการดื่มสุราและสิ่งเสพติด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และ๒. การศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักศีล ๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านมี ๔ ข้อ ไม่แตกต่างกัน และมีข้อ เว้นจากการประพฤติผิดในกามนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๙๖}

๕.๒.๖ สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวเสมอ

ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมด้านสติสัมปชัญญะ มีสติรอบคอบ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ หมายถึง การฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไร พูดอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้าม

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๔.

^{๙๕}พรหมมินทร์ สุมาลี, “การศึกษาสภาพและปัญหาการกิจกรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

มิให้ดื่มสุราเมรัย สอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงกล่าวถึง สติสัมปชัญญะ ไว้ว่า คือ ความมีสติรอบคอบ ระลึกรู้ตัวอยู่เสมอหรือการฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามศีลและธรรมข้อที่ห้าอยู่เสมอจะเป็นผู้ที่ไม่ขาดสติ ไม่ประมาทจะทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จได้โดยไมยาก และโอกาสที่จะเผลอตัวทำผิดด้วยความประมาทก็มีน้อยหรือไม่มีเลยและทางโรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบรอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอและมีการส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายและงานวิจัยของ **พระสมชิต จารุธมโม (อุทากิจ)** ได้วิจัยเรื่อง “วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน จากการศึกษาพบว่าบทกลอนสรภัญญ์มีจริยธรรมปรากฏอยู่จำนวนมาก ส่วนหนึ่งได้มาจากหลักศาสนาที่เป็นรากฐานทางพระพุทธศาสนา โดยมากเป็นหลักคำสอนในระดับโลกียะ ซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับชาวบ้านนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและอีกส่วนหนึ่งเป็นจริยธรรมที่ได้มาจากจารีตประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกฎระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต ที่คนในอดีตประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นจารีตประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นบทกลอนสรภัญญ์ของชาวอีสานจึงมีคุณค่าทางจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นบทกวีที่แต่งออกมาเป็นบทขับร้องสรภัญญ์นั้น มีทั้งความไพเราะและความลุ่มลึกกินใจคติที่นำมาใช้ในบทกลอนสรภัญญ์นั้น มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นกุศโลบายในการปลูกฝังจริยธรรม^{๑๑}

๕.๒.๗ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมจากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลดังนี้

๑. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นำหลักตามเมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข มีดังต่อไปนี้

๑.๑ การจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนได้มีจิตเมตตา กรุณา รู้จักการแบ่งปันสิ่งของเพื่อลดความตระหนี่ของตนเองอย่างหยาบลง

๑.๒ การจัดกิจกรรมจิตอาสา พาให้นักเรียนไปช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ดูแลผู้สูงอายุ กิจกรรมช่วยเหลือเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

๑.๓ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรม เพื่อปลูกฝังความเมตตา กรุณา และเห็นผลของการมีเมตตากรุณาจากการปฏิบัติตามหลักเมตตา กรุณา

๑.๔ การจัดกิจกรรมเชิดชูเกียตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีเมตตา

๑.๕ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมด้วยความเมตตา และกรุณาต่อกันในสังคม

^{๑๑}พระสมชิต จารุธมโม, “วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

๒. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต มีดังต่อไปนี้

๒.๑ กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เพื่ออบรมให้มีศีล ๕ ในการดำเนินชีวิต และการรู้จักคุณค่าของศีลทั้ง ๕ ประการ เป็นเครื่องดำเนินชีวิตประจำวัน

๒.๒ กิจกรรม โครงการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนออกร้านขายของจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเองหรือรับมาขายโดยไม่ผิดกฎหมาย

๒.๓ เปิดชมรมอาชีพตามกลุ่มที่สมัครใจ และนำไปหารายได้เสริมแก่ครอบครัว

๒.๔ จัดหลักสูตรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตโดยการประกอบสัมมาอาชีวะ และเห็นผลของการปฏิบัติตามหลักสัมมาอาชีวะในรายวิชาน้ำที่พลเมือง วิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อแทรกในการอบรมนักเรียนในช่วงพักกลางวัน

๓. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักกามสังวร สำหรับในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง มีดังต่อไปนี้

๓.๑ อบรมให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัยและเพศตรงข้าม

๓.๒ ให้ความรู้ในการเลือกคู่ การครองเรือนในเวลาที่เหมาะสม การมรคู่ครองเพียงคนเดียว เวลาเดียวเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม และให้ความรู้เรื่องผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเลือกสามีที่ผิดพลาด ภรรยา หลายคน หรือการมีคู่ครองหลายคน (สอดแทรกในช่วงเรียนอบรมทุกระดับ และในรายวิชาสุขศึกษาและสังคมศึกษา)

๓.๓ ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติตนตามหลักกามสังวร สำหรับในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง อธิบายถึงผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาในกรณีต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้แนวคิดหลากหลายเพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง

๔. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสัจจะ มีความสัตย์ มีความซื่อ มีดังต่อไปนี้

๔.๑ กิจกรรมห้องสมุดบันทึกความดี กิจกรรมของหายได้คืน

๔.๒ กิจกรรม บวร เข้ารับการอบรมกับพระภิกษุสงฆ์ทุกวันพุธ

๔.๓ กิจกรรมส่งเสริมการทำความดีโดยมอบเกียรติบัตรหรือประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกด้านความซื่อสัตย์ ปากจุกชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

๔.๔ จัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยสื่อที่แสดงให้เห็นผลจากการทำความซื่อสัตย์ของนักเรียน ในช่วงการเรียนการสอนทุกระดับชั้นทุกรายวิชา

๕. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสติสัมปชัญญะ ความมีสติ รอบคอบ ระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ มีดังต่อไปนี้

๕.๑ กิจกรรมการทำสมาธิก่อนการเข้าห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนระลึกตัวก่อนเรียน เพื่อปฏิบัติตนอย่างมีสติสัมปชัญญะตลอดเวลาในการทำกิจกรรมนั้นๆ

๕.๒ กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อรับการอบรมการปฏิบัติสมาธิเพื่อพัฒนาการฝึกจิตและการมีสติสัมปชัญญะที่ถูกต้อง และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมในการดำเนินชีวิต

๕.๓ กิจกรรม “บวร” ให้นักเรียนได้สวดมนต์ นั่งสมาธิ สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๕.๔ กิจกรรมอบรมสร้างเสริมความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพจิตจากการมีสติสัมปชัญญะในการพูด คิด การปฏิบัติงาน และผลงานที่มอบหมายจากการใช้สติ ไครครวญ ไตรอตรอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

๑. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักตามเมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข คือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนได้มีจิตเมตตา กรุณา รู้จักการแบ่งปันสิ่งของเพื่อละความตระหนี่ กิจกรรมจิตอาสา พานักเรียนไปช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส กิจกรรมเชิดชูเกียตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อปลูกฝังความเมตตาและกรุณาต่อกันในสังคม

๒. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสัมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต คือ ควรจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนออกร้านขายของจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเองหรือรับมาขายโดยไม่ผิดกฎหมาย เปิดชมรมอาชีพตามกลุ่มที่สมัครใจเพื่อแทรกในการอบรมนักเรียนในช่วงโม่งทุกระดับชั้น

๓. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักกามสังวร สำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง คือ ควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัยและเพศตรงข้าม ให้ความรู้ในการเลือกคู่ การครองเรือนในเวลาที่เหมาะสม การมีคู่ครองเพียงคนเดียว เวลาเดียวเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม และให้ความรู้เรื่องผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเลือกสามีที่ผิดพลาด ภรรยา หลาย คน หรือการมีคู่ครองหลายคน เพื่อให้ได้แนวคิดหลากหลายเพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง

๔. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ คือ ควรจัดกิจกรรมห้องสมุดบันทึกความดี กิจกรรมของหายได้คืน กิจกรรม บวร เข้ารับการอบรมกับพระภิกษุสงฆ์ทุกวันพุธ และจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยสื่อที่แสดงให้เห็นผลจากการทำความซื่อสัตย์ของนักเรียน ในช่วงโม่งการเรียนการสอนทุกระดับชั้นทุกรายวิชา

๕. แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้น่าหลักสติสัมปชัญญะ ความมีสติ รอบคอบ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ควรจัดกิจกรรมการทำสมาธิก่อนการเข้าห้องเรียนเพื่อให้เรียนปฏิบัติตนอย่างมีสติสัมปชัญญะนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมในการดำเนินชีวิต

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการดังต่อไปนี้

๑. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นประเด็นที่ควรนำวิจัยเพื่อการส่งเสริมแก่นักเรียนเร่งด่วน คือ ส่งเสริมการสร้างสติสัมปชัญญะให้นักเรียน

๒. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นประเด็นที่ควรนำวิจัยเพื่อการส่งเสริมแก่นักเรียนเร่งด่วน คือ การใช้สื่อด้านคุณธรรมของนักเรียน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. ควรทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการใช้สื่อด้านคุณธรรมแก่นักเรียน

๒. ควรทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนการละเล่นการทำผู้อื่นด้านและการวัดผลประเมินผลด้านจิตใจ

๓. ควรทำการวิจัยเรื่อง การสร้างสติสัมปชัญญะให้นักเรียนทุกระดับชั้นการเรียนรู้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **พระสูตรและอรรถกถา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

_____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. **การบริหารกิจการนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๓.

จงพงค์ มงคลวนิช. **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เดือน คำดี. **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๕๑.

บุรชัย ศิริมหาสาร. **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพ้อยท์, ๒๕๔๖.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. **พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม**. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- _____. (ป.อ.ปยุตฺโต). **ธรรมบุญชีวิตพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**. พิมพ์ครั้งที่ ๕๖. กรุงเทพมหานคร: มุลินีบรรจงสนธิ์และสหปฏิบัติ, ๒๕๕๖.
- _____. (ป.อ.ปยุตฺโต) **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ: มัชฌิมนิเทศนา/ มัชฌิมาปฏิบัติหรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: เป็นมงคล วาระที่พลโทวศิน อิศรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- _____. (ป.อ.ปยุตฺโต). **หัวใจพระพุทธศาสนาพุทธจักร**. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕. พฤษภาคม ๒๕๕๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ชุดคำวัด**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๖.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์). **เบญจศีลเบญจธรรม อุดมชีวิตของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ต้นบุญ, ๒๕๕๑.
- พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี. **ความจริงเกี่ยวกับความรัก ความโกรธและความเมตตา เล่ม ๓**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๕๒.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. **มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า**. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรมวุฒิสภา, ๒๕๔๗.
- พระอัครคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). **พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับนักศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ร้านเรื่องปัญญา ท่าพระจันทร์, ๒๕๔๖.
- พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๓๐.
- พุทธปรัชญาในภูมิปัญญาไทย. อ้างใน พุทธจักร นิตยสารรายเดือน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๗๐ ฉบับที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มิ่งคลัตถที่ปนีแปล เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ราชกิจจานุเบกษา. **หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ**. เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก. ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒.
- โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม กรุงเทพมหานคร. **กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์**. อ้างใน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. **รศแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐.

..... **ชีวิตจะเป็นสุขได้อย่างไร.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
วิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สวัสดิ์ ทองมีเพชร. **การพัฒนาคุณธรรม.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๑.

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. **การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา.** ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม:
มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.

สุมน อมรวิวัฒน์. **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญ
สถานการณ์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

..... **หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ทักษะการเผชิญสถานการณ์.** นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานสถานะสังคมประจำปี
๒๕๕๒.** สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** สำนักคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ภาพอนาคต คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์.
สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๔๖.**

อาจอง ชมสาย ณ อยุธยา. **คุณธรรมนำความรู้ (ฉบับปรับปรุง).** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:
พิมพ์ที่ บริษัท เอ.เอส กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์, ๒๕๕๓.

(๒) วิทยานิพนธ์:

กฤตรินทร์ นิมทองคำ. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๒.

กัญจน์คหัฐ ปิยะกาญจน์. **“วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน”.** วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

ชาร์พ (อ่างใน ณรงค์ ศิลารัตน์). **“ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช”.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔.

ณัฐมา ชันติธรรมกุล. **“การศึกษาความรักในพุทธศาสนา”.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต,
สาขาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

เตือนใจ ทองดี. **“การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชา
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ
ออนไลน์ (eLearning) กับการเรียนรู้แบบปกติ ฉะเชิงเทรา”.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๙.

ธิดา สุขเชื้อ “เบญจศีล เบญจธรรมและนักศึกษามหาวิทยาลัยกรณีศึกษา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสต์ซัมซัน”. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

พระครูนนทวรกิจ (มหาลาภ). “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูภากรวิหารกิจ (ปภากร). “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จันทโชโต). “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก). “ศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระอาทิตย์ สีสเตโช (สุข ณ วังไทร). “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศาลาติกวิทยาคม อำเภอมะเอย่ง จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระสมชิต จารุธมโม. “วิธีการสอดแทรกจริยธรรมในบทขับร้องสรภัญญ์อีสาน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐.

พระปลัดสมเกียรติ อัสสุโร (อัมไพพันธ์). “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พรหมมินทร์ สุมาลี. “การศึกษาสภาพและปัญหาการกิจกรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระสุนทรธรรณ ญาณสำโณ. (โสตามุข). “สภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพยุหวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘ (ศรีสะเกษ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

- เพลโต (Plato). อ้างใน อารี จำปาทอง. การส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๒.
- วิภาพร ทุณาบาล. “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. อ้างใน พระมหาญัตติพงษ์ เลิศศรี. “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ๒๕๕๓.
- รลิตา กุลถลอง. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนองค์รักษ์ จังหวัดนครนายก”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.
- รัตนกร วงศ์ศรี. “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง”. **งานวิจัย**. พณิชยการและเทคโนโลยี, ๒๕๕๐.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ. “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”. **รายงานการวิจัย**. ศูนย์ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา: กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒.

(๓) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ:

- จี ศรีนิวาสนัน. **สุนทรียศาสตร์ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ**. แปลและเรียบเรียงโดย สุเชาว์ พลอยชุม พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

- คุณค่าและความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.stou.ac.th/> [2 พฤษภาคม 2561].
- ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://sites.google.com> [2 พฤษภาคม 2561].
- จรวัยพร ธรณินทร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.charuaypontorranin.com/index.php> [2 พฤษภาคม 2561].
- เดวิด ซี. แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland). **การจูงใจในการทำงาน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.nocom [12 เมษายน 2561].

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ.๙). **เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวิหาร**. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: www.watdevaraj.com [ฉบับที่ ๗๙๖๘ ข่าวรายวัน].

มาสโลว์. **การจูงใจในการทำงาน**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.nocom [12 เมษายน 2561].

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีล-เบญจธรรม**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<<http://www.buddhadham.com/index.php?mo=3&art/245589>> [12 เมษายน 2561].

เอกรินทร์ สีมหาศาล. **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/blog/39839. [12 เมษายน 2561].

เว้นจากการลักทรัพย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th> [16 มิถุนายน 2561].

โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.mws.ac. [16 มิถุนายน 2561].

โรงเรียนวัดราชโอรส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.google.com/ [16 มิถุนายน 2561].

โรงเรียนบางมดวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.google.com/ [16 มิถุนายน 2561].

Knowledge Management: KM. **บทบาทความรับผิดชอบจริยธรรมและคุณสมบัตินักส่งเสริม
สหกรณ์**. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [webhost.cpd.
go.th/chanthaburi/download/](http://webhost.cpd.go.th/chanthaburi/download/) [2 พฤษภาคม 2561].

๒. ภาษาอังกฤษ

McMullen, C.M. “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, **Dissertation Abstracts International**, 46 (7): 1985,616.

Lanier. **Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents**. London : (Routledge and Kegan Paul, 1993).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และ ๒. เพื่อเสนอแนวทางการจัด กิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้มี ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามตอนนี้ต้องการทราบข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ตามหลักการ วิธีการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม และวิธีการตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☒ ตามสถานการณ์เป็นจริง

๑. เพศนักเรียน

☐ ชาย ☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๑๓ ปี ☐ ๑๔-๑๕ ปี ☐ ๑๖ ปี ขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๔. ศึกษาอยู่โรงเรียน

☐ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ☐ โรงเรียนวัดราชโอรส
☐ โรงเรียนบางมดวิทยา

๕. เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม

☐ เข้าร่วมกิจกรรม ๑-๕ ครั้ง
☐ เข้าร่วมกิจกรรม ๖-๑๐ ครั้ง
☐ เข้าร่วมกิจกรรม ๑๑ ครั้ง ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามตอนนี้ต้องการทราบข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักการ วิธีการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ข้อ	แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติตน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข						
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีจิตเมตตารู้จักแบ่งปันความสุข เช่น แบ่งน้ำ ขนม แก่เพื่อนรับประทาน					
๒.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหารรับประทาน					
๓.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนรู้จักรับใช้ผู้มีพระคุณสม่ำเสมอ เช่น ช่วย บิดา มารดา ครู และผู้มีพระคุณ ในกิจการต่างๆ ของท่าน					
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข					
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับ					
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต						
๑.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถัก เป็นตารางแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ด เพื่อละเวรการฆ่า					
๒.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนเลี้ยงชีวิตที่ชอบ มีหน้าที่การงานโดยสุจริต					
๓.	โรงเรียนส่งเสริมไม่ให้นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าของผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด					
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เท่าที่จำเป็น					
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต					
๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง						
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักษาวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน					
๒.	โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสำรวม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม					
๓.	โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามก อนาจาร เข้ามาในสถานศึกษา					
๔.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน					
๕.	โรงเรียนมีการจัดอบรม เชิญวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต โภชนาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม					

ข้อ	แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติตน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ						
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน					
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์					
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา					
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริง					
๕.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์					
๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ						
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียนประจำ					
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุข โดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน					
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ					
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัว ด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย					
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจตนเองที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข โดยให้การชมเชย ให้รางวัล หรือมอบเกียรติบัตรให้แก่นักเรียน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ตามหลักเบญจธรรม ๕ ประการ

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข และคิดช่วยให้พ้นทุกข์
นักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต รู้จักในการใช้จ่ายตามฐานะของนักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. กามสังวร การสำรวมในกามหรือความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองนักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานนักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. สติสัมปชัญญะ มีความระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ

นักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เดือน/ปี ให้สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ประเด็นสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์

ท่านคิดว่าการให้ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์ เป็นสิ่งที่ถูกต้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ☐ ใช่ หรือ ☐ ไม่

ถ้าเป็นอย่างนั้น ทางโรงเรียนมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมให้นักเรียนนำหลักเมตตา กรุณา ไปประพฤติปฏิบัติอย่างไร โปรดให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ

๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต

ท่านคิดว่าการเลี้ยงชีวิตในทางสุจริตเป็นสิ่งที่ดีถูกต้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ☐ ใช่ หรือ ☐ ไม่

ถ้าเป็นอย่างนั้น ทางโรงเรียนมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมให้นักเรียนนำหลัก
สัมมาอาชีวะ ไปประพฤติปฏิบัติอย่างไร โปรดให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ

๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์

ท่านคิดว่า การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์ เป็นสิ่งที่ดีถูกต้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ☐ ใช่ หรือ ☐ ไม่

ถ้าเป็นอย่างนั้น ทางโรงเรียนมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมให้นักเรียนนำหลัก กาม
สังวร ไปประพฤติปฏิบัติอย่างไร โปรดให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ

๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ

ท่านคิดว่า ความสัตย์ ความซื่อ เป็นสิ่งที่ดีถูกต้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ☐ ใช่ หรือ ☐ ไม่

ถ้าเป็นอย่างนั้น ทางโรงเรียนมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมให้นักเรียนนำหลัก ความสัตย์ ความซื่อ ไปประพฤติปฏิบัติอย่างไร โปรดให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ

๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ

ท่านคิดว่า ความมีสติรอบคอบ ระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่ดีถูกต้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ☐ ใช่ หรือ ☐ ไม่

ถ้าเป็นอย่างนั้น ทางโรงเรียนมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมให้นักเรียนนำหลัก สติสัมปชัญญะ ไปประพฤติปฏิบัติอย่างไร โปรดให้คำชี้แนะแนวทางปฏิบัติ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหาสมบุญ สุธมโม, รศ.ดร.
๒. รศ. ดร.อินตา ศิริวรรณ
๓. รศ. ดร.วิชุดา หุ่นวิไล
๔. รศ. ดร.อำนวย เดชชัยศรี
๕. นายสุพจน์ หล้าธรรม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจ
ธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/ทางการบริหาร
พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม,รศ.ดร.	รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ้ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล	ผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี	ผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
นายสุพจน์ หล้าธรรม	ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร./๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๓๔

วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ รักษาการ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ฝ่ายวิชาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูนวมการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลาภาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ประธานกรรมการ

๒. ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ
ให้ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไป
ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงน้อมสการมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระมหาสมบุญ สุธมฺม, รศ.ดร.)

วันที่ ๑๗ ก.ย. ๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๔๗๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๔
www.mcu.ac.th

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.วิษุตา หุ่นวิไล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูนวกการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	ประธานกรรมการ
๒. ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.วิษุตา หุ่นวิไล)
วันที่ ๑๗ ก.ย. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๔๗๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๔
 www.mcu.ac.th

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูนวกการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
 กรุงเทพมหานคร”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	ประธานกรรมการ
๒. ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
 เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี)

วันที่ ๑๗/๘/๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๔๗๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘
 www.mcu.ac.th

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูนวมการวิมล ฉายา สิริธโร นามสกุล ศรีสง่า รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
 กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ประธานกรรมการ

๒. ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุญาตให้ท่าน
 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
 เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้นงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(นายสุพจน์ หล้าธรรม)

วันที่ ๒๗ ส.ค. ๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

ผลการค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม
IOC (Index of Objective Congruence)

เรื่อง

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับตัวแปรแบบสอบถามจากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนค่า IOC ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

+ ๑ หมายถึง แบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

- ๑ หมายถึง เนื้อหาไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ข้อ	แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ความสอดคล้อง IOC			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข					
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีจิตเมตตารู้จักแบ่งปันความสุข เช่น แบ่งน้ำ ขนม แก่เพื่อนรับประทาน	✓			
๒.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหารรับประทาน	✓			
๓.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนรู้จักใช้ผู้มีพระคุณสม่ำเสมอ เช่น ช่วย บิดา มารดา ครู และผู้มีพระคุณ ในกิจการต่างๆ ของท่าน	✓			
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของบิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข	✓			
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับ	✓			

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร		ความสอดคล้อง IOC			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
ข้อ					
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต					
๑.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตารางแห ตาข่าย ลอบ สุ่ม เบ็ด เพื่อละเว้นการฆ่า	✓			
๒.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนเลี้ยงชีวิตที่ชอบ มีหน้าที่การงานโดยสุจริต	✓			
๓.	โรงเรียนส่งเสริมไม่ให้นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าของผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด	✓			
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เท่าที่จำเป็น	✓			
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต	✓			
๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง					
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักนวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน	✓			
๒.	โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสำรวม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม			✓	แก้ไข ปรับปรุง
๓.	โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้นักเรียนนำสื่อลามกอนาจาร เข้ามาในสถานศึกษา	✓			
๔.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน	✓			
๕.	โรงเรียนมีการจัดอบรม เชิญวิทยากรจากหน่วยงาน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต โภชนาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม			✓	แก้ไข ปรับปรุง
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ					
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน	✓			
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์				
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบคาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา			✓	แก้ไข ปรับปรุง
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่พ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริง			✓	แก้ไข ปรับปรุง
๕.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการสื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์			✓	แก้ไข ปรับปรุง

ข้อ	แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ความสอดคล้อง IOC			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ					
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อนเข้าเรียนประจำ	✓			
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลสิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	✓			
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบรอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่่าเสมอ	✓			
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย	✓			
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจตนเองที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุข โดยให้การชมเชย ให้รางวัล หรือมอบเกียรติบัตรให้แก่ นักเรียน	✓			

ผลการหาค่า (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน
เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

- +๑ = แน่ใจ หมายถึง แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
๐ = ไม่แนใจ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
-๑ = ไม่แนใจ หมายถึง แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน						
		๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	สรุปผล
๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข								
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีจิตเมตตา รู้จักแบ่งปันความสุข เช่น แบ่งน้ำ ขนม แก่เพื่อนรับประทาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนละเว้นการทำร้ายสัตว์ที่มีชีวิต เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่ยังมีชีวิต มาทำอาหารรับประทาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนรู้จักรับใช้ผู้มีพระคุณสม่ำเสมอ เช่น ช่วย บิดา มารดา ครู และผู้มีพระคุณ ในกิจการต่างๆ ของท่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานของ บิดา มารดา ยามที่ท่านทำไม่ได้ และคอยเอาใจใส่ดูแลท่านด้วยความรัก ให้ท่านมีความสุข	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนวางใจเป็นกลางต่อความสุข ความทุกข์ที่มีต่อตน และผู้อื่นได้รับ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต								
๑.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนละเว้นการซื้อเครื่องดักสัตว์ทุกชนิด เช่น ถักเป็นตาข่ายแห ตาข่ายลอบ สุ่ม เบ็ด เพื่อละเวรการฆ่า	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนเลี้ยงชีวิตที่ชอบ มีหน้าที่การทำงานโดยสุจริต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน						
		๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	สรุปผล
๒. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตในทางสุจริต (ต่อ)								
๓.	โรงเรียนส่งเสริมไม่ให้นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การค้าของผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยปัจจัยสี่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่อง นุ่งห่ม เท่าที่จำเป็น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ ระวังตัว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเลี้ยง ชีวิตในทางสุจริต	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเอง								
๑.	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน รักษาวลสงวนตัว ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	โรงเรียนจัดให้มีการวางตนสำรวม การปฏิบัติ ตนต่อเพศตรงข้าม	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้
๓.	โรงเรียนมีการกวดขัน การตรวจตรา ไม่ให้ นักเรียนนำสื่อลามก อนาคต เข้ามาใน สถานศึกษา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรในการครองตน และการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตประจำวันนักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	โรงเรียนมีการจัดอบรม เชิญวิทยากรจาก หน่วยงาน สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต โภชนาการ มาให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนที่ เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ								
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนไม่กล่าวคำเท็จ หรือใส่ร้ายใส่ความผู้อื่นให้เดือดร้อน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำที่ไม่หยาบ คาย ทำร้ายจิตใจผู้อื่นด้วยวาจา	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้

ข้อ	การจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน						
		๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	สรุปผล
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ (ต่อ)								
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนกล่าวคำไม่เพ้อเจ้อ ไม่มีข้อเท็จจริง	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้
๕.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำการ สื่อสาร ส่งสาร กับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้
๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ								
๑.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ โดยจัดกิจกรรมเจริญจิตเพื่อให้เกิดสมาธิก่อน เข้าเรียนประจำ	+๑	+๑	+๑	-๑*	+๑	๐.๘๐	ปรับปรุง ใช้ได้
๒.	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกล สิ่งเสพติดและอบายมุขโดยมีส่วนร่วมของผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะ คิดอย่างรอบคอบ รอบด้าน ก่อนทำ พูด คิด สม่ำเสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักษาเกียรติ ชื่อเสียงของตนแลครอบครัวด้วยการทำความ ดี โดยการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตนเองที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและ อบายมุข โดยให้การชมเชย ให้รางวัล หรือ มอบเกียรติบัตรให้นักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑.๐๐	ใช้ได้

สรุปผลการหา ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ทุกท่านมีความเห็นว่าแบบสอบถาม
เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับตัวแปรทั้ง ๕ ด้าน คือ

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขและคิดช่วยให้พ้นทุกข์
๒. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตในทางสุจริต
๓. กามสังวร การสำรวมในกามรู้จักยับยั้งควบคุมตนเองในทางกามารมณ์
๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อ
๕. สติสัมปชัญญะ ความมีสติรอบคอบ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ

โดยที่	ค่า IOC +๑	คือ แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	ค่า IOC ๐	คือ ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
	ค่า IOC - ๑	คือ แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๐๕ ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด ๓๐ ข้อ ใช้ได้ ๓๐ ข้อ คือ มีข้อคำตอบของแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ในการหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC เท่ากับ ๒๐ ข้อ และมี ๕ ข้อที่ได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๘-๑

ภาคผนวก จ

หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๔๑๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๘
 www.mcu.ac.th

๑๔ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษานารีวิทยา
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ฉบับ

ด้วย พระครูนวกาโรดม ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
 กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียน
 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร เพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย
 ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง
 มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ยศดิ พิเศษวงษ์

มอม วิบุตย์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๒๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง	ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	
เรียน	ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	
สิ่งที่ส่งมาด้วย	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	จำนวน ๑๒๑ ฉบับ
	๑. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน ๑ ฉบับ
	๒. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน ๑๒๐ ฉบับ

ด้วย พระครูนวมการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนันท)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัย
8 ก.ย. 61

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๑๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
๑. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
๒. แบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

จำนวน ๑๑๕ ฉบับ

จำนวน ๑ ฉบับ

จำนวน ๑๑๔ ฉบับ

ด้วย พระครูนิวการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนันท)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส

- ☒ 1. เพื่อโปรดทราบ
☐ 2. เห็นสมควรมอบ
 ☐ 2.1 กลุ่มบริหารทั่วไป
 ☐ 2.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล
 ☐ 2.3 กลุ่มบริหารวิชาการ
 ☐ 2.4 กลุ่มบริหารงบประมาณ
☒ 3. โปรดสั่งการตามที่เห็นสมควร

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๒๓

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐
www.mcu.ac.th

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง	ขออนุญาตสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย		
เรียน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา		
สิ่งที่ส่งมาด้วย	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	จำนวน	๑๑๘ ฉบับ
	๑. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	๑ ฉบับ
	๒. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	๑๑๗ ฉบับ

ด้วย พระครูนวการวิมล ฉายา สิริโร นามสกุล ศรีงามดี รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่น (Try Out) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ค่าความเชื่อมั่น (Try Out) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

Scale: ALL VARIABLES
Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.850	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	103.7667	97.702	.222	.850
a2	104.0667	97.789	.060	.867
a3	103.4667	92.602	.509	.841
a4	103.2000	99.476	.185	.850
a5	103.3000	98.424	.118	.855
b1	103.2667	96.271	.175	.856
b2	103.0000	95.655	.471	.844
b3	102.8667	97.223	.526	.845
b4	103.3333	101.471	-.015	.855
b5	103.2000	91.269	.555	.839
c1	103.4333	97.151	.206	.852
c2	103.5667	88.185	.666	.834
c3	103.2333	91.978	.513	.841
c4	103.4000	98.938	.201	.850
c5	103.1333	95.775	.371	.846

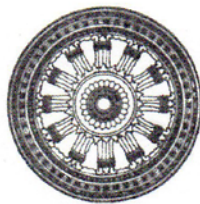
d1	103.3000	89.528	.670	.835
d2	103.3000	95.872	.445	.844
d3	103.6000	92.938	.408	.845
d4	103.6667	90.575	.563	.839
d5	103.3667	92.792	.572	.840
e1	103.3667	87.275	.696	.833
e2	103.1333	89.706	.651	.836
e3	103.4000	93.490	.529	.841
e4	103.2000	92.372	.544	.840
e5	103.4333	91.220	.509	.841

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
107.6667	101.609	10.08014	30

ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

ที่ ศธ พิเศษ/๒๕๖๑

ศูนย์ปฏิบัติธรรมธรรมโมลี

ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง

จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๓๑๐

หนังสือรับรอง

หนังสือนี้ขอรับรองว่า พระครูนวกการวิมล ฉายา สิริโร นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๒๐๐๕ ได้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมทั้งสิ้น ๓๐ วัน โดยมี พระราชรัตนมุนี ประธานคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” และมี พระครูสุชาตวรคุณ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ เป็นผู้ให้กรรมฐาน สอนอารมณ์ กำกับการอบรม และสอนการวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ เป็นผู้ตั้งใจปฏิบัติด้วยดี และมีความเพียรในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

จึงออกหนังสือนี้ให้ไว้เพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี”

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูนวมการวิมล สิริธโร (สง่า ศรีงามดี)
- ว/ด/ป เกิด : วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
- สถานที่เกิด : หมู่ที่ ๔ แขวงสามลำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา : จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสถานีนพรัตน์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
นักธรรมชั้นเอก
- ประสบการณ์ : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- ประสบการณ์ : ปี ๒๕๖๐ ร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย
-ศึกษาดูงาน การบริหารงานทางการพิเศษ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
-เข้าอบรมสัมมนาวิชาการ โครงการฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการฝึกประสบการณ์การบริหารวิชาชีพ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย
-ศึกษาดูงานต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐเวียดนาม ประเทศเวียดนาม
-เข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ประจำปี
-เข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกับสำนักปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี”
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
-การบริหารจัดการงานในวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
-เจ้าอาวาสวัดสิงห์ ซอยเอกชัย ๔๓ เลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๓ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
- อุปสมบท : วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐
ณ พัทธสีมาวัดสามลำ แขวงสามลำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- หน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดสิงห์ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
- ปีที่เข้าศึกษา : ๑ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสิงห์ ซอยเอกชัย ๔๓ เลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๓ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ ๐๘๑ ๘๒๐ ๒๔๘๓